

๑๐๐
ANNIVERSARY
100 YEARS OF FACULTY OF EDUCATION

เอกสารประกอบการสอน

หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา

โดย

ผุ่ช่วยศาสตราจารย์ สนิท จิมเล็ก

เอกสารประกอบการสอน วิชา หลักสูตร
และแบบเรียนประถมศึกษา รหัส 2141201

T0105164

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
เป็นราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก

เอกสารประกอบการสอน

วิชา

หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา

รหัส ๒๑๔๑๒๐๑ ๒(๒๑๐)

เรียบเรียงโดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนธิ ฉิมเล็ก

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์

สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก

คำนำ

เอกสารประกอบการสอน เรื่องหลักสูตรและแบบเรียนระดับประถมศึกษา เป็นเรื่อง
ที่เกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา การพัฒนาหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร แบบเรียน
ตลอดจนแหล่งวิทยาการและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้ประกอบการ
เรียนการสอนนักเรียนที่สะดวกแก่อาจารย์และนักศึกษา จะได้มีเอกสารศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง
เนื่องจากวิชานี้เป็นวิชาเลือก จึงยังไม่มีผู้จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน ผู้เขียนจึงได้
จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเอกสารหลักในการสอนนักศึกษาของภาควิชาหลักสูตรและการสอนสืบไป

สนิท ฉิมเล็ก

๒ ธันวาคม ๒๕๓๕

หอสมุดสถาบันราชภัฏ	เชียงใหม่
วันที่รับ.....	30 ส.ค. 2536
วันที่ส่ง.....	30 ส.ค. 2536
เลขที่.....	105164
.....	392.1
.....	41530

๗.1

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บท

หน้า

๕	แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ	๑๐๒
	ความหมายของแบบเรียน	๑๐๒
	หน่วยงานการผลิตแบบเรียน	๑๑๓
	ลักษณะหนังสืออ่านประกอบที่ดี	๑๑๔
๖	การวัดและประเมินผล	๑๒๓
	ความหมายของการประเมินผล	๑๒๓
	การประเมินผลการเรียนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา	๑๒๔
	ระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียนฯ	๑๓๐
๗	เอกสารประกอบหลักสูตร ความเชื่อมโยงของหลักสูตรและแหล่งวิทยาการ	๑๖๑
	การใช้แหล่งวิทยาการเสริมหลักสูตร	๑๖๗
	ความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษา	
	นอกระบบโรงเรียน	๑๗๔

สารบัญ

บทที่

หน้า

๑	บทนำ	๑
	หลักสูตรประถมศึกษาในอนาคต	๑
	ความคาดหวังของหลักสูตร	๒
๒	สาระสำคัญของหลักสูตร	๔
	โครงสร้างของหลักสูตร	๔
๓	กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ	๕
	กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ภาษาไทย	๕
	กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้คณิตศาสตร์	๑๕
	กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	๒๕
	กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	๓๖
	กลุ่มकरणงานและพื้นฐานอาชีพ	๕๔
	กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	๖๕
	หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)	๗๒
๔	การพัฒนาหลักสูตร	๘๒
	ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร	๘๒
	การพัฒนาหลักสูตรในประเทศไทย	๘๒

บทที่ ๑

บทนำ

หลักสูตรประเมินศึกษาในอนาคต

หลักสูตรประเมินศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นหลักสูตรที่ ใคร มา อย่าง ดี และเป็นหลักสูตรที่ ได้ มีการ วาง ขึ้นมา เพื่อ ส่งเสริม การ พัฒนา คน ซึ่ง เป็น หลัก การ สำคัญ เมื่อ วิเคราะห์ รายละเอียด แล้ว ปัญหา ไม่ ได้อยู่ ที่ ตัว หลักสูตร แต่ อยู่ที่ การ นำ หลักสูตร ไป ใช้ การ แปล ความ หมาย หลักสูตร ขบวนการ หลักสูตร จึง ขอ ให้ ขอ คิด ใน เรื่อง การ นำ หลักสูตร ไป ใช้
๒-๓ ประการ

ประการแรก คือ การ นำ หลักสูตร ไป ใช้ ของ เน้น ที่ คุณภาพ ของ คน เรื่อง การ สนับสนุน ให้ คน เป็น คน ที่ สมบูรณ์ เรา สอน คน ไม่ ใช่ สอน วิชา หลักสูตร นี้ เป็น หลักสูตร ที่ มุ่ง สอน คน เพราะ ฉะนั้น ศึกษา นี้ เทศ จึง มี ปัญหา สำคัญ ที่ จะ ช่วย โรงเรียน ให้ นำ หลักสูตร นี้ ไป ใช้ เพื่อ ให้ คน มี คุณภาพ สูง เม ขอ ยก หลักสูตร พุทธ ศาสนา เข้า มา พูด ใน ที่ นี้ ว่า หลักสูตร ศึกษา ใน พุทธ ศาสนานี้ กำหนด ไว้ ว่า ความ รู้ กับ คุณ ธรรม หลัก ของ พุทธ ศาสนา ไม่ ได้ สอน ให้ คน รู้ เฉย ๆ รู้ แล้ว ต้อง มี คุณ ธรรม ที่ ช่วย เพราะ ฉะนั้น คุณภาพ ของ คน จึง ไม่ ได้อยู่ ที่ ความ รู้อย่าง เดียว ต้อง มี คุณ ธรรม ด้วย

ประการที่ ๒ คือ ทฤษฎี กับ การ ปฏิบัติ ใน พุทธ ศาสนา มี ปรี ยัติ ปฏิบัติ จนถึง ขั้น ปฏิบัติ ถ้า หลักสูตร นี้ มี หลักการ ที่ จะ ทำให้ เด็ก คิด เป็น ทำ เป็น แก้ ปัญหา เป็น ต้อง ขึ้นอยู่กับ ศึกษา นี้ เทศ ที่จะ ไป ช่วย เหลือ โรงเรียน ว่า ปฏิบัติ อย่างไร จึง จะ สร้าง คน ให้ คิด เป็น ทำ เป็น แก้ ปัญหา เป็น ได้

ประการที่ ๓ คือ การ ศึกษา ใน โรงเรียน กับ การ ศึกษา นอก โรงเรียน สิ่ง ใด อยู่ ใน หลักสูตร สิ่ง นั้น จะ ต้อง เป็น ของ เก่า จะ เป็น ของ ใหม่ ไม่ ได้ การ ที่ นำ ของ ใหม่ มา ใส่ หลักสูตร ไม่ ได้ ก็ เพราะ ว่า เนื้อหา สาระ ที่ นำมา ใช้ ใน หลักสูตร จะ ต้อง ประมวล มา จาก วิชา ต่าง ๆ ที่ เชื่อถือ ได้ ฉะนั้น เรา จึง สอน ของ เก่า ใน โรงเรียน แต่ ใน ขณะ เดียวกัน เด็ก ก็ ได้อ่าน หนังสือ พิมพ์ ฟัง วิทยุ ดู ทีวี

ของใหม่เหล่านี้ เขาได้รับจากสื่อมวลชน ฉะนั้น เด็กจึงมีความรู้ที่เป็นของใหม่มากกว่าครู
ผู้ปกครอง เพราะเขามีเวลาเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ การเรียนรู้ของใหม่จากสื่อมวลชนหรือ
กิจกรรมที่โรงเรียนหรือชุมชนจัดให้เป็นการเรียนรู้ที่ละชั้น ซึ่งภาษาทางวิชาการเรียกว่า
Mosaic Learning เช่น คู่มือครั้งที่หนึ่งก็ได้กระเบื้องมาแปะไว้แผ่นหนึ่ง ถ้าแปะ
หลาย ๆ อัน ก็เต็มเนื้อที่ให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นกลุ่มก้อน เวลานี้โรงเรียนเรากำลังสอน
ของเก่าโดยอาศัย Mosaic Learning เช่นกัน ฉะนั้นการเรียนการสอนที่สมบูรณ์
จะต้องอาศัยทั้งในระบบและนอกระบบ นั่นก็คือ โรงเรียนจะต้องทำหน้าที่ ๓ อย่าง ได้แก่

๑. สอนเด็ก
๒. จัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่นักเรียน
๓. เป็นศูนย์วิชาการให้แก่ชุมชน

ถ้าในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศทำเช่นนี้ได้ ก็จะทำให้เกิดเรื่อง Philip Coombs
พูดอยู่เสมอว่า ชุมชนหรือประเทศทั้งหลายควรจะสร้าง Learning Network หรือ
เครือข่ายของการเรียนขึ้นมาทั่วทุกหนทุกแห่งเพื่อให้คนที่อยู่ในโรงเรียน นอกโรงเรียน
คนหนุ่มสาว คนแก่ได้เรียนสิ่งต่าง ๆ เราอาจสร้าง Learning Network ขึ้นมาได้
โดยอาศัยโรงเรียนที่มีอยู่แล้วให้สอนนักเรียนในเวลากลางวันสอนผู้ใหญ่ในเวลาว่าง และเป็น
ศูนย์วิชาการของชุมชนด้วย ผมขอขำว่าในเรื่องของการประถมศึกษาที่ คุณภาพของคนเป็น
เรื่องสำคัญแต่การที่จะสร้างคนใหม่คุณภาพที่นั่นจะต้องอาศัยกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและนอก
หลักสูตรในเวลาเดียวกัน

ความคาดหวังของหลักสูตร

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)
มีความคาดหวังในผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำงานอย่างเป็นระบบ
เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ ของตน
ในการนี้จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑. การพัฒนาตน ได้แก่ มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ แก้ปัญหาเป็น
เสียดสละ และมุ่งพัฒนา
๒. การพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงานและทำงาน
เป็น
๓. การพัฒนาสังคม ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้าน ชุมชน ประเทศ
และโลก

จุดเน้นของหลักสูตร

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามความคาดหวังของหลักสูตร ในการจัดการเรียน
การสอนต่องานนี้ถึงจุดเน้นต่อไปนี้

๑. จัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการ

จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะนำความรู้
และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต จะต้องสอนให้ผู้เรียนได้
ฝึกปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและเกิดความชำนาญที่ปฏิบัติ กระบวนการต่าง ๆ ที่จะต้องปลูกฝัง
ให้เกิดขึ้น เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์
กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการฝึกทักษะ กระบวนการจัดการ และกระบวนการกลุ่ม
 เป็นต้น

เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม
ทักษะ และกระบวนการต่าง ๆ ดังกล่าว ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนมาเป็นการ
สอนที่ฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ ทักษะกระบวนการ ในการแสดงออกทุก ๆ ด้าน กระบวน
การดังกล่าวมี ๘ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ทัศนคติในปัญหาและความจำเป็น
๒. คติวิเคราะห์วิจารณ์
๓. สรภาพทางเลือกอย่างหลากหลาย
๔. ประเมินและเลือกทางเลือก
๕. กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
๖. ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์
๗. ประเมินผลระหว่างปฏิบัติ
๘. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
๙. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

ในการจัดการเรียนการสอนอาจจัดให้ครบทั้ง ๙ ขั้นตอน หรือปรับให้เหมาะสมตามลักษณะของจุดประสงค์ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ได้

๒. การส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นคำนึงถึงความหลากหลายของท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกัน ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นหลักสูตรฉบับนี้จึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นจัดทำรายละเอียดในส่วนที่เป็นของท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตนเองและเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองด้วย

๓. จัดการเรียนการสอนตามแนวคำเนิการ

หลักสูตรฉบับนี้ได้มีการกำหนดแนวคำเนิการเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางที่จะจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย โดยมีจุดเน้น ๒ ประการ คือ

๑. จัดการเรียนการสอนโดยเนิการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนใน

ที่สุด

๒. จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นได้ตามเงื่อนไขและสภาพความ

ของท้องถิ่น

สาระสำคัญของหลักสูตร

โครงสร้าง

ความรู้และมวลประสบการณ์มุ่งให้เป็นความรู้พื้นฐานสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา
ศึกษามี ๕ กลุ่ม เหมือนเดิม เฉพาะกลุ่มประสบการณ์พิเศษได้ปรับให้โรงเรียนมีโอกาส
จัดกิจกรรมใคกว้างขวางยิ่งขึ้น คือ สามารถจัดกิจกรรมได้ตามความสนใจของผู้เรียน
กล่าวคือ ในชั้น ป. ๕-๖ โรงเรียนอาจเลือกกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะ
ในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง ๔ ได้ หรือจะเลือกกิจกรรมที่โรงเรียน หรือท้องถิ่นสนใจก็ได้
หรืออาจเลือกภาษาอังกฤษทั้ง ๒๐๐ ชั่วโมงหรือบางส่วนก็ได้

อัตราเวลาเรียนของกลุ่มประสบการณ์ทั้ง ๕ กลุ่ม จัดไว้โดยประมาณ ดังนี้

มวลประสบการณ์	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ					
	ป. ๑-๒		ป. ๓-๔		ป. ๕-๖	
	รอยละ	คาบ/ปี	รอยละ	คาบ/ปี	รอยละ	คาบ/ปี
๑. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้	๕๐	๑,๕๐๐	๓๕	๑,๕๐๐	๒๕	๗๕๐
๒. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	๑๕	๔๕๐	๒๐	๖๐๐	๒๕	๗๕๐
๓. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	๒๕	๗๕๐	๒๕	๗๕๐	๒๐	๖๐๐
๔. กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ	๑๐	๓๐๐	๒๐	๖๐๐	๓๐	๙๐๐
รวม	๑๐๐	๓,๐๐๐	๑๐๐	๓,๐๐๐	๑๐๐	๓,๐๐๐
๕. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ เวลาเรียนคาบละ ๒๐ นาที คิดเป็นชั่วโมงละ ๓ คาบ

การจิวลประสมการณ

หลักสูตรประถมศึกษาเป็นหลักสูตรที่เน้นให้การเรียนรู้แบบของทักษะกระบวนการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะสร้างเสริมให้คนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นคนที่พิของสังคมและประเทศชาติ หลักสูตรนี้จึงเน้นให้การเรียนรู้แบบที่ผู้เรียนโดยการจัดเนื้อหาสาระให้มีความเป็นมวลประสมการณตามลักษณะของเนื้อหาที่มีความคล้ายคลึงกันทั้งนี้

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ มีลักษณะของวิชาเป็นการฝึกทักษะ ซึ่งเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้เรียนรู้กลุ่มประสมการณอื่น ๆ โดยเน้นให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่อง เขียนคล่อง คงสภาพการรู้หนังสือและคิดเลขเป็น

กลุ่มสร้างเสริมประสมการณชีวิต เป็นกลุ่มที่อาศัยความรู้ความต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตของสังคมมนุษย์ ทางด้านสุขภาพอนามัย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การเมือง การปกครอง พระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอน วัฒนธรรม ชนธรรมเนียม ประเพณีไทย ความสัมพันธ์ของประเทศไทยในระดับภูมิภาคและโลก วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม เพื่อให้คนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดี

เรื่องของพระพุทธศาสนากำหนดให้เรียนพุทธประวัติ หลักธรรมคำสอน พุทธภาษิต ประเพณีของชาวพุทธ และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา สำหรับเรื่องหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา มีหลายเรื่องที่สอดคล้องกับจริยธรรมในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้พร้อมกันได้

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นกลุ่มประสมการณที่มีค่านิยมเป็นแกนกลาง มวลประสมการณต่าง ๆ ที่จัดให้จึงมุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี ที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร มวลประสมการณที่จะสร้างเสริมและพัฒนาค่านิยมให้ผู้เรียนได้แก่

- จริยศึกษา กำหนดให้เรียนคุณธรรมต่าง ๆ และหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาบางส่วนที่สอดคล้องกัน โดยจัดให้มีลักษณะเป็นรูปแบบของการฝึกปฏิบัติ
  - ศิลปศึกษา กำหนดให้เรียนกิจกรรมการวาดภาพระบายสี การปั้น การแกะสลัก การออกแบบ เพื่อนำไปสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่วัยเรียน
  - พลศึกษา ประกอบไปด้วยกิจกรรมเนนังหะ เกมเบ็ดเตล็ด กีฬา ยืดหยุ่นขั้นพื้นฐาน และนันทนาการ กำหนดให้เลือกเรียนกีฬาชนิดใดชนิดหนึ่งได้ตามต้องการตามสภาพของท้องถิ่น
  - ดนตรีและนาฏศิลป์ ประกอบไปด้วยกิจกรรมเนนังหะ กิจกรรมเนนังการฟังและการร้องเพลง กิจกรรมนาฏศิลป์ โดยกำหนดให้กิจกรรมเนนังหะ เป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับระดับประถมศึกษา
  - กิจกรรมสร้างนิสัย เป็นกิจกรรมที่จะเน้นความมีระเบียบวินัย ทัศนคติสุขภาพกายและใจของวัยเรียน กำหนดให้เรียนลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ โดยเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในกิจกรรมดังกล่าว
- กลุ่มกิจการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มุ่งให้วัยเรียนทำงานเป็น มีนิสัยรักการทำงานและรู้จักปรับปรุงงานอยู่เสมอ กำหนดให้เรียนทั้งงานบังคับและงานเลือกงานบังคับ คือ งานบ้านและงานเกษตร ส่วนงานเลือกได้แก่ งานประดิษฐ์และงานช่างกับงานอื่น ๆ
- การนำवलประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไปสู่ห้องเรียน ควรจัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ใหม่มากที่สุด โดยทำกำหนดการสอน ตารางสอนใหม่เรื่องต่าง ๆ สัมพันธ์กัน และสอดคล้องคุณธรรมต่าง ๆ ในกิจกรรมของทุกกลุ่มประสบการณ์ เพื่อฝึกให้วัยเรียนได้พัฒนาลักษณะนิสัยอันดีงามควบคู่ไปด้วย

คำอธิบายหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์ทาง ๆ

การเขียนคำอธิบายหลักสูตรแต่ละกลุ่มประสบการณ์ประกอบด้วย ๓ ส่วนที่สำคัญ คือ

๑. กิจกรรมทั่วไป เช่น การสังเกต การฝึกคิดคำนวณ การอภิปราย ฯลฯ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ และการเกิดเจตคติ ตามที่หลักสูตรต้องการ

๒. โครงสร้างเนื้อหาที่ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การป้องกันรักษาอวัยวะของร่างกาย การชั่ง ตวง วัด ซึ่งครูสอนจะเลือกใช้ประกอบการเรียนการสอนตามกระบวนการต่าง ๆ ที่ต้องการเน้น เพื่อที่จะให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรและเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรต้องการ

๓. จุดประสงค์ อยู่ตอนท้ายของคำอธิบายหลักสูตร กำหนดเป็นจุดประสงค์ใหญ่ ๆ เพียง ๑-๒ จุดประสงค์ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นจุดประสงค์นำทาง จุดประสงค์ระหว่างเรียนและอาจรวมทั้งผลกระทบบ้างให้ เกิดคุณลักษณะแก่ผู้เรียนในระยะยาว

นอกจากนี้ในการเขียนคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์ยังยึดโครงสร้างความรู้ ๘ ด้านต่อไปนี้เป็นหลักควบคู่ไปด้วย ได้แก่

๑. ความรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระในหมวดประสบการณ์ต่าง ๆ

๒. ทักษะ มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วิจัย แก้ปัญหา สื่อความด้วยการฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะในการปฏิบัติ ทำงานอย่างมีระบบ

๓. ค่านิยม มุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ มีคุณธรรม มีนิสัยรักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ยึดมั่นในค่านิยมอันดีถึงประสงค์

๔. การจัดการ มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทานบพทาพและหน้าที่ของตน และมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง อยู่เสมอ

กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

หลักสูตรประถมศึกษาที่กำหนดใหม่ ๕ กลุ่มประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะที่เป็น
เครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการ
งานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยกลุ่มทักษะ ๆ ภาษาไทย
และกลุ่มทักษะ ๆ คณิตศาสตร์ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ เป็นกลุ่มมุ่งให้ความรู้
และประสบการณ์แก่ผู้เรียน สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านการติดต่อ
สื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดหาเหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการนำความรู้และ
ประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้กลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ และแสวงหาความรู้
ตามที่ผู้เรียนต้องการ

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรศึกษากำหนดให้ภาษาไทยอยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้
ซึ่งมีจุดประสงค์จะให้ เป็นเครื่องมือแก่ผู้เรียนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
เช่น การติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ การแสวงหาความรู้ ความ
เพลิดเพลิน และการประกอบอาชีพ การเรียนการสอนภาษาไทยจึงมีความสำคัญกับผู้เรียน
ทุกคน ครูและผู้เรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ครูต้องจัดการเรียนการสอน
อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนจะต้องเอาใจใส่ศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง
และช่วยกันอนุรักษ์ภาษาไทยไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติต่อไป

๑. ความมุ่งหวังที่ต่องการให้เกิดขึ้นผู้เรียน
การเรียนการสอนภาษาไทยมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑.๑ ใช้ภาษาสื่อความได้

ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถนำไปใช้ในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรม ดังนี้

๑.๑.๑ ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา สามารถพูดออกเสียงได้ชัดเจน ถูกต้อง และใช้คำในการพูดได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา อ่านออกเสียงได้ชัดเจน ถูกต้อง คล่องแคล่ว และเขียน คำวลี ประโยค และข้อความ ได้ถูกต้องตามอักขรวิธี

๑.๑.๒ ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล เน้นการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา โอกาส และสถานที่ การใช้ภาษาอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ใช้ภาษาระดับต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เช่น พูดกับเพื่อน ใช้ถ้อยคำที่แสดงความเป็นกันเอง พูดกับผู้อาวุโสกว่า ใช้คำพูดที่ยกย่องและสุภาพ พูดกับพระบรมวงศานุวงศ์ ต้องใช้คำราชาศัพท์ เป็นต้น นอกจากจะเน้นการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลแล้วยังต้องคำนึงถึงมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีในการใช้ภาษา ซึ่งจะช่วยให้การสื่อความมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๑.๑.๓ มีความคิดและวิจารณญาณในการใช้ภาษา สามารถใช้ความคิดในการลำดับเหตุการณ์ คิดวิเคราะห์หาหลักการ วิพากษ์ วิจารณ์ และสรุปความ พัฒนาผู้เรียน รู้จักคิด และใช้ภาษาเพื่อการสื่อความ

๑.๒ เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย

มุ่งให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนภาษาไทย และช่วยอนุรักษ์ไว้ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรม ดังนี้

๑.๒.๑ ทัศนคติในความสำเร็จของภาษาไทย ใ้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนภาษาไทย โดยชี้ให้เห็นประโยชน์ของการเรียนภาษาไทยว่า การมุ่งมั่นเรียนภาษาไทย จนสามารถใช้ภาษาไทยได้ดี มีหลักเกณฑ์นั้น จะช่วยพัฒนาตนเองหลายด้าน นับตั้งแต่ช่วยให้มีสมรรถภาพในการสื่อความได้ดี เป็นเครื่องมือให้การเรียนวิชาต่างๆ และการใช้ภาษาไทยได้ดี จะช่วยสร้างบุคลิกภาพ ตลอดจนเป็นเครื่องนำทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้หลาย ๆ อย่าง

๑.๒.๒ เห็นความงามของภาษาไทย โดยใ้ผู้เรียนได้สัมผัสบท ร้อยแก้ว และร้อยกรองที่มีคุณค่า มีความไพเราะ อ่านแล้วเกิดภาพพจน์ มีความอิมใจ สุกใจ เพื่อเป็นพื้นฐานใ้ผู้เรียนเกิดความชื่นชอบและความชื่นชมในการเรียนภาษาไทย รักภาษาไทย หวงแหน และอนุรักษ์ภาษาไทยใ้คงอยู่ตลอดไป

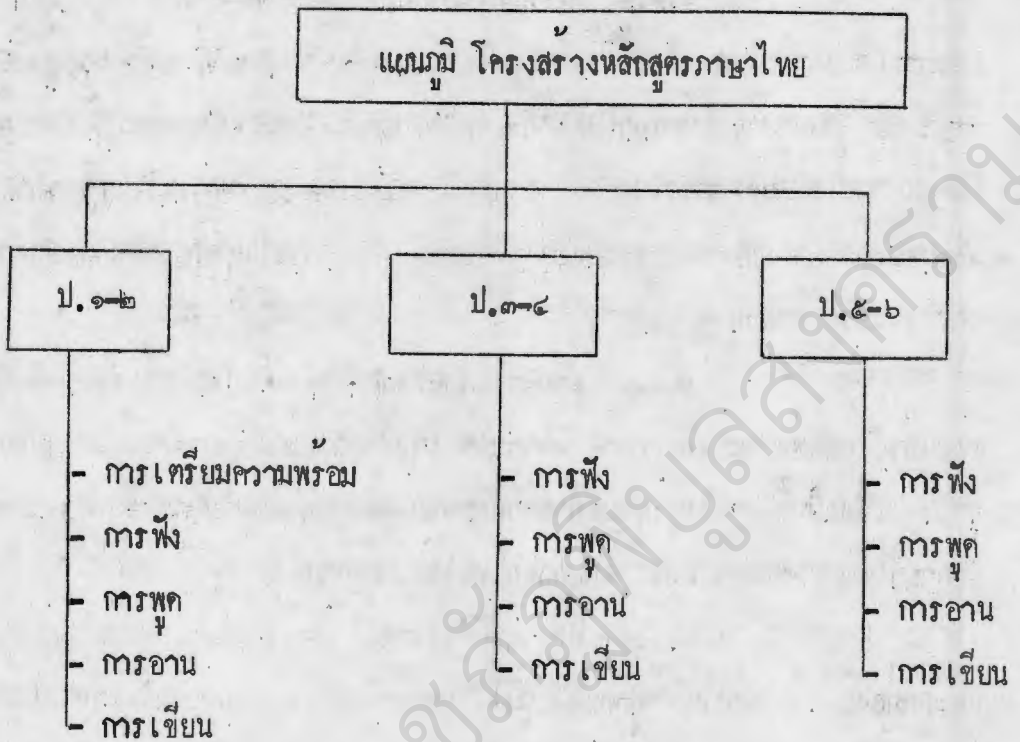
๑.๒.๓ มีความภูมิใจในการใช้ภาษาไทย โดยเน้นใ้ผู้เรียนชื่นชม และยกย่องผู้ที่ใช้ภาษาไทยใ้ถูกต้อง ภูมิใจในภาษาไทย และพยายามพัฒนาการใช้ภาษาของตน

๑.๓ มีนิสัยรักการอ่าน

ส่งเสริมใ้ผู้เรียนอ่านคล่อง เขียนคล่อง มีนิสัยที่ดีในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายประเภท และอ่านได้เป็นจำนวนมาก มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างนิสัยในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนที่มีนิสัยรักการอ่าน จะมีความรู้และความคิดกว้างไกล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

๒. โครงสร้างหลักสูตรภาษาไทย

หลักสูตรภาษาไทยได้กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและกิจกรรมตามทักษะทั้ง ๔ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นเนื้อหาและกิจกรรมของแต่ละทักษะอย่างชัดเจน ส่วนในการสอนภาษานั้นควรสอนทักษะทั้ง ๔ ให้สัมพันธ์กัน ดังนั้น การทำแผนการสอนเพื่อนำไปใช้ในห้องเรียนจึงต้องให้นักเรียนฝึกทักษะทั้ง ๔ อย่างผสมผสานสัมพันธ์ต่อเนื่องไปพร้อม ๆ กัน

เนื้อหาและกิจกรรมบางเรื่องที่ควรทราบดีดังนี้

๒.๑ มารยาทในการฟัง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ เด็กให้มารยาทในการฟังและปฏิบัติตนได้ ถูกตอ้งตามมารยาทของสังคม เน้นให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นในการมีมารยาทในการฟัง และฝึกการฟังอย่างตั้งใจ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ เน้นการฝึกมารยาทการฟังในโอกาสต่าง ๆ โดยเสนอรูปแบบที่ถูกต้อง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ฝึกทำในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๔ และฝึกจนสามารถแสดงออกเป็นนิสัยส่วนตัว

๒.๒ มารยาทในการพูด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ให้เน้นประโยชน์และความจำเป็นของการมีมารยาทในการพูด ซึ่งเป็นมารยาทของสังคม และช่วยให้การติดต่อกับคนอื่น เกิดผลดี เน้นการพูดควยถ้อยคำสุภาพ การใช้คำพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล และส่งเสริมการพูดความจริง ฝึกการรู้จักรอโอกาสที่จะพูด การตั้งคำถามและการตอบคำถาม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ ฝึกซ้ำในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ และเพิ่มการฝึกปฏิบัติการในการพูด คือ ทหาทางประกอบการพูด ฝึกการใช้ทั้งเสียงและถ้อยคำ การพูดในลักษณะต่าง ๆ การขื่นต้นและลงท้ายในการพูด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ฝึกซ้ำในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๔ เน้นขอบปฏิบัติการพูดในโอกาสต่าง ๆ การส่งเสริมบุคลิกภาพการพูดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ได้แก่ บุคลิกที่ดีในการพูด และความมั่นใจในการพูด

๒.๓ การอภิปราย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ฝึกอภิปรายทั้งชั้นและอภิปรายกลุ่มย่อย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ ฝึกอภิปรายทั้งชั้น อภิปรายกลุ่มย่อยและอภิปรายเป็นคณะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ฝึกอภิปรายกลุ่มย่อยและอภิปรายเป็นคณะ

๒.๔ รวมดำเนินการใช้ทักษะการพูด หมายถึง ให้สามารถจัดการได้และพูดประเภทนั้น ๆ ได้ เช่น การโต้วาที สามารถรวมมือจัดให้มีการโต้วาทีได้ถูกต้องตามแบบและพูดโต้วาทีได้ เป็นต้น

๒.๕ ขอบปฏิบัติตนในการอ่าน การใช้ และการเก็บรักษาหนังสือ ฝึกการวางทหาทางในการอ่านหนังสือที่ถูกต้อง การจับหนังสือ เปิด-ปิดหนังสือและการพลิกหนังสือ ที่ถกวิชิ ไหรุจักสวนประกอบของหนังสือ ฝึกการใช้สารบัญ เพื่อค้นหาเรื่องที่ต้องการได้รวดเร็ว เน้นการใช้และการเก็บรักษาหนังสือและการซ่อมหนังสือ

๒.๖ การใช้ห้องสมุด ฝึกมารยาทในการใช้ห้องสมุด การจัดหนังสือ และการรู้จักเลขหมู่หนังสือ และฝึกให้รู้ขมมูลต่าง ๆ ที่มีในห้องสมุด

๒.๓ ข้อปฏิบัติในการเขียน คือวางท่าทางการนั่งเขียนและการจับดินสอ ให้อุ้งมือ ฝึกการวางสมุด วางมือ และเคลื่อนไหวมือในการเขียนได้ถูกต้อง เน้นการปฏิบัติ และแก้ไขข้อบกพร่องอยู่เสมอเมื่อปฏิบัติ

๒.๔ หลักเกณฑ์ในการเขียน คือวิธีเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ให้อุ้งมือ การวางตำแหน่งตัวอักษรให้อุ้งมือ การเว้นช่องไฟให้สวยงาม การและการรักษา ระเบียบบรรทัดในการเขียน ฝึกเขียนตัวหนังสือไทยให้หัว หัวไม่บอด ตัวอักษรให้โตเสมอกัน การเขียนเน้นลายมือที่อ่านง่าย เป็นระเบียบและสวยงาม ให้ฝึกปฏิบัติและทวนซ้ำการเขียน ให้อุ้งมือตามหลักเกณฑ์จนเป็นนิสัย

๒.๕ นิสัยการเขียนที่ดี ปลูกฝังนิสัยการเขียนที่ดีโดยให้เขียนในที่ที่เหมาะสม ไม่ขีดเขียนตามฝาผนัง โต๊ะ ม้านั่ง การเขียนในสมุดแบบฝึกหัด ฝึกเขียนให้อ่านง่าย สะอาด รุ้จักขีดเส้นคั่นหน้า ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อยและรวดเร็ว

๒.๑๐ การคัดลายมือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ เน้นการคัดตัวบรรจง เต็มบรรทัด ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ เน้นการคัดตัวบรรจงครึ่งบรรทัดและตัวหวัดแกมบรรจง และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ เน้นการคัดตัวหวัดแกมบรรจง

๑.๑๑ การประสมอักษร ฝึกการเขียนประสมคำด้วยพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ตามมาตราตัวสะกดต่าง ๆ และสามารถแยกคำตามลักษณะการประสมอักษรได้ การประสมอักษร เริ่มจากการนำพยัญชนะและสระมาประสมเป็นคำไม่มีตัวสะกด การนำพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์มาประสมเป็นคำไม่มีตัวสะกด การนำพยัญชนะและสระมาประสมเป็น คำมีตัวสะกดตามมาตราตัวสะกดต่าง ๆ การนำพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์มาประสม เป็นคำ มีตัวสะกดตามมาตราตัวสะกดต่าง ๆ การเขียนคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด และคำที่มีกำรันต์

๒.๑๒ การเขียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เช่น การจดบันทึกความรู้หรือ เรื่องราวต่าง ๆ การทำบัญชีคำหรือสมุดคำศัพท์ประจำชั้นหรือส่วนตัวไว้ใช้เพื่อประโยชน์ใน การเรียน การทำบัญชีคำเปรียบเทียบกับพื้นฐานที่ใช้ในการเขียนกับคำภาษาอื่น เพื่อช่วยเพิ่มพูน ทักษะและความเข้าใจการอ่าน ฯลฯ

๒.๑๔ หลักเกณฑ์ทางภาษา

ในระดับประถมศึกษา การสอนหลักเกณฑ์ทางภาษาจะไม่สอนโดยตรง แต่จะสอนสอดแทรกในลักษณะของการใช้ภาษา เด็กการใช้ภาษาจนผู้เรียนสามารถจับหลักเกณฑ์ทางภาษาได้ การเรียกชื่อชนิดของคำ จะเรียกโดยภาษาที่เข้าใจง่าย และในขั้นสูงขึ้นไปจึงจะให้ผู้เรียนเรียกชื่อตามที่ใช้อย่างแท้จริง เช่น คำนามเรียกคำชื่อ คำสรรพนาม เรียกคำแทนชื่อ คำบุพบทเรียกคำต่อ คำสันธานเรียกคำเชื่อม เป็นต้น

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

๓.๑ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย มีดังนี้

๓.๑.๑ **ฝึกทักษะการฟัง** พูด อ่าน และเขียนให้ถูกต้องคล่องแคล่ว โดยการฝึกทักษะแต่ละอย่างให้แม่นยำ แล้วจึงฝึกทักษะทั้ง ๔ ให้สัมพันธ์กัน รวมทั้งส่งเสริมความคิดความนึกกันไปด้วย การกำหนดจุดประสงค์ในการสอน เมว่าจะกำหนดทักษะใดทักษะหนึ่งขึ้นมา เช่น ฟังแล้วจับใจความสำคัญได้ ในขั้นของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีการอ่าน คือ มีคนอ่านให้ฟัง และมีการพูดเพื่อตอบคำถามแสดงความเข้าใจ นอกนั้นอาจมีการเขียนตอบคำถาม ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะทางภาษาจะสัมพันธ์กันตามธรรมชาติ การสอนภาษาไทยเชิงทักษะสัมพันธ์นี้จึงเป็นสิ่งที่ครูควรคำนึงถึงเป็นอย่างมาก

๓.๑.๒ **สอนให้ถูกต้องตามหลักการสอนภาษา** การเรียนภาษาเป็นการเลียนแบบอย่างหนึ่ง ผู้เรียนจะต้องเรียกภาษาที่เป็นต้นแบบจากครูผู้สอน ต่อจากนั้นผู้เรียนจะรู้จักปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงให้เป็นภาษาของตนเองจากการฝึกทักษะทางภาษาบ่อย ๆ และท้ายสุดผู้เรียนจะพัฒนาการใช้ภาษา จากความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้รูปแบบการใช้ภาษาไทยใหม่ ๆ

กระบวนการเรียนภาษาโดยทั่วไปอาจจะเริ่มต้นจากการเรียนคำก่อน ผู้เรียนจะต้องฝึกอ่านและเข้าใจความหมายของคำ รู้จักนำคำไปใช้แต่งประโยคให้ถูกต้องได้ใจความ จากนั้นฝึกการนำประโยคไปเรียงต่อกันให้เป็นเรื่องราวหรือเป็นข้อความตามลำดับการฝึกทักษะการใช้ภาษาเน้นการสื่อความหมายให้ตรงกัน ตลอดจนส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีวิจรรณาณในการใช้ภาษา

๓.๑.๓ ฝึกใหญ่เรียนรู้หลักเกณฑ์ทางภาษาควบคู่ไปกับการใช้ภาษา และให้วัชวรรษมทางภาษา

๓.๑.๔ ฝึกใหญ่เรียนรู้จักวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และสังเคราะห์ สิ่งที่ได้ฟังและอ่าน เพื่อฝึกความคิดการแก้ปัญหาและให้วิจารณ์ฐานในการใช้ภาษา

๓.๑.๕ ส่งเสริมใหญ่เรียนรู้ความรู้อะไรและทักษะที่ได้จากการเรียน ภาษาไทยไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่ม ประสพการณ์อื่น ๆ

๓.๑.๖ ปฏิบัติเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย โดยสอนให้เห็น คุณค่าและตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย ทั้งในส่วนที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสื่อสารและ ในงานการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ

๓.๑.๗ ส่งเสริมใหญ่เรียนรู้เกิดความพึงพอใจในความงดงามของ ภาษา เพื่อให้เกิดความจรใจ โดยใช้ธรรมชาติ บทรอยแก้ว และร้อยกรอง ที่เหมาะสม กัวยัยและระดับชั้น มาเป็นสื่อการเรียนการสอน

๓.๑.๘ ส่งเสริมใหญ่เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และเฝ้าหาความรู้จาก แหล่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต

๓.๑.๙ สอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความขยัน ความรับผิดชอบ ฯลฯ เพื่อให้การเรียนบรรลุผลตามจุดหมายของ หลักสูตร

๓.๑.๑๐ ฝึกใหญ่เรียนเป็นคนช่างสังเกต จดจำและจดบันทึกสิ่ง ต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางภาษา ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน และเป็น การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

๓.๑.๑๑ นำภาษาที่ใช้ในสังคมแวดล้อมมาเป็นสื่อประกอบการเรียน การสอนเพื่อให้สัมพันธ์กับการเรียนและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

๓.๑.๑๒ ให้แบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษา
ของครูในการสอนและการสื่อความในโรงเรียน

๓.๑.๑๓ เน้นพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน ในการวัดผลประเมิน
ผลของคำนี้ถึงวัยและระดับชั้น ผู้เรียนในชั้นต้น ๆ จะฝึกเรื่องที่มีโครงสร้างง่าย ๆ พอขั้นสูง
ขึ้นไปจะยากขึ้น และซับซ้อนยิ่งขึ้นตามลำดับ ดังนั้นขั้นตอนความสามารถของผู้เรียนจะเป็นไป
ตามกระบวนการที่ครูสอน เรื่องบางเรื่องสามารถเรียนได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึง
มหาวิทยาลัย เช่น การรายงาน การอภิปราย การโต้วาที ฯลฯ จึงต้องมีการวัดผลหรือ
ประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ต่างกัน โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียนเป็นหลัก

๓.๑.๑๔ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนภาษาของตนเอง
เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ

๓.๑.๑๕ ศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของผู้เรียน
อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ถูกต้อง

๓.๑.๑๖ สอนซ่อมเสริม เมื่อทราบว่าผู้เรียนขาดทักษะทางภาษา
คำใดคำหนึ่งหรือหลาย ๆ คำ เพื่อช่วยผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนภาษาไทย

๓.๑.๑๗ จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนภาษาไทยด้วยความ
สนใจและสนุกสนาน โดยใช้เกม เพลง เป็นสื่อช่วย เพื่อให้ผู้เรียนชอบเรียนภาษาไทยและ
รักภาษาไทย

๓.๑.๑๘ จัดทำหนังสือที่เหมาะสมมาให้ผู้เรียนอ่านมาก ๆ หรือ
ส่งเสริมการอ่านหนังสือในห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนอ่านคล่องและมีความรู้กว้างขวาง

๓.๒ การสอนภาษาไทย

๓.๒.๑ การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยต้องจัดอย่างมีกระบวน
การ เช่น การฝึกทักษะต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะ การฝึกความคิดและวิจารณ์
วิจารณ์งานในการใช้ภาษาไทย โดยใช้รูปแบบการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การฝึกให้
ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม การส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนา

การเรียนรู้ภาษาของตนเอง โดยใช้ทักษะกระบวนการพัฒนา เป็นต้น (ดูรายละเอียด
ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ในเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ของกรมวิชาการ)

๓.๒.๒ วิธีสอนภาษาไทย ครูของรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม
ในการสอนภาษาไทย โดยเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมในทักษะต่าง ๆ
วิธีสอนที่ควรนำมาใช้ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต การแบ่งกลุ่มคนควา
การแบ่งกลุ่มระดมความคิด การแบ่งกลุ่มทำงาน การคนควารายบุคคล การสอนเป็นราย
บุคคล การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้เกมและเพลงประกอบการสอน การใช้บทเรียนสำเร็จ
รูปหรือศูนย์การเรียนรู้ การใช้สถานการณ์จำลองและการสอนเป็นคณะ ฯลฯ

๓.๒.๓ ทักษะที่จำเป็นในการสอนภาษาไทย การสอนภาษาไทย
ตามหลักสูตรประถมศึกษา ครูควรมีทักษะทั่วไป ได้แก่ การกระตุ้นให้คิด การใช้คำถาม
การเล่าเรื่อง การบรรยาย อธิบาย และแสดงความคิดเห็น การเล่านิทาน แต่งนิทาน
การนำเสนอ การใช้คำแนะนำ ควบคุมและให้ยูเรียนฝึกปฏิบัติ การสรุปความ การทำเกม
และเล่นเกมต่าง ๆ การแสดงบทบาทสมมุติ และให้คำแนะนำวิธีแสดง การใช้ท่าทางสื่อ
ความหมาย สำหรับทักษะเฉพาะ ได้แก่ การเลือกหนังสือ การอ่านหนังสือ รู้จักแยก
ความรู้ ความคิดและคุณธรรมที่สอดแทรกในเนื้อเรื่องของหนังสือเรียน และหนังสือประเภทต่าง ๆ
ได้อย่างเหมาะสม การใช้ภาษาเพื่อเป็นตัวอย่าง และเพื่อชี้แนะการใช้ภาษาที่ถูกต้อง สามารถ
สื่อสารได้ชัดเจนถูกต้องตามระเบียบการใช้ชื่อย่อคำ

๓.๒.๔ การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย พอสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

๑. คิควิเคราะห์หัวข้อวิชา ให้ยูเรียนสังเกตข้อความที่ครู
สื่อสารใหม่เรียน แล้วคิควิเคราะห์และอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ผู้รับสาร
โอกาสที่ใช้ในการสื่อสารและวิธีการสื่อสาร เพื่อให้ยูเรียนเกิดความตระหนักและเห็นความ
จำเป็นของการใช้ภาษาสื่อสารให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล

๒. กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ ใ้ผู้เรียนวางแผนกำหนดวิธีการนำ
นำเสนอ เช่น การใช้ภาษาในการยังยู่ ทาทาย หรืออุปมาอุปไมย กำหนดรูปแบบของภา
ษาที่จะนำเสนอ และกำหนดโครงเรื่อง ประกอบด้วยบทนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป
จากนั้นใ้ผู้เรียนฝึกกรรมการนำเสนอ เช่น พูดในใจ พูดหน้ากระจก เขียนในสักระดาน
ใ้คนอื่นอ่าน เป็นต้น

๓. ฝึกหัดด้วยความชื่นชม ใ้ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนโดยการนำเสนอด้วย
วิธีการภาษา และโครงเรื่องที่ได้กำหนดไว้ โดยครูคอยกระตุ้นและใ้กำลังใจใ้ผู้เรียน
ปฏิบัติด้วยความชื่นชม

๔. ประเมินระหว่างปฏิบัติ ขณะใ้ผู้เรียนนำเสนอเรื่องราวด้วยวิธีการ
ต่าง ๆ อยู่นั้น ครูคอยแนะนำใ้ผู้เรียนสังเกตการนำเสนอของตนเองว่า มีข้อบกพร่องอะไร
มีสาเหตุมาจากอะไร และจะมีแนวทางแก้ไขปรับปรุงอย่างไร

๕. ปรับปรุงใ้ดีขึ้นอยู่เสมอ เมื่อผู้เรียนได้สังเกตและประเมินการนำเสนอ
ของตนเอง จนทราบข้อบกพร่องและวิธีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ใ้ผู้เรียนปรับปรุงการนำเสนอ
ของตนใ้ดีขึ้นอยู่เสมอ

๖. ประเมินผลรวมเพื่อใ้เกิดความภูมิใจ เมื่อผู้เรียนได้ปรับปรุงการ
นำเสนอของตนจนดีขึ้นแล้ว ใ้ผู้เรียนใ้ปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดทักษะแล้วใ้ผู้เรียนอภิปราย
ถึงผลที่ได้จากการนำเสนอนั้น เช่น ทำใ้ผู้รับสารเข้าใจอย่างถูกต้อง เพื่อใ้ผู้เรียนเกิด
ความภูมิใจในตนเอง

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้อภิปรัชญา

หลักสูตร คณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยพื้นฐานทางจำนวน
พีชคณิต การวัด เรขาคณิต และสถิติ การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในระดับนี้เน้นในด้านการ
พัฒนาความคิด ความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรมของจริงหรืออุปกรณ์ ทั้งนี้การจัดประสบการณ์ใน
การเรียนการสอน ควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑. ความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

หลักสูตรคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด การคำนวณ สามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ จึงต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้

๑.๑ มีความรู้ ความเข้าใจ ในคณิตศาสตร์พื้นฐานและมีทักษะในการคิดคำนวณ

๑.๒ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและแสดงความคิดออกมาอย่างมีระเบียบ ชัดเจน

และรักภูมิ

๑.๓ รู้คุณค่าของคณิตศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์

๑.๔ สามารถนำประสบการณ์ทางความรู้ ความคิด และทักษะที่ได้จากการเรียนคณิตศาสตร์ไปใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. โครงสร้างหลักสูตรคณิตศาสตร์

เนื้อหาของหลักสูตรคณิตศาสตร์มีโครงสร้างอันประกอบด้วยพื้นฐานในด้าน

ต่าง ๆ ๕ พื้นฐาน คือ

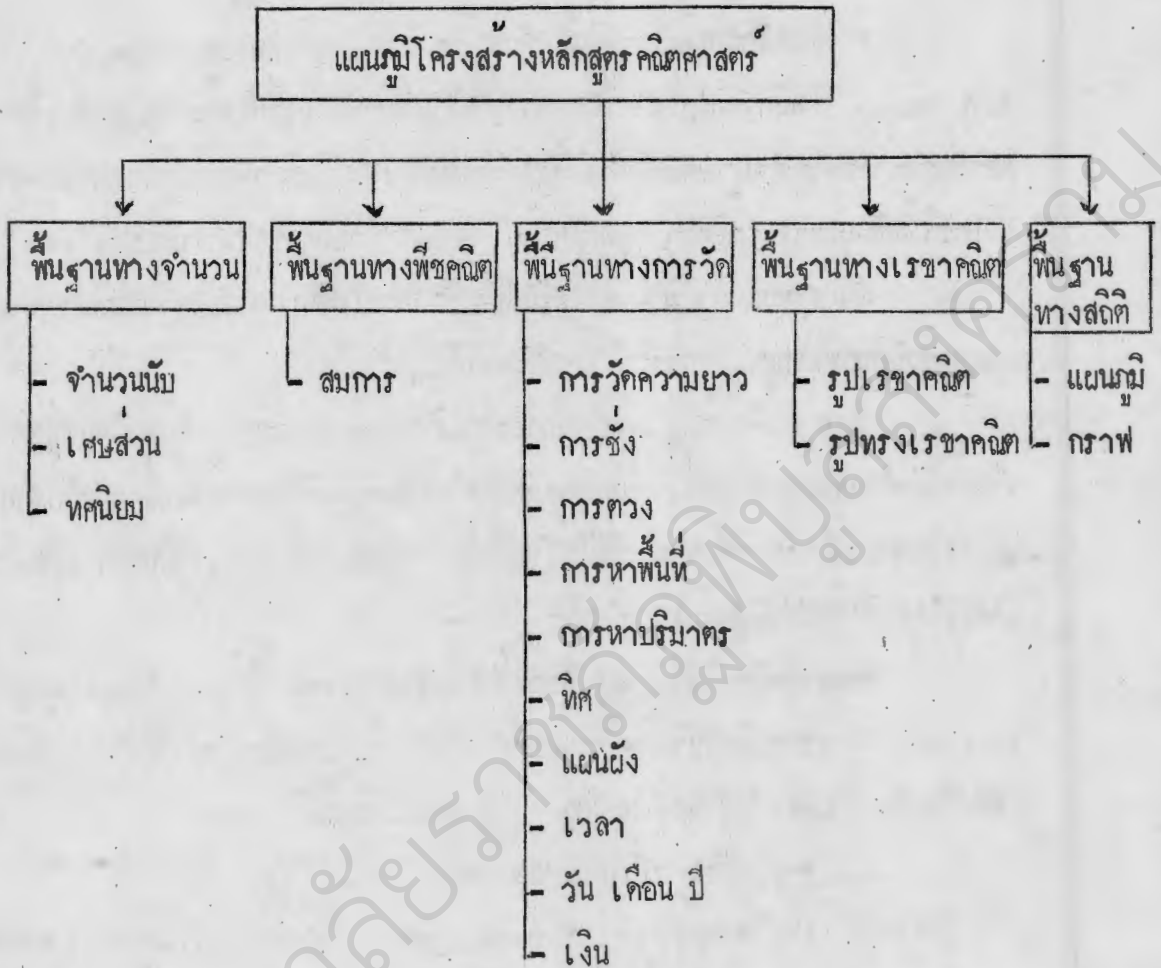
๒.๑ พื้นฐานทางจำนวน เป็นพื้นฐานที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องจำนวนนับ เศษส่วน ทศนิยม เป็นต้น

๒.๒ พื้นฐานทางพีชคณิต เป็นพื้นฐานที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพื้นฐานทางจำนวน เช่น สมการ

๒.๓ พื้นฐานทางการวัด เป็นพื้นฐานที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่อง การวัด ความยาว การชั่ง การตวง การหาพื้นที่ การหาปริมาตร ทิศ แขนง เวลา วัน เดือน ปี และเงิน เป็นต้น

๒.๔ พื้นฐานทางเรขาคณิต เป็นพื้นฐานที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องรูปเรขาคณิตและรูปทรงเรขาคณิต

๒.๕ พื้นฐานทางสถิติ เป็นพื้นฐานที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่อง การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบแผนภูมิและกราฟ

การจัดโครงสร้างเนื้อหาคณิตศาสตร์ในแต่ละพื้นฐานจะจัดให้สัมพันธ์กัน เนื้อหาที่กำหนดไว้ในแต่ละพื้นฐานเป็นเรื่องที่จะต้องใช้หรือเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น เงิน เวลา การชั่ง การตวง การวัดความยาว พื้นที่ แผนภูมิ การบวก ลบ คูณ และหาร ฯลฯ การจัดเนื้อหาในแต่ละระดับชั้นได้จัดให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน เนื้อหาแต่ละเรื่องที่กำหนดไว้ในชั้นต่าง ๆ จะมีลักษณะพบพานเนื้อหาเดิมที่เคยเรียนมาแล้วในชั้นก่อน ดังนั้นการเรียนการสอนแต่ละเรื่องมิได้เรียนเพียงครั้งเดียวแล้วยุติ แต่จะซ้ำและพบพาน แล้วจึงเพิ่มรายละเอียดของเนื้อหาชั้น ๆ ให้เหมาะสมกับวัยและชั้นเรียนที่สูงขึ้น

สำหรับหลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาบางส่วนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในด้านของลำดับเนื้อหา ความยากง่ายและความเหมาะสมของเนื้อหากับเวลาเรียน โดยอาศัยข้อมูลจากการติดตาม ผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ตัวอย่างของการปรับปรุง เช่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ปรับปรุงเรื่องการเปลี่ยนกลุ่มของจำนวนที่นำมาคูณกัน และคุณสมบัติการแจกแจง โดยนำไปไว้ในชั้นสูงขึ้นไป

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ มีการเพิ่มเติมเนื้อหาทศนิยมจากเดิมทศนิยมหนึ่งตำแหน่ง เป็นทศนิยมไม่เกินสองตำแหน่ง และการคูณจำนวนเต็มจากเดิมคูณจำนวนหนึ่งหลักกับจำนวนที่มีไม่เกินสามหลักเป็นคูณกับจำนวนที่มีไม่เกินสี่หลัก และนำการฝึกแก้โจทย์ปัญหา เรื่องร้อยละ บางรูปแบบไปไว้ในชั้นที่สูงขึ้นไป

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ มีการตัดเนื้อหาบางเรื่อง ได้แก่ ลักษณะของรูปที่เกิด จากระนาบ คัตรูปทรงในแนวนอนและแนวดิ่ง ความเท่ากันทุกประการ คู่ขนานและ समांतर (สำหรับเรื่อง समांतर นั้นยังมีอยู่ในหลักสูตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔)

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร ครูเป็นผู้ที่พบปะสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะถึงแม้ว่าผู้เรียนจะได้เรียนเนื้อหาครบถ้วนตามหลักสูตร ถ้าการจัดการเรียนการสอนไม่สนองจุดประสงค์ของหลักสูตร ผู้เรียนก็จะได้แต่ความรู้ด้านเนื้อหาซึ่งเป็นเพียงการสอนไม่รู้งจุดประสงค์ของหลักสูตร ผู้เรียนก็จะได้แต่ความรู้ด้านเนื้อหาซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของจุดประสงค์เท่านั้น

ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้น ครูควรต้องคำนึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คณิตศาสตร์พื้นฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยพยายามให้ผู้เรียนได้เข้าใจในหลักการของคณิตศาสตร์ควบคู่กันไปควบ เพราะความเข้าใจในหลักการจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อันต่อไปได้

เมื่อผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาคณิตศาสตร์แล้ว ครูควรจัดให้ฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ ถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว การฝึกทักษะมีความจำเป็นในการเรียนคณิตศาสตร์ ครูจึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนฝึกให้มากพอ แบบฝึกหัดควรเป็นแบบฝึกหัดที่หลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งอาจทำได้ในรูปของ เกม ปัญหาชวนคิด บัตรงาน เป็นต้น แบบฝึกหัดครูที่นำมาให้ผู้เรียนทำควรเป็นแบบฝึกหัดที่เริ่มจากง่ายไปหายากเพื่อให้ผู้เรียนอยากทำและอยากฝึกต่อไป นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่เร้าให้ผู้เรียนสนใจ ควรยกตัวอย่างให้ผู้เรียนได้สังเกตและสรุป ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดตามลำดับเหตุผล และให้โอกาสผู้เรียนในการแสดงความคิดของตนและใช้เหตุผลของตนเอง อันจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิดและอธิบายตามลำดับเหตุผลของผู้เรียนด้วย

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้นนั้นควรจัดให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาในหลักสูตรกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการนำคณิตศาสตร์ไปใช้และเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อวิชานี้ ครูควรจัดกิจกรรมโดยให้ปฏิบัติจริง หรือนำเหตุการณ์ที่ผู้เรียนประสบในชีวิตประจำวันมาเป็นแนวในการจัดกิจกรรม เช่น ให้มีการแลกเปลี่ยนหรือการชื้อขายที่ตอมีการทอนเงิน จัดให้ผู้เรียนได้ชั่งตวง และวัดความยาวในเรื่องการบวก ลบ คูณ และหารจำนวน เรื่องคอกเบี้ย และร้อยละ ครูควรนำโจทย์จากชีวิตประจำวันมาให้ผู้เรียนคิดเพื่อให้ได้เห็นแนวทางการนำคณิตศาสตร์ไปใช้ นอกจากนี้ครูควรหาโจทย์การนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในกิจกรรมประจำวันมาให้ผู้เรียนคิดแก้โจทย์ปัญหาด้วยประสบการณ์ดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ และเห็นแนวทางการนำความรู้คณิตศาสตร์ไปใช้ในการเรียนรู้กลุ่มประสบการณ์อื่นด้วย

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ในการจัดการเรียนการสอนของครูควรได้คำนึงถึงขั้นตอนการเรียนการสอนเนื้อหาคณิตศาสตร์ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๓.๑ ทบทวนพื้นฐานความรู้เดิมที่ต้องใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ถ้าผู้เรียน
ยังไม่มีพื้นฐานความรู้เรื่องใด ควรจัดสอนทบทวนก่อน

๓.๒ สอนเนื้อหาใหม่ โดยพิจารณาจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัย
ของผู้เรียน กิจกรรมอาจจัดโดยใช้ของจริงหรือใช้รูปภาพ ก่อนจะเชื่อมโยงกับการใช้
สัญลักษณ์ในทางคณิตศาสตร์

๓.๓ เป้าทักษะ เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนใหม่แล้ว
ควรจัดให้ฝึกทักษะโดยใช้โจทย์แบบฝึกหัดในหนังสือเรียน บัตรงาน หรือโจทย์ที่ครูสร้างขึ้นเอง
โจทย์ที่นำมาฝึกทักษะควรเป็นทั้งโจทย์ที่เน้นเฉพาะทักษะการคิดคำนวณ และโจทย์ปัญหาควร
เป็นโจทย์ที่มีความยากง่ายพอเหมาะ สำหรับโจทย์ข้อที่ยากควรให้เป็นปัญหาชวนคิดให้ผู้เรียน
อาจทำหรือไม่ก็ได้ ในการฝึกทักษะครูควรพิจารณาปริมาณของงานที่จะให้ผู้เรียนไปทำเป็น
การบ้านควยและสำหรับผู้เรียนที่ทำแบบฝึกหัดคิดเล็กน้อย ครูอาจพิจารณาให้ผู้เรียนแก้ไข
ข้อผิดพลาดในข้อที่ทำผิดนั้น ๆ โดยไม่ต้องแก้ไขข้อเพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

๓.๔ การประเมินผล การทดสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องที่สอนไปหรือไม่
นั้น ครูอาจทดสอบโดยผู้เรียนปฏิบัติหรืออาจใช้ข้อสอบก็ได้ ทั้งนี้ให้พิจารณาตามความ
เหมาะสมของเนื้อหา ในกรณีที่ทดสอบโดยใช้ข้อสอบครูควรสร้างข้อสอบให้วัดตรงตามจุด
ประสงค์การเรียนรู้ โดยอาจศึกษาแนวในการสร้างข้อสอบจากตัวอย่างข้อสอบในหนังสือคู่มือ
ครู ข้อสอบควรมีความยากง่ายปานกลาง ทั้งนี้เพราะจุดประสงค์ในการวัดเพื่อให้ทราบว่า
ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาตามจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วหรือไม่ ไม่ได้ต้องการทดสอบเพื่อวัด
ความเก่งของผู้เรียน

๓.๕ การซ่อมเสริม ในกรณีที่ผู้เรียนสอบไม่ผ่านตามเกณฑ์การประเมินผล
รายจุดประสงค์ ครูต้องจัดการสอนซ่อมเสริมสำหรับจุดประสงค์ที่ไม่ผ่านนั้น โดยจะต้อง
วิเคราะห์จากการทำข้อสอบของผู้เรียนว่า สาเหตุที่ผู้เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์เป็นเพราะเหตุใด
บ้าง สำหรับวิธีสอนซ่อมเสริมนั้นทำได้หลายวิธี ครูควรพิจารณาเลือกให้เหมาะสมกับ

สาเหตุที่ผู้เรียนสอบไม่ผ่านจุดประสงค์ตามที่วิเคราะห์ไว้ เช่น หากพบว่าผู้เรียนมีปัญหา
 ด้านทักษะการคิดคำนวณครูอาจทวงให้ฝึกการคิดคำนวณแบบนั้น ๆ เพิ่มเติม หรือหากพบว่า
 ผู้เรียนไม่เข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่สอนไป ครูของสอนเพิ่มเติมให้เกิดความเข้าใจ
 สำหรับเอกสารที่ใช้ในการสอนจนเสริมนั้นนอกจากหนังสือแล้ว ครูอาจพัฒนาเอกสารขึ้นมา
 เองก็ได้

ลำดับขั้นตอนการสอนดังกล่าวข้างต้นเป็นหลักการกว้าง ๆ สำหรับครูจะนำไปเป็น
 แนวทางในการวางแผนการสอน ซึ่งครูสามารถเพิ่มเติมขั้นตอนปลีกย่อยได้อีกตามที่เห็น
 สมควรว่าจะช่วยให้การสอนได้ผลดีบรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

อาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่เรารักที่สุดในบรรดาสิ่งทั้งหลายก็คือ ตัวเราหรือชีวิตของ
 เราเอง นับตั้งแต่เกิดมาเราได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่ให้มีชีวิตที่พออยู่ได้ ให้ได้รับ
 การศึกษาเล่าเรียนประกอบอาชีพ และมีครอบครัว เราต้องเผชิญกับสถานการณ์และต่อสู้
 ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น ดังนั้น
 มนุษย์เราจึงต้องอาศัยการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์เพื่อมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต
 ของตนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียนถือเป็นสถาบันสำคัญในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิต
 สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม ผู้เรียน
 จะต้องรู้จักเผชิญปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้โดยอาศัยสติปัญญา ความรู้ ประสบการณ์
 และคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาชีวิตและตนเอง ครอบครัว และสังคม ให้เจริญ
 ก้าวหน้าไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตนเอง ครอบครัว และสังคมต้องการ

๑. ความมุ่งหวังที่ของการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ชีวิตเป็นสิ่งที่ค่ายิ่งและเป็นที่ยิ่งของคนทุกคน การจัดหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริม
 ประสบการณ์ชีวิต ในระดับประถมศึกษา จึงต้องจัดเป็นหมวดประสบการณ์พื้นฐานที่จำเป็น

และสามารถแก้ปัญหาใหญ่เรื้อรังเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง เข้าใจธรรมชาติที่อยู่แวดล้อม
 คนทั้งทางสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเอง
 และสรรพสิ่งที่ตนเป็นส่วนหนึ่งด้วย มีความคิด สติปัญญา คานิยม สามารถดำรงชีวิต
 แก้ปัญหาพัฒนาและปรับปรุงชีวิตของตนเอง ครอบครัวยุคและสิ่งแวดล้อมทั้งกล่าวสู่จุดหมายปลายทางอันชอบธรรม

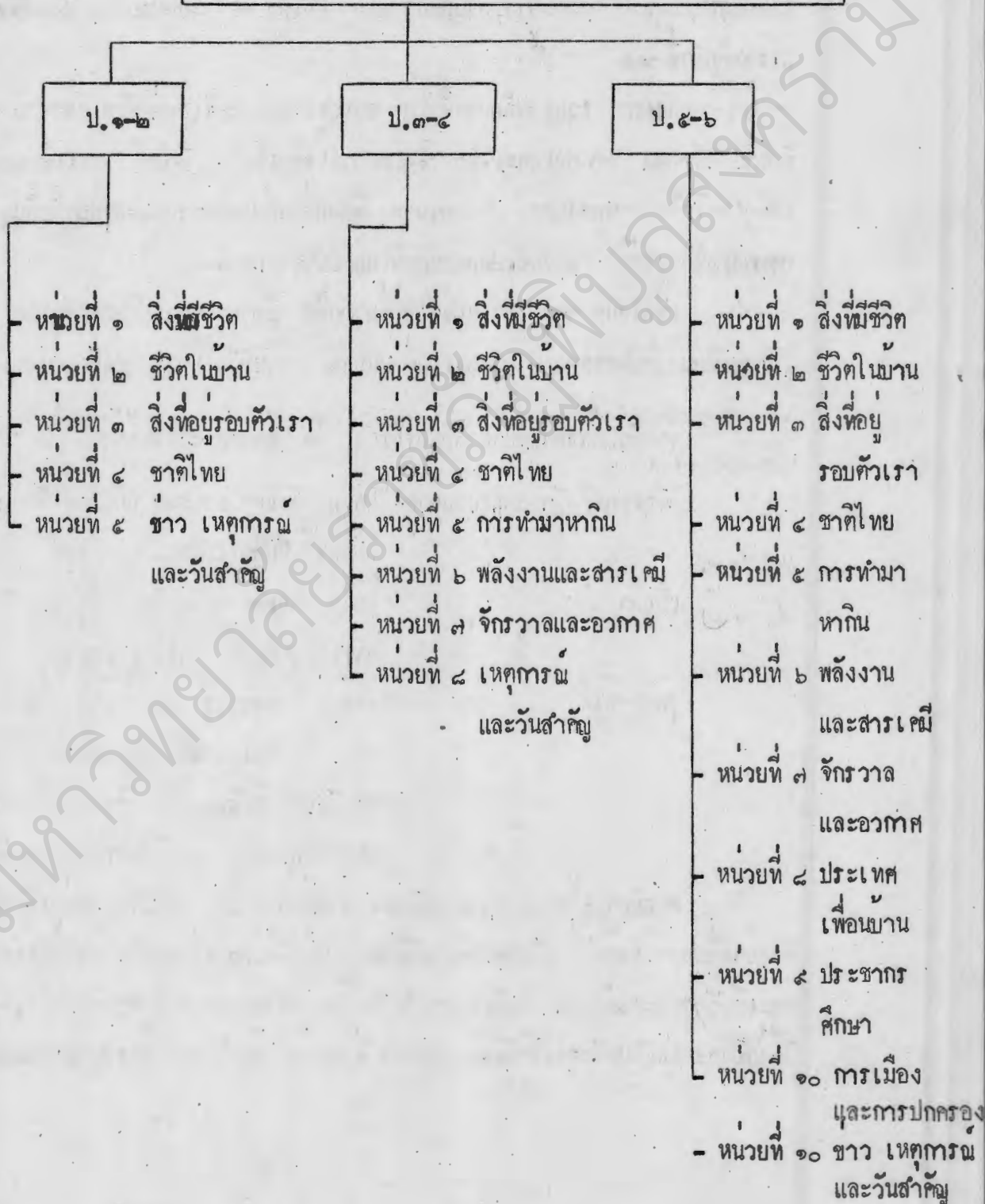
๒. โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

การกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสำหรับผู้เรียนในช่วงอายุระหว่าง ๖-๑๑ ปี ในโรงเรียนประถมศึกษา ควรคำนึงถึง
 ถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ โดยจัดเนื้อหาสาระที่สำคัญและทักษะกระบวนการต่าง ๆ
 ที่จำเป็นและเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตสำหรับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้
 และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้นเพียงพอแก่การพัฒนาชีวิตตนเอง ครอบครัวยุค และ
 สังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา
 พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ได้พัฒนาขึ้นตามแนวคิดและแนวทาง
 กังกลาวข้างตน โดยจัดทำเป็นหน่วย เริ่มต้นจากตนเอง และขยายขอบเขตกว้างขวาง
 ขึ้นตามวัยและระดับชั้น ดังแผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ทั้งนี้โดยมีเนื้อหาสาระแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยต่าง ๆ มีคำอธิบายเนื้อหาสาระของแต่ละหน่วยย่อยที่สอดคล้องกันระหว่างกิจกรรมหรือทักษะกระบวนการ เนื้อหาจุดประสงค์ของหน่วยย่อยนั้น ๆ ดังตัวอย่างหน่วยย่อยที่ ๒ เรื่อง พืช ในหน่วยที่ ๑ สิ่งมีชีวิต ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ต่อไปนี้

"สังเกต รวบรวมลักษณะทั่วไป ส่วนประกอบและบริเวณที่พืชขึ้น แลวนำมาอธิบาย ชักถาม จักกัสม ทดลองเพาะเมล็ด สังเกตการเจริญเติบโต บันทึก และเปรียบเทียบการเจริญเติบโตในสภาพแสงแดด น้ำ อากาศ ที่แตกต่างกัน อธิบายและสรุปปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของพืช กำหนดเป็นการปฏิบัติในการบำรุงรักษาพืช

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพืช มีความสามารถในการสังเกต เปรียบเทียบ วิเคราะห์ ทำนายการเปลี่ยนแปลง และมีนิสัยในการบำรุงรักษาพืช"

จากตัวอย่างคำอธิบายหลักสูตรเรื่อง พืช ข้างต้นจะเห็นได้ว่า

กิจกรรมหรือทักษะกระบวนการ	ได้แก่	สังเกต รวบรวม อธิบาย จักกัสม ทดลอง บันทึก เปรียบเทียบ สรุป
เนื้อหา	ได้แก่	พืชรอบ ๆ ตัว ลักษณะทั่วไป
จุดประสงค์	ได้แก่	การเจริญเติบโต การบำรุงรักษา ได้แก่ ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพืช การเจริญเติบโตของพืช มีความสามารถในการสังเกต เปรียบเทียบ วิเคราะห์ ทำนายการเปลี่ยนแปลง และมีนิสัยในการบำรุงรักษาพืช

คำอธิบายเนื้อหาสาระของหลักสูตรหน่วยย่อย ๆ อื่น จะมีลักษณะเช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น ซึ่งเป็นการอธิบายที่ชี้ชัดลงไปว่าให้เรียนเรื่องอะไร ด้วยวิธีการอย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์อะไร จึงลักษณะกะทัดรัด ผู้สอนสามารถศึกษาและทำความเข้าใจได้ง่ายและมองเห็นหลักสูตรได้ทั้งกระบวนการ ซึ่งจะช่วยให้นำไปสอนได้ตรงตามเป้าหมาย

เวลาเรียนของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตกำหนดไว้จากน้อยไปหามากตามระดับชั้นต่าง ๆ ดังนี้

ประถมศึกษาปีที่ ๑-๒	ชั้นละ ๔๕๐ คาบ หรือ ๑๕๐ ชั่วโมง
ประถมศึกษาปีที่ ๓-๔	ชั้นละ ๖๐๐ คาบ หรือ ๒๐๐ ชั่วโมง
ประถมศึกษาปีที่ ๕-๖	ชั้นละ ๗๕๐ คาบ หรือ ๒๕๐ ชั่วโมง

๓. การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตควรมีการยืดหยุ่นไปตามสภาพของท้องถิ่น คาบเวลาเรียนสำหรับแต่ละเรื่องควรเหมาะสมกับเนื้อหา ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่มุ่งฝึกให้สอดคล้องกับวัยและระดับชั้น ความสนใจของผู้เรียน และควรใช้เวลาให้คุ้มค่าตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ควรให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เพียงแต่ฟังการบรรยายหรืออ่านหนังสือจบเล่มเท่านั้น ครูสอนควรระลึกรอยยิ้มเสมอว่าทำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้อื่นต่าง ๆ ก็เพื่อฝึกทักษะกระบวนการ ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ในชั้นต่อ ๆ ไป ทั้งในแง่ของการศึกษาเพื่อชีวิต การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้น ดังนั้นเวลาเรียนที่กำหนดจึงควรนำมาใช้เพื่อการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในความหมายดังกล่าวอย่างแท้จริง

๓.๑ ผู้เรียนคือผลผลิตของหลักสูตร

ตลอดระยะเวลาที่ผู้เรียนอยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ปีแรกจนปีสุดท้าย ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญสั่งสมไว้และสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ ความรู้และเนื้อหาสาระสำคัญ

มวลความรู้และเนื้อหาสาระสำคัญในหลักสูตร ได้แก่ ความคิดรวบยอด หลักการหรือแนวคิดสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ครอบครัว สิ่งแวดล้อม ทั้งทางสังคม

และทางธรรมชาติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตลอดจนวิทยาการ
 ก้าวหน้าเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ศาสนาที่ตนเอง
 นับถือที่สัมพันธ์กับชีวิต ความคิดรวบยอด หลักการของการพัฒนาทั้งส่วนตนและส่วนรวม

๓.๑.๒ ทักษะกระบวนการ

การดำรงชีวิตคนมนุษย์ย่อมต้องมีการคิด การตัดสินใจ
 การเลือก การแก้ปัญหา สิ่งเหล่านี้อาจไม่มีปรากฏอยู่ในตำรา แผนมนุษย์จำเป็นต้องคิดหา
 คำตอบและปฏิบัติอย่างดีที่สุดสำหรับตนเอง โรงเรียนจึงมีหน้าที่สร้างเสริมประสบการณ์หรือ
 ฝึกฝนให้ผู้เรียนทุกคนรู้จักคิด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตให้ดีขึ้นโดยไม่ขัดแย้งกับ
 แนวคิดทั้งทางโลกและทางธรรม อีกประการหนึ่งในห้วงกลางความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้า
 ทางวิชาการสาขาต่าง ๆ ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งไม่มีวันหยุดนิ่ง
 เป็นเครื่องบังคับให้มนุษย์ต้องปรับตัวเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้า
 ฉะนั้น บทบาทของการเรียนการสอนจึงต้องเปลี่ยนจากการเรียนโดยท่องจำเนื้อหาความรู้
 มาเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้กระบวนการในการแสวงหาความรู้ การทำงาน
 การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สามารถนำกระบวนการไปใช้ได้อย่างคล่องแคล่วโดย
 อัตโนมัติในทุกสถานการณ์

กระบวนการต่าง ๆ ดังที่ไดกล่าวถึงนั้น เช่น

- กระบวนการคิด
- กระบวนการแก้ปัญหา
- กระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- กระบวนการทางสังคม
- กระบวนการทำงาน
- กระบวนการรวบรวมข่าวสารและข้อมูล

ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พอสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

๑. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น คือ ผู้ใหญ่เรียนวิชาการ

สังเกตโดย

๑.๑ รวบรวมสมบัติของสิ่งของ สถานการณ์ รวบรวมจำนวนหน่วย

ของสิ่งต่าง ๆ

๑.๒ อธิบายความเปลี่ยนแปลง (ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงลำดับ)

๒. คิดวิเคราะห์วิจารณ์ คือ ผู้ใหญ่เรียนรู้จักนิยามปัญหาโดย

๒.๑ ระบุปัญหา

๒.๒ อธิบายปัญหา

๓. สร้างทางเลือกหลากหลาย คือ ผู้ใหญ่เรียนรู้จักตั้งสมมุติฐาน

โดย

๓.๑ ตรวจสอบและจำแนกประเภทข้อมูล

๓.๒ หาความสัมพันธ์ของข้อมูลและลงความเห็นเกี่ยวกับข้อมูล

อย่างมีเหตุผล

๓.๓ คาคณะเนผลที่เกิดขึ้น

๔. ประเมินและเลือกทางเลือกใช้ปฏิบัติ กำหนดและลำดับขั้นตอน

ในการปฏิบัติ ปฏิบัติตามแผนโดยให้มีผลทางบวก และประเมินระหว่างปฏิบัติ คือ ผู้ใหญ่เรียนรู้จักทดสอบสมมุติฐาน โดย

๔.๑ ออกแบบการทดลองและการดำเนินการ

๔.๒ รวบรวมข้อมูลหลักฐานที่ต้องการ

๔.๓ จำแนกประเภทและตีความข้อมูล

๔.๔ วิเคราะห์ข้อมูล

- พิจารณาความสัมพันธ์
- ความแตกต่าง ความเหมือน
- ระบุแนวโน้ม ลำดับ ความสม่ำเสมอ

๕. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ คือ ฝึกใหญ่เรียนสร้างข้อสรุปโดย

๕.๑ หารูปแบบหรือความสัมพันธ์ที่มีความหมาย

๕.๒ กำหนดข้อสรุป

๖. ประเมินผลงานรวมให้เกิดความภูมิใจ คือ ฝึกใหญ่เรียนนำข้อสรุปไปอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความมั่นใจและความภูมิใจในตนเอง

๓.๑.๓ เจตคติและค่านิยม

การจัดกรเรียนการสอนตามหลักสูตรสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า "สอนคน ไม่ใช่สอนหนังสือ" ดังนั้นการเตรียมคนเพื่อให้สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาพัฒนาชีวิต จึงต้องปลูกฝังคุณลักษณะค่านิยม เจตคติต่าง ๆ อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น

- รักตนเอง ครอบคลุม เห็นคุณค่าของชีวิต
- มองโลกในแง่ดี ยุติธรรม
- รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
- ชอบพัฒนา ใฝ่ดี
- สนใจ ใฝ่รู้
- มีเหตุผล ไม่เชื่อง่าย แต่ยอมรับความจริง ไม่ถือคั่ง
- ไม่เห็นแก่ตัว
- รักอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ชอบพึ่งตนเอง
- มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา

- จงรักภักดีต่อบ้านเมือง
- ขอมรับความแตกต่าง
- ศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๗๑

๓.๒ คุณค่าของหลักสูตรอยู่ที่การจัดการเรียนการสอนที่ดี
 ถึงแม้หลักสูตรจะตั้งเป้าหมายไว้สูงส่งอย่างไรก็ตาม ถ้าไม่สามารถ
 นำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามเป้าหมาย หลักสูตรนั้นก็จะมีคุณค่าหรือความหมายใด ๆ เลย
 การจัดการเรียนการสอนถึงเป็นหัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ บุคคลสำคัญยิ่งในการนำ
 หลักสูตรไปใช้ คือ ครูผู้สอน ครูควรมีบทบาทต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างไร จึงจะ
 ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร บทบาทของครูและผู้อยู่เกี่ยวข้อง
 กับการจัดการเรียนการสอนพอสรุปได้ดังนี้

๓.๒.๑ บทบาทของครู

การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
 ครูควรบทบาทลงเป็นเพียงผู้กำกับนั้น ไม่ได้หมายความว่าครูจะได้นั่งอยู่เฉย ๆ แต่ครูจะต้อง
 ปรับบทบาทของตนเองมาทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ เป็นผู้ดำเนินการวางแผนการจัดกิจกรรม
 การเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู่มากที่สุด ครูจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและ
 ปรับเนื้อหาบทเรียน และเทคนิคการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่จะ
 เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู ครูจะต้องกำหนดกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่าง
 หลากหลายและเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เมื่อดำเนินการสอนไปตามแผนแล้ว
 ครูจะทบทวนประเมินผลการปฏิบัติตามบทบาทของตนว่า มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร แล้วปรับปรุง
 ให้ดีขึ้นจนครูเกิดความรู้สึกชื่นชมในทางปฏิบัติทำงานของตนเองที่พยายามทำอย่างดีที่สุด

๓.๒.๒ บทบาทของผู้เรียน

ในอนาคตผู้เรียนจะต้องออกไปเผชิญชีวิตด้วยตนเอง และต้องสามารถพึ่งตนเองได้ ผู้เรียนจะใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นตลอดระยะเวลาที่ผู้เรียนอยู่กับครู ครูไม่ควรปล่อยให้เวลาให้ผ่านไปกับการสอนโดยให้ผู้เรียนฟังครูบรรยาย หรืออ่านแต่หนังสือเรียนเท่านั้น แต่ครูควรให้โอกาสผู้เรียนได้ทำกิจกรรมและฝึกฝนตนเองให้เป็นตัวของตัวเอง สามารถพึ่งตนเองได้โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ สามารถแสวงหาความรู้ที่มีระบบทั้งทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม ตามความสนใจ และความต้องการของตน ให้ผู้เรียนได้ผจญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่การวางแผน การเลือก การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำเอง รู้เอง ทั้งนี้ควรมีครูคอยให้คำปรึกษาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้แต่ละขั้นตอนดังกล่าว บทบาทหรือพฤติกรรมของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ให้ผู้เรียนได้สัมผัสเรื่องจริง ชีวิตจริง
- ให้ได้ฝึกหัดวางแผนต่าง ๆ ด้วยตนเอง
- ให้ได้ศึกษา วิเคราะห์ หาข้อสรุปหรือแนวทางต่าง ๆ
- ให้ได้ลงมือปฏิบัติงาน จัดทำรายงาน เสนอผลงานพร้อม

ความรู้ความคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติงานนั้น ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

- ให้ได้ใคร่ครวญปัญหาต่าง ๆ ทางจริยธรรม วิเคราะห์เหตุผล

และหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม

- ให้ได้ทบทวนเกี่ยวกับตนเอง การปฏิบัติงานเพื่อค้นหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ไม่เข้าข้างหรือตำหนิตนเองจนเกินไป

๓.๒.๓ บทบาทของผู้เรียนในฐานะสมาชิกกลุ่ม

ครูในฐานะเป็นผู้จัดการสำคัญของการจัดการเรียนการสอน จะต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทุกคนของผู้เรียน หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กำหนดจุดหมายไว้ชัดเจน คือ

มุ่งปลูกฝังให้ยูเรียนมีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ดังนั้นครูต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนการสอนให้ยูเรียนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน ได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความสำเร็จของการทำงาน อยู่ที่ความร่วมมือร่วมใจของทุกคน และถือเป็นความสำเร็จของทุกคน ไม่ใช่คนใดคนหนึ่ง ถ้าจะมีบรรยากาศของการแข่งขันก็ควรเป็นการแข่งขันในลักษณะของหมู่คณะ ให้ยูเรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงออกตามความรู้ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล ให้ยูเรียนทุกคนรู้สึกชื่นชมในความสามารถของตนเอง ขณะเดียวกันก็ยอมรับและรู้สึกชื่นชมในความรู้ความสามารถของผู้อื่นด้วย การสร้างบรรยากาศดังกล่าวสามารถทำได้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม คือ การสร้างความรู้สึกว่าจำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นและการให้รู้ถึงผลการกระทำของผู้อื่นที่สอดคล้องทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อให้ยูเรียนเห็นคุณค่าของกระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้

๑. กำหนดเป้าหมายของงานร่วมกัน
๒. กำหนดงานและลำดับขั้นตอนร่วมกัน
๓. แบ่งงานตามความสามารถของคนเพื่อผลสำเร็จของงาน
๔. ลงมือปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างรับผิดชอบ
๕. รับฟังการชี้แนะและการวิจารณ์จากผู้อื่นเพื่อการปรับปรุงงาน
๖. ชื่นชมในผลงานร่วมกัน

การจัดการเรียนการสอนจะได้ผลเต็มที่ก็ต่อเมื่อผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างเหมาะสม คือ ครูคือบุคคลสำคัญที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีและกระตุ้นให้ยูเรียนทุกคนได้ปฏิบัติตามบทบาทของตนอย่างเหมาะสม ทั้งส่วนตนและส่วนรวม ในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ครูจะต้องมีการเตรียมการ หรือวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่ล่วงหน้าก่อนดำเนินการเรียนการสอน มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการปรับปรุงการปฏิบัติงาน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ทั้งครูและยูเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมในตนเองและความสำเร็จของงานที่ได้ทำไปทั้งหมด

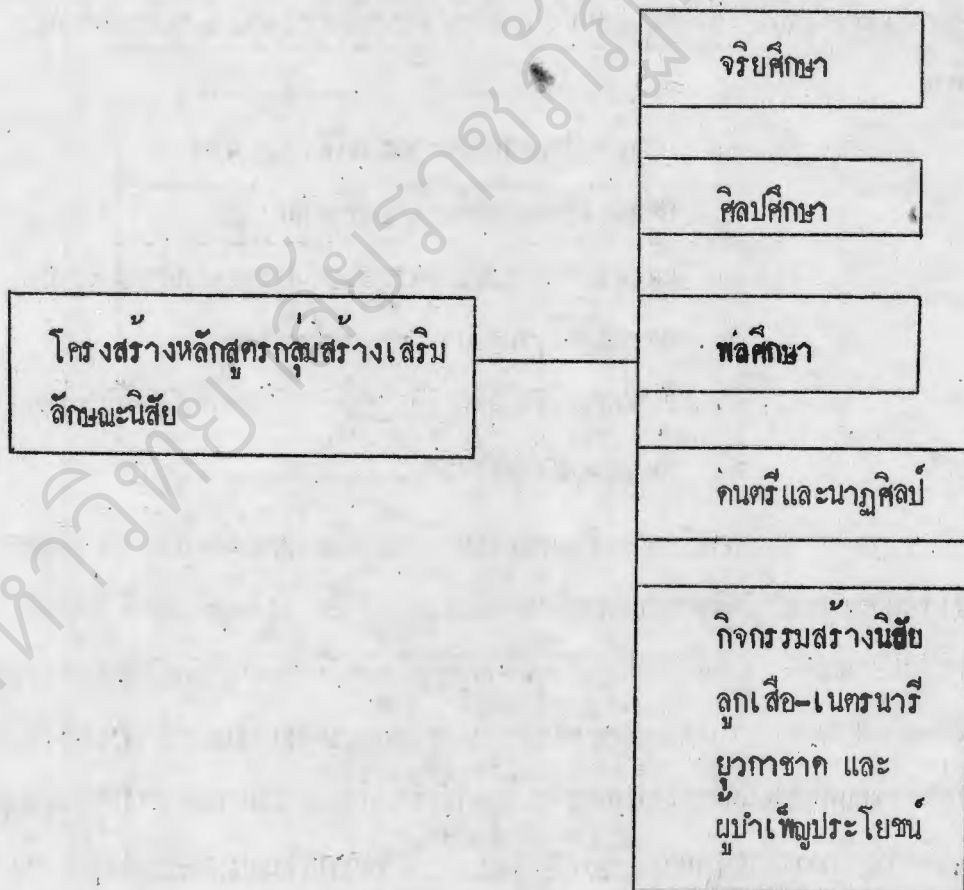
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

๑. ความมุ่งหวังที่องค์กรให้เกิดกับผู้เรียน

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นกลุ่มที่หาควากิจกรรมที่สร้างเสริมนิสัย คานิยม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี กิจกรรมที่จะช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัย ได้แก่ กิจกรรมจริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา คณิต และนาฏศิลป์ ลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์

๒. โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีโครงสร้างดังนี้

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ป.๑-๒ มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการ
๖ หน่วย และกิจกรรมสร้างนิสัย (ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ป.๑-๒

หน่วยที่ ๑ มั่นใจในการเคลื่อนไหว

หน่วยที่ ๒ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

หน่วยที่ ๓ สนุกกับจินตนาการ

หน่วยที่ ๔ พัฒนาความสามารถของตนเอง

หน่วยที่ ๕ ครอบครัวยุติธรรม

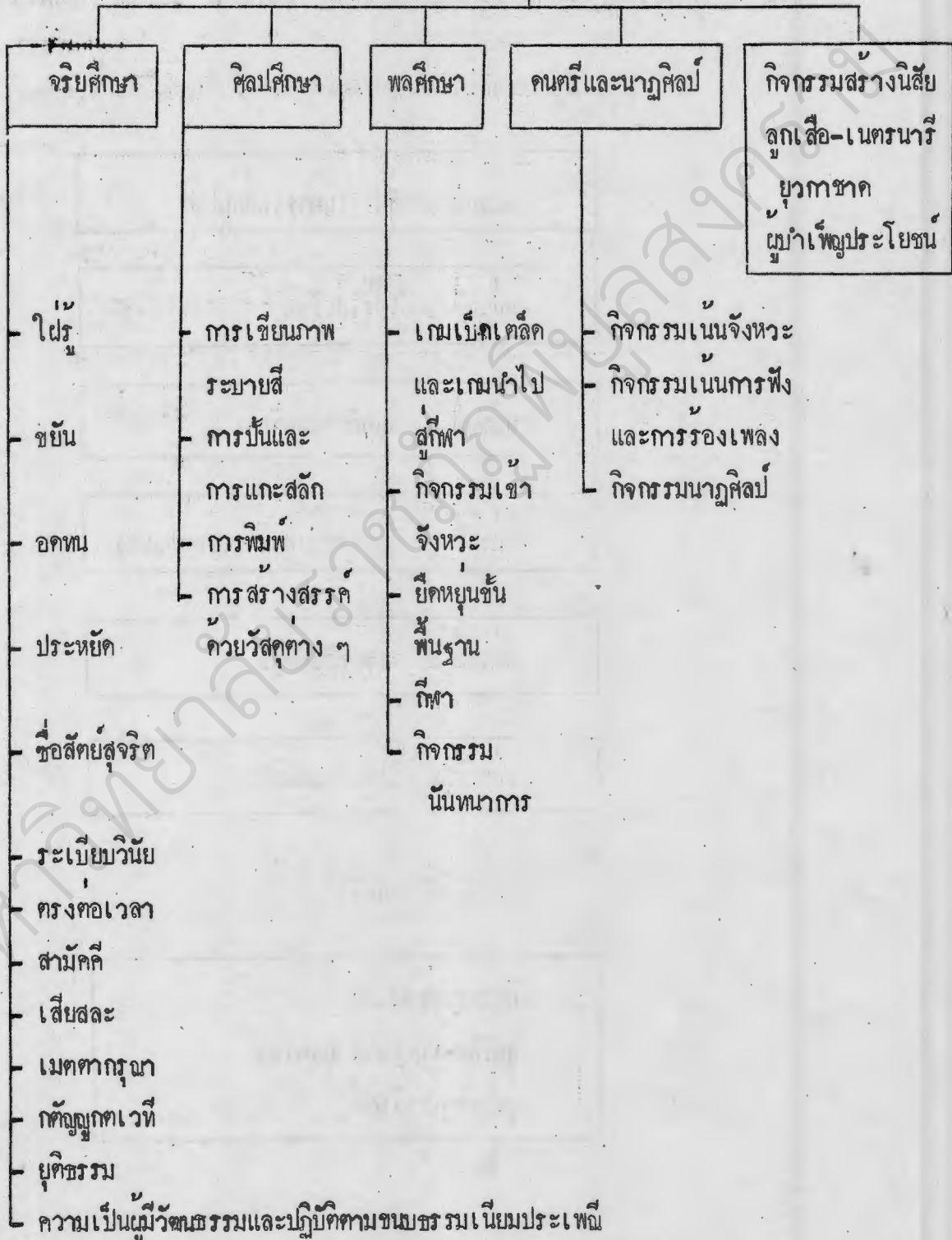
หน่วยที่ ๖ โรงเรียนดีมีวินัย

และ

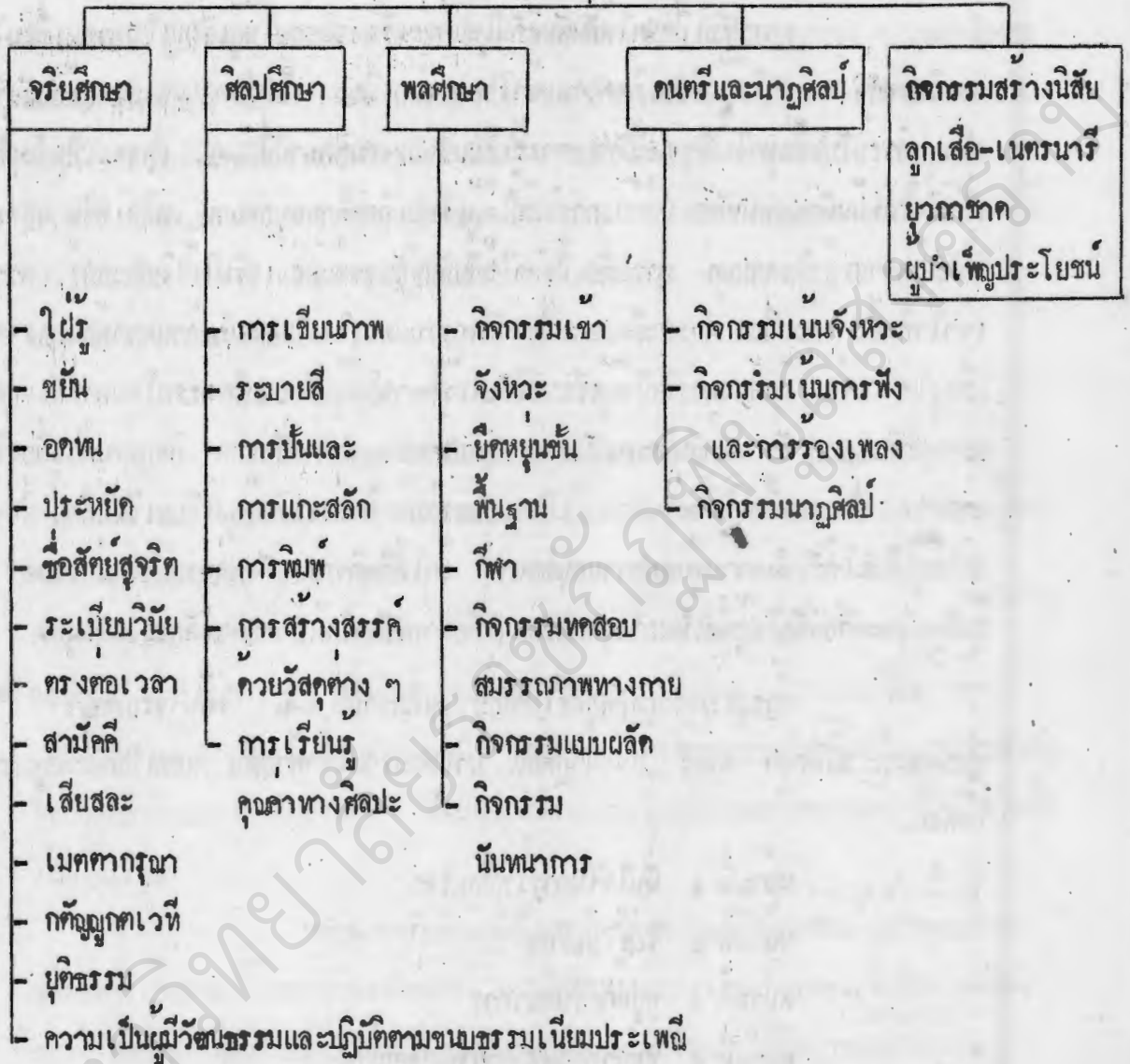
กิจกรรมสร้างนิสัย

ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด
ผู้นำเพื่อประโยชน์

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ป.๓-๕

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ป.๕-๖

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การปรับเนื้อหาให้สัมพันธ์กันในแต่ละเรื่องจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของวิชาต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนและสอดคล้องกับชีวิตจริง การปรับเนื้อหาในลักษณะนี้จัดเฉพาะผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ เพราะเป็นชั้นเด็กเล็กจึงไม่เน้นทักษะมากนัก แต่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเกิดความรู้อย่างเข้าใจตามมา การปรับเนื้อหาให้สัมพันธ์กันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจลึกซึ้ง ต่อเนื่อง การจะยึดเอาเนื้อหากิจกรรมแขนงใดเป็นแกนก็ได้แต่อาจต้องพิจารณาเรื่องใด เช่น ถ้าต้องการฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้อาจให้ผู้เรียนทำกิจกรรมโดยการสังเกตธรรมชาติรอบ ๆ ตัว จุดบันทึกการสังเกต ขยายผลจากกรสังเกตุ กิจกรรมต่อเนื่องก็คือวาดภาพ ปั้น เคลื่อนไหวร่างกาย เลียนแบบธรรมชาติ ส่งเสริมร้องเล่นเสียงสัตว์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รวมทั้งความรู้และความสนุกสนาน ถ้าได้ฝึกกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนก็จะเกิดนิสัยใฝ่รู้ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาตนเองเป็นเป้าหมายหลักของหลักสูตร

การบูรณาการหลักสูตรในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ได้นำวิจัยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา คณิต และนาฏศิลป์ มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน แยกเป็นหน่วยบูรณาการได้ดังนี้

หน่วยที่ ๑	มั่นใจในการเคลื่อนไหว
หน่วยที่ ๒	ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
หน่วยที่ ๓	สนุกกับจินตนาการ
หน่วยที่ ๔	พัฒนาความสามารถของตนเอง
หน่วยที่ ๕	ครอบครัวดีมีสุข
หน่วยที่ ๖	โรงเรียนดีมีวินัย

ในระดับชั้น ป.๓-๔ ได้นำคุณธรรมต่าง ๆ เข้าไปสอดแทรกไว้ในกิจกรรม ศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ เพื่อให้ครูช่วยเน้นคุณธรรมต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย และยังจัดให้มีการสอนให้ทางภาคอีกด้วย เพราะผู้เรียนระดับชั้น ป.๓-๔ และ ๕-๖ จำเป็นต้องเรียนเรื่องที่ฝึกทักษะเฉพาะอย่างมากขึ้น หากนำเนื้อหา/กิจกรรมต่าง ๆ มาบูรณาการ อาจทำให้ลักษณะเฉพาะของเนื้อหา/กิจกรรมนั้นหายไป ทำให้การฝึกทักษะหายไปด้วย จึงได้ แยกสอนเป็นเรื่อง ๆ แต่ในทางปฏิบัติเวลาทำแผนการสอน ครูสามารถบูรณาการกันได้ในเรื่องที่เห็นว่าเหมาะสม

๓.๑ จริยศึกษา

จริยศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ มีคุณธรรม รวมทั้งสิ้น ๓๐ คุณธรรม จากการนำหลักสูตรไปขยายโดยการเขียนแผนการสอน ปรากฏว่าคุณธรรมบางข้อครอบคลุมคุณธรรมอื่น ๆ ซึ่งสามารถสอนไปพร้อม ๆ กันได้ จึงเห็นว่าการปรับคุณธรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยใช้คุณธรรมหลัก ๆ ที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งได้แก่ ชยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อคทน เสียสละ มีระเบียบวินัย ฯลฯ เป็นหลัก แล้วนำคุณธรรมอื่น ๆ มารวมไว้ นอกจากนี้ได้เพิ่มคุณธรรมใฝ่รู้ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

การสอนจริยศึกษามีทั้งแบบบูรณาการและจัดแยกสอนเฉพาะคุณธรรมที่ต้องการเน้นตามเป้าหมายของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยม และจริยธรรม ต้องจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เรียน ให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมของผู้เรียน ครูถือเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน ไม่ควรมีความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ครูใหญ่เรียนปฏิบัติ กับสิ่งที่ครูปฏิบัติจริง เป้าหมายของการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมของผู้เรียน คือ ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่ระบุไว้ว่าเป็นค่านิยมและคุณธรรมที่ควรปฏิบัติโดยปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์และปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ ดังนั้นการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมควรเริ่มต้น

จากการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม เช่น ทำไปทำไม ทำแล้วได้ผลดีผลเสียอย่างไร
 ผู้เรียนจะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำด้วยเหตุผลใด ครูอาจจะสร้างสถานการณ์หรือกรณี
 ตัวอย่างขึ้นมาเป็นปัญหาให้ผู้เรียนขบคิด อภิปราย ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อ
 ให้เกิดความตระหนักในปัญหา ให้ผู้เรียนเสนอแนะทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด โดยมีเหตุผล
 ที่ถูกต้อง ให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำตามแนวทางที่เลือกอย่างมีระบบ มีการประเมินเพื่อ
 ปรับปรุงการปฏิบัติ ทักษะที่จำเป็นในการเรียนการสอน ค่านิยม และจริยธรรม คือทักษะ
 ในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา การเข้าใจ
 ตนเอง และเข้าใจสภาพแวดล้อมตลอดจนกาลเทศะ

สิ่งที่ครูควรตระหนักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ความรู้สึก ครูต้อง
 พยายามให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ต่อการกระทำ อันจะนำไปสู่การกระทำด้วยความซื่อสัตย์
 ความรู้สึกที่ต่อการกระทำจะเกิดขึ้นได้โดยมีการเสริมแรง คือ เมื่อผู้เรียนกระทำดี
 ผู้เรียนควรได้รับผลตอบสนองที่ต่อการกระทำนั้น ๆ ทั้งจากเพื่อน จากครู และจากสังคม
 ผู้เรียนจะประจักษ์แจ้งต่อตัวของนักเรียนเอง และคอย ๆ พัฒนาค่านิยมและจริยธรรมจาก
 การกระทำเพื่อตนเอง เป็นการกระทำเพื่อกลุ่มและเพื่อสังคมในที่สุด

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถช่วยพัฒนาค่านิยม สรุปได้ดังนี้

๑. ให้ผู้เรียนอยู่ใกล้ชิดตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่า
 เช่น ถ้าต้องการให้มีความสามัคคี สามารถทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะได้ ผู้ใหญ่ก็ควรมี
 ความสามัคคี โดยจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เมื่อผู้เรียน
 ได้เห็นตัวอย่าง เห็นคุณค่าและการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตามที่ได้ปฏิบัติจริง นาน ๆ
 เข้าผู้เรียนก็จะยอมรับค่านิยมนั้นและยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย

๒. เสนอปัญหาให้ผู้เรียนคิด โดยใช้กรณีตัวอย่าง เรื่องจริง สร้างสถานการณ์
 ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนใช้เหตุผลอยู่ตลอดเวลา เมื่อผู้เรียนพบปัญหาของคนอื่นหรือสังคมอื่นก็จะนำ
 มาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตัวเอง ทำให้เกิดความรู้สึกสำนึกที่จะปรับปรุงพฤติกรรม
 ของตนเองโดยปริยาย

๓. แสวงหาแบบอย่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ และวัฒนธรรมที่พึงงาม เช่น ศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้จะชักเกลาความคิดและจิตใจของผู้เรียนให้ประณีต ละเอียดอ่อนและ สร้างค่านิยมได้

๔. จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาประสบการณ์จากวิชาการบางอย่างที่สามารถ พัฒนาค่านิยมได้ เช่น วิทยาศาสตร์ช่วยสร้างค่านิยมให้รักความจริง มีเหตุผล

๕. ให้โอกาสผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มอย่างมีระบบ เช่น ทั้งชมรม สโมสร ให้อิสระแก่ผู้เรียนตามรสนิยมและความปรารถนา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองบนพื้นฐาน ความถนัดและความสนใจ

การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในแต่ละระดับอาจแยกได้ดังนี้

ระดับ ป.๑-๒ ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์หรือผลของการกระทำโดยจัดกิจกรรม ให้เห็นประโยชน์และโทษ เน้นความรู้สึกในการกระทำหรือไม่ กระทำหรือไม่กระทำว่ามีผลต่อตนเอง ต่อเพื่อน และต่อส่วนรวมอย่างไรบ้าง

ระดับ ป.๓-๔ ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบที่ครูกำหนดให้ หรือทำตามตัวอย่าง จากครู จากเพื่อน โดยครูเป็นผู้กระตุ้น

ระดับ ป.๕-๖ ให้ผู้เรียนตัดสินใจกระทำด้วยตนเอง ควบเหตุผลที่ถูกต้อง โดยลดบทบาทของครูหรือสิ่งคดง

๓.๒ ศิลปศึกษา

ศิลปศึกษาเป็น เครื่องมือทางการศึกษาซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาชีวิต สังคม และสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงงามให้แก่เด็กในคานต่าง ๆ เช่น การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การรับรู้คุณค่าทางศิลปะ การรักความสะอาด รักความสวยงาม และความเป็นผู้มี สนิมที่ดี

ศิลปศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทางอารมณ์ของเด็ก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กอย่างถูกต้องจะช่วยพัฒนาความรู้สึกทาง ๆ ของเด็กได้เป็นอย่างดี การมองเห็นความสวยงามต่าง ๆ เริ่มด้วยการสังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก เป็นอันดับแรก การเริ่มเรียนศิลปศึกษาในช่วงแรกจึงควรฝึกให้เด็กได้สังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม สะอาด มีระเบียบ เพื่อฝึกให้เด็กเกิดความรู้สึกจากการสังเกตสิ่งอื่น ๆ เหล่านั้น ฝึกให้เด็กเปรียบเทียบด้วยการให้สังเกตธรรมชาติที่มีลักษณะตรงกันข้าม เช่น ธรรมชาติที่เขียวแห้ง ขาดความมีระเบียบ รกรุงรัง ให้บอกความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วนำความรู้สึกต่าง ๆ ที่ได้รับด้วยการถ่ายทอดความคิดออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ถ้าเด็กได้สัมผัสกับสิ่งที่สวยงาม สะอาด เรียบร้อย เด็กก็จะเกิดความชื่นชมในสิ่งที่พบเห็น และสามารถแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยการรับรู้ในความงาม

การฝึกปฏิบัติทางศิลปศึกษานั้น ได้จัดกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นรูปแบบต่าง ๆ ให้เลือกนำไปให้เด็กได้แสวงหาประสบการณ์ ด้วยการให้วาดภาพระบายสี ปั้นแกะสลัก พิมพ์ภาพ สร้างสรรค์ควงวัสดุต่าง ๆ ฯลฯ กระบวนการเรียนการสอนนั้น ได้ใช้ ในลักษณะให้เด็กฝึกกระบวนการคิด ด้วยการศึกษา สังเกต ค้นหา วิเคราะห์ สืบค้น เปรียบเทียบ ทดลอง และแก้ปัญหา โดยนำเทคนิคต่าง ๆ มาสร้างสรรค์และแสดงออกทางศิลปะ การให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิดจะสามารถจัดได้มากในงานศิลปะ เช่น การปั้น เป็นศิลปศึกษาแขนงหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กได้จับต้อง สัมผัสกับดินเหนียวหรือสิ่งอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายดินเหนียว เด็กจะเกิดความรู้สึกเหนียวนุ่ม แล้วพยายามปั้นให้เป็นรูปทางตาม ความต้องการ ในขณะที่เด็กปั้นเด็กจะใช้นิ้วมือและเท้าทำงานให้สัมพันธ์กัน ในขณะเดียวกัน เด็กก็จะคิด จินตนาการว่าจะปั้นอะไร ปั้นอย่างไร ซึ่งกระบวนการนี้จะทำให้เด็กเกิด ขาวปัญญา เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ต่อมาก็จะเกิดความพอใจ นอกจากนี้การปั้น ยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อของเด็กได้ด้วย

การสร้างแรงจูงใจให้เด็กในการเรียนศิลปะก็คือ การยอมรับผลงานของเด็ก เด็กในแต่ละระดับชั้นจะผลิตผลงานชนิดเดียวกันออกมาในลักษณะที่แตกต่างกันตามระดับความพร้อม และวุฒิภาวะ เช่น เด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ จะวาดภาพบน สิ่งซึ่งมีลักษณะโครงสร้างที่แตกต่างกัน คือ เด็กเล็กจะไม่มีรายละเอียดให้เห็นเหมือนเด็กโต บางครั้งจะมองไม่ออกว่าเป็นรูปของอะไร ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจ อารมณ์กับความคิดไปว่าเด็กจะต้องทำสิ่งนั้นได้เหมือนของจริง

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มีวิธีการหลายอย่าง อาจทำได้ดังนี้

๑. จัดประสบการณ์ศิลปะให้เด็กแสดงออกในทางศิลปะ ด้วยการจัดกิจกรรมตามความสนใจ ไม่ควรให้นักเรียนลอกเลียนแบบ เพราะจะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
๒. ยอมรับนับถือผลงานที่เด็กแสดง ไม่ว่าผลงานนั้นจะมีคุณภาพมากหรือน้อย
๓. สนับสนุนให้เด็กแสดงออกได้หลาย ๆ แนวทาง โดยไม่จำกัด ไม่ควบคุม

แนวทางการแสดงออกของเด็ก

๔. ส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากปกติธรรมดาบ้าง
๕. ควรหลีกเลี่ยงคำวิพากษ์วิจารณ์เชิงติเตียนว่ากล่าวรุนแรง เมื่อเด็กทำงานไม่เป็นที่พอใจของผู้ใหญ่ หรือ เกิดความผิดพลาดขึ้น
๖. เมื่อเด็กประสบความสำเร็จหรือค้นพบคำตอบในสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยตนเอง ผู้ใหญ่ควรแสดงความรู้อย่างจริงใจ เพื่อส่งเสริมให้กำลังใจให้มีการพัฒนาความก้าวหน้าต่อไป
๗. จัดบรรยากาศในห้องเรียนผ่อนคลายสบาย เพื่อไม่ให้เคร่งเครียดจนเกินไป

ระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางศิลปะ เด็กต้องใช้เวลาใช้วัสดุต่าง ๆ ทำให้เกิดความไม่เรียบร้อย สกปรกและอะเออะ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวแบบที่เด็กได้ประสบพบเห็นตลอดเวลา ควรจะกำจัดออกไปหลังจากปฏิบัติงานแล้ว โดยการให้เด็กเก็บข้าวของ

เศษวัสดุ ทุ่น แก้วน้ำ และอุปกรณ์อื่น ๆ ไปใช้กลาง ทำความสะอาดให้ทุกอย่างเรียบร้อย
พร้อมที่จะนำมาใช้ได้ทุกโอกาสและเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้งภายหลังการปฏิบัติงาน โดย
กำหนดเวลาให้เด็กปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อฝึกลักษณะนิสัยความมีระเบียบ ความสะอาด
ความเรียบร้อย

เมื่อเด็กเก็บทำความสะอาดเรียบร้อยแล้ว ควรให้เด็กได้มีแสดง
ผลงานของตนเอง ของกลุ่ม คุยการอธิบายวิธีการทำ การสร้างสรรค์ กระบวนการทำงาน
ปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ปัญหา เพื่อให้เด็กได้ฝึกนำเสนอผลงานต่อบุคคลอื่น ๆ ฝึกความมั่นใจ
ในการแสดงผลงานของตนเอง ของกลุ่ม ฝึกให้มีการตี ฆ ฝึกความอดทนในการรับฟัง
คำวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งเป็นไปอย่างมีกฎเกณฑ์ อยู่ในขอบเขต เพื่อนำผลการอธิบายไปปรับปรุง
แก้ไขการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

๓.๓ พลศึกษา

พลศึกษา เป็นการศึกษาที่สำคัญยิ่งสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา
เพราะพลศึกษาเป็น เครื่องช่วยพัฒนาลักษณะนิสัย และความสามารถต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคน
ระหว่างที่ผู้เรียนฝึกพลศึกษาและเล่นกีฬาต่าง ๆ ครูย่อมมีโอกาสศึกษาและรูถึงนิสัยใจคอ
พฤติกรรมของเด็กและความต้องการของเด็กได้เป็นอย่างดี การได้สังเกตเห็นพฤติกรรมจะทำ
ให้รู้ว่าเด็กพร่องเรื่องใด สนใจเรื่องอะไร และมีความสามารถ ความถนัดทางด้านใด
ซึ่งจะเป็นขอมูลให้ครูได้หาทางแก้ไขได้ถูกต้อง และเด็กจะได้ปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับ
สังคมและเข้ากับเพื่อนฝูงได้ กิจกรรมทางพลศึกษาส่วนใหญ่ให้มีการเล่นเป็นกลุ่ม เป็นทีม
ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รู้จักวิธีการเล่นร่วมกัน เล่นเพื่อส่วนรวม เกิดความรับผิดชอบของต่อส่วนรวม
การเล่นบางอย่างช่วยฝึกให้เด็กรู้จักใช้วชิระให้สัมพันธ์กัน รู้จักบังคับ
การเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การโยนลูกบอลขึ้นเตะ เด็กต้องใช้ตา มือ เท้า
ให้สัมพันธ์กัน และต้องรู้จักบังคับการเคลื่อนไหวของมือและขา เพื่อให้เตะลูกบอลได้ถูกต้อง
การบังคับตัววิธีการเช่นนี้จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง

การเล่นกิจกรรมเข้าจังหวะเป็นการตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก เพราะเด็กเล็ก ๆ จะชอบเสียงเพลง และชอบทำท่าทางตามจังหวะอย่างอิสระตามความต้องการของตน และเมื่อเด็กมีโอกาสดำทำ จะทำให้เด็กเกิดความร่าเริงแจ่มใส การเล่นชนิดนี้จะช่วยให้เด็กได้แสดงออกในลักษณะสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก เพราะเด็กจะได้แสดงหลายสิ่งหลายอย่างตามความนึกคิดและจินตนาการของตนเอง การเล่นกิจกรรมเข้าจังหวะ เช่น การเล่นประกอบดนตรี การทำท่าทางตามจังหวะพื้นเมือง การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะ จะต้องไม่ให้เด็กเดินตัว ต้องพยายามให้เด็กได้ค้นกับจังหวะเสียก่อน โดยปกติเด็กระดับ ป.๑-๒ ชอบวิ่ง ชอบเตะ กระโดด ถ้าจะฝึกเด็กให้ก้าวเท้าให้เข้ากับจังหวะเพลง จะต้องให้เด็กฝึกด้วยวิธีส่วนนี้ให้ทำงานสัมพันธ์กันอย่างถูกต้องเสียก่อนแล้วเด็กจะเกิดความมั่นใจ และสามารถเรียนกิจกรรมพลศึกษาได้

การเล่นเกมเบ็ดเตล็ดและเกมนำไปสู่กีฬาเป็นการเล่นที่เด็กได้ระดมอารมณ์เกิดความพึงพอใจ เกิดความสนุกสนาน เวลาเล่นเด็กบางคนจะแสดงบทบาทเป็นผู้นำ และมีเด็กคนอื่น ๆ เป็นผู้ตาม ซึ่งเป็นการเล่นเพื่ออยู่ในสังคม เด็กจะเริ่มเข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ และจะคอย ๆ พยายามไปสู่การเล่นที่ถูกกติกาในที่สุด ก่อนเล่นเด็กจะวางแผน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในระหว่างเล่น การจัดกิจกรรมการเล่นต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษาชั้น จึงจัดขึ้นเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยต่าง ๆ ให้แก่เด็กเป็นสำคัญ

กีฬาเป็นกิจกรรมสำคัญของพลศึกษาที่จะส่งเสริมให้เด็กแสดงออกทางด้านความมีน้ำใจนักกีฬา ความสามัคคี การจัดกีฬาจะต้องจัดให้ส่งเสริมเพื่อให้เกิดคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของสังคม ผลของการเล่นกีฬาจะมีส่วนน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับการเล่นอย่างตรงไปตรงมา หรือเล่นกันอย่างยุติธรรม ที่เกิดขึ้นด้วยความพร้อมเพรียง ความร่วมมือ และความมีน้ำใจนักกีฬา ครูจะต้องเลือกการเล่นที่ก่อให้เกิดความพอใจ เหมาะสมกับเด็ก ส่งเสริมความเจริญทางกาย อารมณ์ สังคม และเกิดความสนุกสนาน ไม่ว่าจะเป็นการเล่นกีฬาชนิดใด ครูจะต้องอบรมความประพฤติของเด็กไปด้วย เพราะกีฬาจะสอนให้เด็กเกิดความคิด เกิดอารมณ์ มุ่งประโยชน์ทางสังคม คือ ให้รู้จักยอมเสียเปรียบ ด้วยน้ำใจนักกีฬา

กีฬาที่จัดขึ้นสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา นั้น กำหนดให้เด็กเรียนได้ตามสภาพ
 ของโรงเรียนและท้องถิ่น และจัดให้เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน กีฬาบางชนิด เช่น
 ฟุตบอล เป็นกีฬาที่คนสนใจมาก เด็กเห็นผู้ใหญ่เล่นก็ชอบ อยากจะเล่นบ้างถึงแม้ว่าจะเล่น
 ไม่ได้ก็หาผู้ใหญ่ ก็คงสนับสนุน โดยการปรับปรุงการเล่น สนาม ให้เหมาะสมกับวัย
 ของเด็ก การเรียนในระยะเริ่มต้นไม่จำเป็นต้องฝึกทักษะให้เป็นขั้นตอน เพราะเด็กจะเบื่อ
 เสียก่อน ควรให้เด็กได้ลงสนาม ได้สัมผัสกับลูกบอล จนเกิดความคุ้นเคยแล้วจึงค่อย ๆ
 ให้เรียนกฎ กติกา และฝึกทักษะไปพร้อม ๆ ในขณะการเล่น การสอนกีฬา ที่ควรให้เด็กได้ใช้
 ความคิดเรื่อง กฎ กติกา เช่น เปิดโอกาสให้เด็กซักถาม ตลอดจนมีการโต้แย้งถึงวิธี
 การเล่นไปคด้วย

การเล่นกิจกรรมเข้าจังหวะ เป็นการตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติ
 ของผู้เรียน เพราะธรรมชาติของเด็กเล็ก ๆ ชอบเสียงเพลงและชอบแสดงท่าทางประกอบให้
 เขากับจังหวะอย่างอิสระ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนาน เกิดความมั่นใจในตนเองและ
 เป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การเล่นเกมเบ็ดเตล็ดและเกมนำไปสู่กีฬา เป็นการเล่นที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ
 สนุกสนาน ขณะการเล่นบางคนจะแสดงบทบาทเป็นผู้นำหรือผู้ตาม ทำให้ผู้เรียนเริ่มเข้าใจ
 ระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น รู้จักการวางแผนและการทำงาน
 ร่วมกันเป็นหมู่คณะ

การเล่นยี่สิบหุน ผู้เรียนชอบเล่นโดยไม่มีใครสอน โดยเฉพาะเด็กชอบเล่น
 นวนหมวนหลังบนกองฟาง บนพื้นนอน บนเบาะนุ่ม ๆ ฯลฯ การฝึกยี่สิบหุนเป็น การนำ
 ทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานมาฝึกให้ดีขึ้น ถ้าทำให้ถูกต้องจะไม่เป็นอันตราย ขอควรคำนึง
 คือ ครูผู้สอนจะต้องแสดงตัวอย่างให้ผู้เรียนดูก่อน แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตามโดยครูผู้สอน
 คอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด การเล่นยี่สิบหุนเป็นการฝึกการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อให้สัมพันธ์
 กัน ฝึกความอดทนโดยให้ผู้เรียนรู้จักสำรวจขอบพหรงในการปฏิบัติและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติ
 ของตนเองให้ดีขึ้น จนเกิดความมั่นใจและกล้าตัดสินใจในการแสดงออก

๓.๘ คนตรีและนาฏศิลป์

คนตรีและนาฏศิลป์เป็นกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเบิกบานใจในการแสดงออก การจัดการเรียนการสอนมีแนวดังนี้

การสอนคนตรีและนาฏศิลป์ในแต่ละครั้งนั้น จะต้องนำกิจกรรมที่มีอยู่ ๓ กิจกรรม คือ กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมเน้นการฟังและการร้องเพลง กิจกรรมนาฏศิลป์ มาสอนให้สัมพันธ์กัน เช่น ใ้ร้องเพลง ก่อนที่เด็กจะร้องเพลงก็ต้องฟังเพลงเสียก่อน ในระหว่างฟังเพลงก็ให้เด็กเคาะจังหวะประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในจังหวะอันเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกำหนดการร้องเพลงให้ช้า เร็ว ตามทำนองและจังหวะแล้วจึงร้องและทำจังหวะไปพร้อม ๆ กัน การทำท่าทางประกอบเพลงหรือจังหวะมีความสำคัญกับเด็กมาก เพราะเด็กจะได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย ทำท่าทางอันเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้เกิดความเบิกบานใจในการแสดงออก และยังช่วยการพัฒนาาร่างกายของเด็กได้เป็นอย่างดี แต่จะเน้นกิจกรรมข้อใดมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับเรื่องที่เรียนว่าจะเน้นกิจกรรมใด

กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับเด็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ จะไม่เน้นทักษะในการปฏิบัติมากนัก จึงได้ใช้วิธีการนำเขาไปบูรณาการในหัวเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความรู ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และเพื่อลดความยากของเนื้อหา และลดทักษะที่น้อยลง เช่น ให้เด็กร้องเพลงเกี่ยวกับสัตว์ ทำท่าทางและเคลื่อนไหวร่างกายเลียนแบบสัตว์ต่าง ๆ ที่เคยพบเห็น โดยนำเขาไปบูรณาการกับเรื่องของสัตว์ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในรูปร่างลักษณะการเคลื่อนไหว การส่งเสียงของสัตว์ ด้วยการร้องเพลงทำท่าทางประกอบทำให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และเรียนรู้ชีวิตของสัตว์ไปพร้อมกัน การสอนให้มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันในลักษณะนี้ จะช่วยให้เด็กมองเห็นและเข้าใจสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

การสอนดนตรีและนาฏศิลป์ ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในลักษณะ
 กระจวนการกลุ่มให้มากที่สุด เพื่อให้เด็กได้เรียนร่วมกัน คิดร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ให้เด็ก
 ช่วยกันฝึก ช่วยหาขอบกพรอง ช่วยกันปรับปรุงแก้ไข อันเป็นการฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติตนใน
 สังคมย่อย ๆ ของเด็ก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัยในด้านต่าง ๆ การฝึกปฏิบัติที่
 เริ่มต้นควยการครบแบบที่กำหนดให้ โดยฝึกให้เด็กสังเกตหาทาง จังหวะ ความสัมพันธ์
 และความสอดคล้องผสมกลมกลืนและความพร้อมเพรียง เพื่อให้เห็นสิ่งที่ถูกต้องในเบื้องต้น
 เสียก่อน โดยให้เด็กตามรูปแบบที่กำหนดให้ แล้วให้อภิปรายซักถาม ชักชวนค้นหาเหตุ
 ที่สามารถฝึกปฏิบัติได้ และการฝึกปฏิบัติไม่ได้ ทำอย่างนี้จะฝึกปฏิบัติ ช่วยกันให้ขอ
 เสนอแนะ หาวิธีการแก้ไขและปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้น การแบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม
 มีการสับเปลี่ยนบุคคลในกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสอยู่ในกลุ่มย่อยกับเพื่อนทุก ๆ คน และ
 ให้เด็กได้มีโอกาสสังคมนับคนอื่น ๆ อย่างทั่วถึง

เมื่อมีการเรียนการสอนเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยจากการอยู่และเรียน
 ร่วมกันแล้ว การประเมินผลก็ควรจะทำในลักษณะกลุ่มควย ลักษณะนิสัยสำคัญที่จะวัดและ
 ประเมินเป็นอันดับแรก ก็คือ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความกล้าแสดงออก ในการ
 แสดงกิจกรรมนั้น ๆ อย่างผสมกลมกลืน ส่วนทักษะหรือความถูกต้องควรจัดลำดับความ
 สำคัญเอาไว้รองลงมา การแสดงควยหาทางยิ้มแย้มแจ่มใสไม่ขัดเขิน เกรงเกรียด เป็นสิ่ง
 ที่พึงประสงค์ ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ ทักษะหรือความถูกต้องเป็นสิ่งที่ต้องสะสมเพิ่มพูน
 และฝึกฝนในขั้นที่สูงขึ้น ตามพัฒนาการของร่างกายและความพร้อมของเด็ก

การประเมินผลเป็นกลุ่มควยการแสดงให้เห็น ควรเปิดโอกาสให้อิสระแก่
 เด็กได้ศึกษาหาทางซึ่งกันและกันได้ เพื่อให้เหมือนกับสภาพของการแสดงจริง ๆ ซึ่งต้องมี
 การฝึกซ้อมก่อนออกแสดงบนเวที การประเมินผลในกิจกรรมของดนตรีและนาฏศิลป์ ควรมี
 ทางเลือกให้มากเพื่อสนองความสนใจ ความถนัดและความต้องการของเด็ก ตลอดจนสภาพ
 ของถิ่นซึ่งแตกต่างกัน ข้อคิดที่สำคัญก็คือ ไม่ควรเอาเป็นเอาตายกับเด็กจนเด็กขาดควย
 เชื้อมั้น หมกความสนุกสนาน และเกลียดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความสนุกเพลิดเพลิน ซึ่งเป็น
 การวัดและประเมินผลตรงกันข้ามกับสิ่งที่เน้นไว้ชัด เจนของกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์

๓.๕ กิจกรรมสร้างนิสัย

กิจกรรมสร้างนิสัยเป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กำหนดให้เรียนกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้นำเพื่อประโยชน์ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นกระบวนการปฏิบัติจริงแทนกิจกรรมสร้างนิสัย โดยใช้คาบเวลาเรียนของกิจกรรมสร้างนิสัยทั้งหมด

กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นวิชาบังคับอยู่ในหลักสูตรลักษณะนิสัย ใช้เวลาเรียนร้อยละ ๕๐ ของกิจกรรมสร้างนิสัย ซึ่งกำหนดให้เรียนเนื้อหาสาระเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การเรียนลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและไม่เป็นไปตามกระบวนการของลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่ากิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ สามารถสร้างลักษณะนิสัยต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความเป็นพลเมืองดีของชาติได้เป็นอย่างดี จึงให้มีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ ให้เป็นกิจกรรมบังคับ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้เป็นไปตามกระบวนการของกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ คือให้มีการปฏิบัติจริง เน้นระบบหมู่ และให้ใช้กิจกรรมดังกล่าวแทนกิจกรรมสร้างนิสัยทั้งหมด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ ให้จัดตามกระบวนการของกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ คือ ให้มีพิธีเปิด-ปิด ปฏิบัติจริง เรียนเป็นฐาน และเน้นระบบหมู่ ดังนี้

๓.๕.๑ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผูเรียน มีพัฒนาการทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม มีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองดีของชาติ ซึ่งมีกระบวนการจัดกิจกรรมดังนี้

๑. พิธีเปิดประชุมกอง

- แกรนด์ฮาวล์
- ไขว้ธงขึ้น
- สวดมนต์
- สงบนิ่ง
- ตรวจ

๒. เกมหรือเพลง

๓. ภูมิติกิจกรรมโดยให้ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วางแผน ภูมิติกิจจริง เน้นการปฏิบัติเป็นฐานและระบบหมู่

๔. เล่าเรื่องสั้นที่เป็นประโยชน์ เป็นเรื่องง่าย ๆ

ส่งเสริมคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความสามัคคี ความเสียสละ ความกล้าหาญ อุตุน ฯลฯ

๕. พิธีปิดประชุมกอง

- นึกหมาย
- ตรวจ
- แกรนด์ฮาวล์
- เลิก

หมายเหตุ สำหรับลูกเสือสามัญ พิธีเปิดและปิดประชุมกองไม่ต้องทำแกรนด์ฮาวล์

๓.๕.๒ กิจกรรมบูรณาการ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้นเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและผู้อื่น สามารถนำพ่ิญตนให้เป็นประโยชน์และเป็นพลเมืองดี มีใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ ซึ่งมีกระบวนการจัดกิจกรรมดังนี้

๑. พิธีเปิดการเรียนการสอน

- เข้าแถวครึ่งวงกลมหน้าเสาธงยุวกาชาด
- เชิญธงยุวกาชาดขึ้นสู่ยอดเสา
- สมนั่ง
- กล่าวคำปฏิญาณ
- ตรวจและรายงาน
- นึกหมายและชี้แจง

๒. เกมหรือเพลง

๓. ปฏิบัติกิจกรรมโดยให้ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์
วางแผน ปฏิบัติจริง เน้นการปฏิบัติเป็นฐานและ
ระบบหมู่

๔. สรุป

๕. พิธีปิดการเรียนการสอน

- เข้าแถวครึ่งวงกลมหน้าเสาธงยุวกาชาด
- ตรวจและรายงาน
- นึกหมายและชี้แจง
- เชิญธงยุวกาชาดลง
- เลิก

๓.๕.๓ กิจกรรมผู้นำใหญ่ประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียน

มีบุคลิกภาพที่ดี มีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เป็นพลเมืองดี
สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และนำใหญ่ตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ซึ่งมีกระบวนการจัด
กิจกรรมดังนี้

๑. พิธีปิกนุมนกสีท่า

- เขาแถววงกลมรอบต้นไม้
  - ร้องเพลงประจำหมู่นกสีท่า และเต้นไปรอบ ๆ ต้นไม้
- ตามจังหวะเพลง

๒. เกม เพลง หรือทบทวน

๓. ปฏิบัติกิจกรรมโดยให้ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง เน้นการปฏิบัติเป็นฐานและระดมหมู่

๔. สรุป

๕. พิธีปิกนุมนกสีท่า

- เขาแถว
- จับมือ ดอกลูโมงค
- ร้องเพลงปิกนุมน
- เลิก

กิจกรรมงานและพื้นฐานอาชีพ

๑. ความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

หลักสูตรกิจกรรมงานและพื้นฐานอาชีพ มุ่งสอนให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่สำคัญ
อย่างน้อย ๓ ประการ คือ ทำงานเป็น มีนิสัยรักการทำงาน และมีการปรับปรุงงาน
อยู่เสมอ มีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ ทำงานเป็น

คุณสมบัติของผู้ทำงานเป็นคือ มีความรู้และทักษะในการทำงาน
ทักษะดังกล่าว ได้แก่ ทักษะในการใช้มือและเครื่องมือทำงาน ทักษะกระบวนการทำงาน
และนิสัยการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๑.๑.๑ ทักษะในการใช้มือและเครื่องมือทำงาน หมายถึง การรู้จักเลือก เครื่องมือและการใช้ เครื่องมือทำงานอย่างคล่องแคล่วถูกต้องและปลอดภัย หรือคือทักษะในการปฏิบัติตนเอง

การฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการปฏิบัติ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. สังเกต คือ ให้ผู้เรียนสังเกตเรื่องราวหรือสิ่งที่จะปฏิบัติด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น พาไปดู นำมาให้ดู ทำให้ดู ฯลฯ เพื่อให้เกิดการรับรู้

๒. ทำตามแบบ คือ ให้ผู้เรียนดูต้นแบบที่ครูแสดง และทำตามเป็นขั้นตอน

๓. ทำเองโดยไม่มีแบบ คือ ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ งานเอง โดยไม่มีครูเป็นต้นแบบ แต่มีใบงานเป็นแนวทาง

๔. ทำเองโดยอัตโนมัติ คือ การลงมือปฏิบัติโดยผู้เรียนวางแผนริเริ่มงานเอง (คัดแปลงแบบ ออกแบบเอง ฯลฯ และทำจนคล่องแคล่ว

๑.๑.๒ ทักษะในกระบวนการทำงาน หมายถึง การรู้จัก วิเคราะห์งานและวางแผนในการทำงาน การปฏิบัติงานตามแผน และการประเมินผลการทำงาน

การวิเคราะห์ คือ การแจกแจงงานที่ทำเป็นงานประเภทใด ต้องใช้เครื่องมืออะไร และมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร

การวางแผนในการทำงาน หมายถึง การวางแผนจัดคน วัสดุ อุปกรณ์ เงิน และวิธีทำงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

การปฏิบัติงาน เป็นการดำเนินงานตามแบบ ซึ่งในเรื่องนี้มีขั้นตอนที่สำคัญ คือ การควบคุม ติดตามกำกับ หมายถึง ต้องมีการติดตามและควบคุมงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้งานดำเนินไปตามแผน

การประเมินผลการทำงาน เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ต้องทำเพื่อหาข้อบกพร่องวิธีแก้ไข และปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

๑.๑.๓ ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งต้องฝึกผู้เรียนให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบเอาใจใส่ และไม่เอาเปรียบผู้อื่น รู้จักอภิปรายและเสนอความคิดเห็น ตลอดจนสรุปประเมินผลและเสนอผลงาน

๑.๒ มีนิสัยรักการทำงาน

นิสัยรักการทำงานจะเกิดขึ้นต่อเมื่อ ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่เป็นพื้นฐานอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๑.๒.๑ ความรู้และความสามารถ หมายถึง ความรู้ความสามารถในการทำงาน เช่น การรู้จักงาน การวางแผนและวิธีทำงาน การแก้ปัญหา เป็นต้น

๑.๒.๒ เจตคติที่ดีต่องาน หมายถึง มีความสนใจ ตั้งใจเอาใจใส่ และสนุกกับการทำงาน ทำงานเองโดยไม่ต้องรอคำสั่ง แสวงหางานและวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

๑.๒.๓ มินิสัยในการทำงาน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความประหยัด ขยัน อดทน เพียรพยายาม ละเอียดถี่ถ้วน มีระเบียบ ซื่อสัตย์ และพึ่งตนเอง

การสร้างนิสัยในการทำงาน ต้องเริ่มจากการให้ผู้เรียนรู้จักงาน และการทำงานในชีวิตประจำวัน แล้วค่อยขยายไปสู่งานอาชีพที่หลากหลาย และให้ลองปฏิบัติเพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานและเห็นคุณค่าของการทำงาน ต่อจากนั้นจึงส่งเสริมให้ทำอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นนิสัย

๑.๓ มีการปรับปรุงงานอยู่เสมอ

คุณสมบัติที่สำคัญในการทำงานอีกประการหนึ่งคือ การรู้จักปรับปรุง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการ ในที่นี้หมายถึง การปรับปรุงผลงานและกระบวนการทำงาน ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

ขั้นตอนการปรับปรุงงานเริ่มจากการให้วิเคราะห์งานเพื่อหาข้อบกพร่อง หาทางเลือกในการแก้ปัญหาและเลือกทางเลือก แล้วจึงนำทางเลือกที่เลือกแล้วมาปรับปรุงการทำงานและผลงานตามลำดับ

การปรับปรุงงานนี้ ต้องอาศัยทักษะในการแสวงหาความรู้และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๒. โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มกรงานและพื้นฐานอาชีพ

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มกรงานและพื้นฐานอาชีพไปปรับปรุงใหม่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยกำหนดให้ทุกชั้นมีงานเลือก เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความสนใจ ความถนัด และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ส่วนงานบังคับนั้นให้เรียนชั้นละ ๒ งาน คือ งานบ้านและงานเกษตร ควบเหตุผลที่ว่า ทุกคนต้องช่วยตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการบ้านเรือนของตนเอง และช่วยสังคมตามสภาพ ทั้งนี้เพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้านการเกษตรยังมีความสำคัญอยู่ แม้จะมีแนวโน้มไปสู่โครงสร้างของการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ แต่ก็มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเกษตรเป็นฐาน

สำหรับงานเลือกในชั้น ป.๑-๔ มุ่งให้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ส่วน ชั้น ป.๕-๖ นั้น เป็นการเตรียมผู้เรียนไปสู่อาชีพ ฉะนั้นงานเลือกในชั้น ป.๑-๔ และ ป.๕-๖ จึงมีความสอดคล้องกันดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ ชั้น ป.๑-๔ งานเลือกมี ๒ งาน คือ งานประดิษฐ์และงาน
ช่างกับงานอื่น

๒.๑.๑ งานประดิษฐ์และงานช่าง เป็นงานที่คัดออกจากงานบังคับ
(งานที่ทุกคนต้องเรียน) ในโครงสร้างหลักสูตรรวมการเรียนและพื้นฐานอาชีพ พุทธศักราช
๒๕๒๑ (ฉบับเดิม) โดยปรับปรุงเนื้อหาส่วนที่ยาก เกินกว่าวัยและระดับชั้น เนื้อหาที่เน้น
เฉพาะชายหรือหญิง แล้วจัดเนื้อหาให้เรียนใหม่เป็น ๓ เรื่อง คือ งานประดิษฐ์วัสดุและ
เศษวัสดุเป็นของเล่น ของใช้ และของประดับตกแต่ง ลักษณะเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องกันใน
แต่ละช่วงชั้นดังนี้

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ให้เรียนงานประดิษฐ์วัสดุและ
เศษวัสดุเป็นของเล่น

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ ให้เรียน ๓ เรื่อง คือ
งานประดิษฐ์ วัสดุและเศษวัสดุเป็นของเล่น ของใช้ และของประดับตกแต่ง

การเรียนทั้ง ๓ เรื่องดังกล่าวข้างต้น มีจุดมุ่งหมายให้
ผู้เรียนปฏิบัติงานด้วยวัสดุ เศษวัสดุ ด้วยวิธีที่ต่าง ๆ กัน เช่น พับ ตัด สาน แกะ
เย็บ ปัก ถัก ร้อย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่หลากหลายในการทำงาน
ประเภทประดิษฐ์และช่าง

๒.๑.๒ งานอื่น จัดเรื่องไว้ให้เลือกเรียนถึง ๓ ประเภท ได้แก่
งานที่ผูกครองหรือท้องถิ่นทำอยู่ งานที่นำไปสู่การมีรายได้ตอบแทน และงานที่สนใจและ
ส่งเสริมเป็นการเฉพาะงานทั้ง ๓ ประเภทเน้นเรื่องของการฝึกปฏิบัติหรือทดลองทำงาน
อาจทำในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ฝักรุ่น หรือสถานประกอบการในท้องถิ่นตามความเหมาะสม
 ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสและมีประสบการณ์ในงานตามสภาพที่เป็นจริง

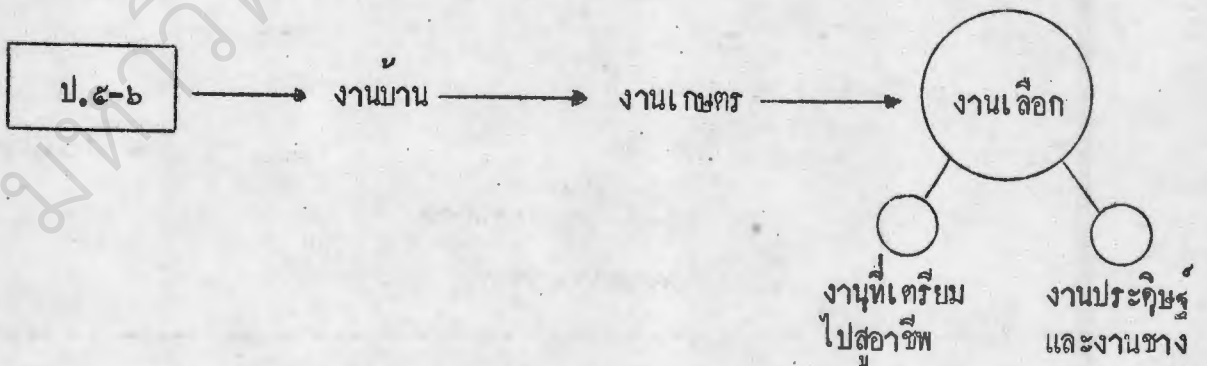
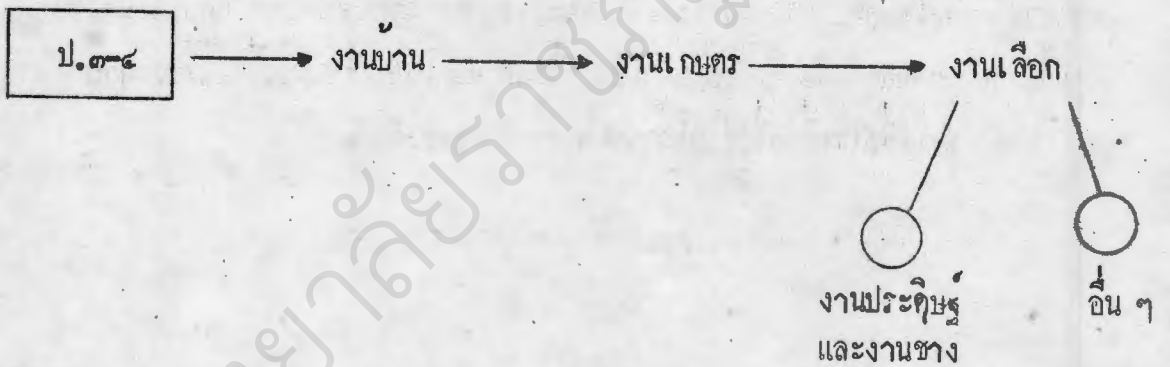
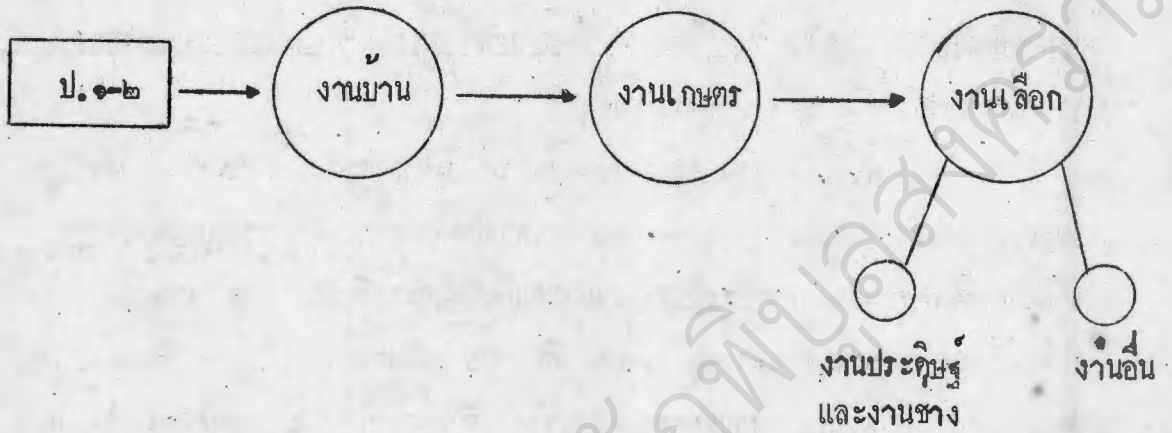

๒.๒ ชั้น ป.๕-๖ งานเลือกมี ๒ งาน คือ งานประดิษฐ์และงานช่าง
 กับงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ ในช่วงชั้นนี้ต้องการเน้นงานที่เตรียมไปสู่อาชีพมากกว่างานเลือก
 ประเภทอื่น จึงตัดไว้เป็นงานบังคับเลือก ในการจัดการเรียนการสอนนอกจากจะให้
 ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในค่านอาชีพแล้ว ยังต้องการให้ผู้เรียนได้เห็นโลกกว้างของการ
 ทำงานซึ่งจะช่วยให้เลือกอาชีพได้เหมาะสมขึ้น

๒.๒.๑ งานประดิษฐ์และงานช่าง มีโครงสร้างเนื้อหาเช่นเดียวกับ
 งานประดิษฐ์และงานช่างในชั้น ป.๑-๔ แต่เพิ่มความหลากหลายและความซับซ้อนของการ
 นำวัสดุและวิธีการมาใช้ในการประดิษฐ์ให้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น เช่น เพิ่มวิธี
 ประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุด้วยการฉลุ เลื่อย ตัด ทอ เป็นต้น

๒.๒.๒ งานที่เตรียมไปสู่อาชีพ จัดเนื้อหาไว้ ๕ แขนงงาน ได้แก่
 งานบ้าน งานเกษตร งานช่างประดิษฐ์ งานช่าง และงานอาชีพอื่น ๆ แต่ละแขนงงาน
 จัดเนื้อหาเป็นงานอาชีพสั้น ๆ พบในตัวเอง โดยกำหนดเวลาเรียนไว้เรื่องละประมาณ
 ๕๐ คาบ ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องที่เรียนไม่ยากเกินกว่าวัยและระดับชั้น

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

แผนภูมิอัตราเวลาเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

ชั้น	เนื้อ	เวลาเรียน
ป.๑-๒	๑. งานบ้าน ๒. งานเกษตร ๓. งานเลือก ๓.๑ งานประดิษฐ์และงานช่าง ๓.๒ งานอื่น	๒๐๐ คาบ ๑๐๐ คาบ : ๑ หรือ ๒ งาน
ป.๓-๔	๑. งานบ้าน ๒. งานเกษตร ๓. งานเลือก ๓.๑ งานประดิษฐ์และงานช่าง ๓.๒ งานอื่น	๔๐๐ คาบ ๒๐๐ คาบ : ๑ หรือ ๒ งาน
ป.๕-๖	๑. งานบ้าน ๒. งานเกษตร ๓. งานเลือก ๓.๑ งานประดิษฐ์และงานช่าง ๓.๒ งานที่เตรียมไปสู่อารชีพ	๖๐๐ คาบ ๓๐๐ คาบ : ๑ หรือ ๒ งาน

๓. การจัดการรวมการเรียนการสอน

กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่อาศัยการทำงาน และการสร้างนิสัยในการทำงาน ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมาย จึงต้องให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงในมากที่สุด ทั้งแนวปฏิบัติต่อไปนี้

๓.๑ แนวทางในการจัดการเรียนการสอน

๓.๑.๑ จัดครูที่มีใจสู้และรับผิดชอบในการทำงานเป็นผู้สอนกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ เพราะการจัดการเรียนการสอนจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับตัวครู เป็นสำคัญ

๓.๑.๒ วางแผนจัดการวางสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพพร้อมกัน ทั้งโรงเรียนโดยจัดช่วงเวลาสอนแต่ละครั้งแตกต่างกัน เช่น มีช่วงสั้นบ้างยาวบ้าง เพื่อ สะดวกในการสอนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

สำหรับการสอนภาคปฏิบัติ ควรจัดการวางสอนให้แต่ละชั้น ลงปฏิบัติไม่พร้อมกัน เพื่อไม่ให้ เกิดปัญหาการขาดสถานที่และอุปกรณ์

๓.๑.๓ พิจารณา เลือกสอนงาน เลือกในแต่ละชั้นตามสภาพและความ ต้องการของท้องถิ่น ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ความพร้อมของครู โรงเรียน ผู้ปกครอง ฯลฯ โดยปฏิบัติตามแนวการจัดการเรียนการสอน เลือกตามหลักสูตร

๓.๑.๔ จัดหาสื่อการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ วัสดุอุปกรณ์การสอน สำหรับครู วัสดุและสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนให้พร้อม โดยเฉพาะวัสดุฝึกปฏิบัติงานของ ผู้เรียนให้พยายามจัดหาวัสดุที่มีในท้องถิ่นหรือวัสดุที่ราคาถูกลงได้ และควรจัดระบบการจัดหา จัดซื้อ เพื่อให้ได้สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการ และไม่ทำให้ความลำบาก กับผู้ปกครองที่จะสนับสนุน

๓.๑.๕ ควรจัดสอนงานแต่ละประเภท ได้แก่ งานบ้าน งานเกษตร และงานเลือกให้สัมพันธ์กัน รวมทั้งให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์ด้วย เช่น สอนงานเกษตร เรื่องการปลูกพืชผักสวนครัว เมื่อพืชผักเจริญเติบโตพอที่จะเก็บเกี่ยวก็สอนงานบ้าน เรื่อง การประกอบปรุง จัดอาหาร เพื่อนำผลผลิตจากการเกษตรมาใช้ หรือสอนเรื่องชีวิตใน บ้านกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แล้วนำเรื่องการจัดและตกแต่งบ้าน ฯลฯ ในกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพมาสอนให้สัมพันธ์กัน เป็นต้น

๓.๑.๖ ควรเน้นกระบวนการในการทำงานเท่า ๆ กับผลงาน แต่เดิม การสอนให้ผู้เรียนทำงานมักคำนึงแต่ผลงานซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการทำงานเท่านั้น แต่ในหลักสูตรกลุ่มกรงานและพื้นฐานอาชีพ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เน้น ๒ อย่าง คือ กระบวนการทำงานและผลงาน คือ กระบวนการทำงานซึ่งเป็นวิธีทำงาน และผลงานที่เกิดจากการทำงานนั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมในการทำงานของผู้เรียนอันจะนำไปสู่การมีนิสัยที่ดีในการทำงาน

๓.๑.๗ เน้นกระบวนการกลุ่ม การสอนกลุ่มกรงานและพื้นฐานอาชีพ มีทั้งสอนให้ผู้เรียนทำงานเป็นรายบุคคลและทำงานกลุ่ม แต่หลักสูตรนี้เน้นการทำงานกลุ่ม เพราะเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบัน

การฝึกการทำงานเป็นกลุ่มในชั้นแรกต้องให้ความรู้เรื่องบทบาท หน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มและสมาชิก แล้วฝึกทักษะที่จำเป็นในการทำงานกลุ่ม เช่น ทักษะ การพูด การฟัง ฯลฯ ต่อจากนั้นจึงเป็นเรื่องของวิธีทำงาน

๓.๑.๘ สอนการปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี หมายความว่า ในการให้ผู้ เรียนทำงานใด ๆ ควรสอนภาคความรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ให้ผู้เรียนทำอาหารก็ต้องสอน ให้มีความรู้เรื่องคุณค่าอาหาร การเลือกซื้อ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักในการทำงานและ พัฒนางานให้ดีขึ้น

ส่วนการสอนปฏิบัติ ควรคำนึงถึงหลักสำคัญอย่างน้อย ๔ ประการ คือ ให้ทำอย่างประหยัดด้วยวิธีที่ปลอดภัย รวดเร็ว และมีคุณภาพ สำหรับการสอนภาคปฏิบัติให้ยูเรียนเกิดความคล่องแคล่วในการทำงาน ควรสอนไปตามขั้นตอนของการฝึกทักษะปฏิบัติดังไคกล่าวแล้ว

๓.๑.๘ สอนภาคปฏิบัติด้วยวิธีการสาธิตและใช้ใบงานประกอบการสอน เป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้สอนไคผล ทั้งยูเรียนจะได้ศึกษา ค้นคว้า และทำงานด้วยตนเองอันจะนำไปสู่การมีคุณสมบัติที่ตนเอง

สำหรับการสาธิต ควรทำเฉพาะเรื่องที่มีขั้นตอนการทำงาน ชับซ้อนหรือเป็นเรื่องราวไค เครื่องมือที่ตองการความปลอดภัย ควรเปิดโอกาสให้ยูเรียนไคมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

๓.๑.๑๐ ควรจัดทเรียนเรื่งจากง่ายไปหายาก เพื่อให้ยูเรียนไครับความสำเร็จ ความสำเร็จที่ไครับแรก ๆ จะทำให้ไคเกิดความหวังและเป็นแรงจูงใจไคเกิดความพยายามในการทำงานต่อไป

๓.๑.๑๑ สอนให้ไคเกิดความมั่นใจ โดยไม่ให้ยูเรียนไคเกิดความล้มเหลวในการทำงาน ซึ่งจะเป็นอุปสรรคและทำลายความมั่นใจ ควรหลีกเลี่ยงการวิจารณ์ที่เชิงทำลายคือ การพูดจากุหมิ่น ถากถาง ฯลฯ

๓.๑.๑๒ สอนให้ไคเกิดนิสัย โดยให้เรียนหรือทำซ้ำ การเรียนหรือทำซ้ำตองเป็นการเรียนและปฏิบัติในเรื่องที่มีควมหมาย

๓.๑.๑๓ จัดให้ไคมีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีและเครื่องมือหลาย ๆ แบบ ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน เช่น ใช้วิธีสังเกต ในการจัดกระบวนการทำงานวิธีจัดอันดับคุณภาพสำหรับการตรวจผลงาน เป็นต้น

๓.๑.๑๔ ควรจัดให้ยูเรียนมีโอกาสรทำหรือฝึกปฏิบัติงานที่ข้านหรือในสถานที่ทำงานจริง ๆ ภายใต้การนิเทศของครู เพื่อฝึกทักษะในการทำงานเพิ่มเติม เพราะการสอนและฝึกปฏิบัติที่โรงเรียนไม่เพียงพอ

๓.๒ การสอนโดยเน้นกระบวนการ

การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรกลุ่ม
 งานและพื้นฐานอาชีพต้องเน้นกระบวนการ เพราะจะทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา
 แก้ปัญหาเป็น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง

การสอนโดยเน้นกระบวนการ คือ การสอนให้เรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ
 ลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิด
 การเรียนรู้เอง

กระบวนการที่ควรเน้นในกลุ่มทำงานและพื้นฐานอาชีพ ได้แก่
 กระบวนการฝึกทักษะในการปฏิบัติ กระบวนการการทำงาน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
 ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ

หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่อาศัยกิจกรรมตามความ
 สนใจของผู้เรียน จัดให้เรียนเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ โดยกำหนดอัตราเวลาเรียน
 ไว้ ๒๐๐ ชั่วโมง หรือ ๖๐๐ คาบต่อปี ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้โรงเรียน
 สามารถจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนหรือท้องถิ่น
 ฉะนั้นหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษจึงประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย โดยโรงเรียน
 อาจเสริมสร้างความรู้ และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง ๔ หรือ เลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ
 ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน หรืออาจเลือกจัด
 หลายกิจกรรมก็ได้

๑. ความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ มุ่งหวังให้ผู้เรียน
 ได้มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะ และการจัดการตามความสนใจ ความถนัด

และความต้องการของผู้เรียนหรือท้องถิ่น อนึ่ง ผู้เรียนที่ไม่มุ่งหวังที่จะเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป อาจเลือกเรียนวิชาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป หรืออาจเลือกเรียนวิชาที่จะไปเสริมการประกอบอาชีพของผู้ปกครองที่ทำอยู่แล้วก็ได้ สำหรับผู้เรียนที่ตั้งใจว่าจะเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปก็สามารถเลือกเรียนวิชาที่ตนสนใจเพื่อฝึกฝนให้มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น หรือเลือกเรียนวิชาที่ตนยังไม่ค่อยเข้าใจ หรือมีทักษะไม่เพียงพอเพื่อขอเสริมในส่วนที่ขาดให้ครบถ้วนยิ่งขึ้นก็ได้

๒. โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษได้ปรับปรุงใหม่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนจึงมีอิสระในการเลือกกิจกรรมที่ตนสนใจและสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดทำหลักสูตรขึ้นใช้เองได้ตามหลักเกณฑ์กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ฉะนั้น โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษจะประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

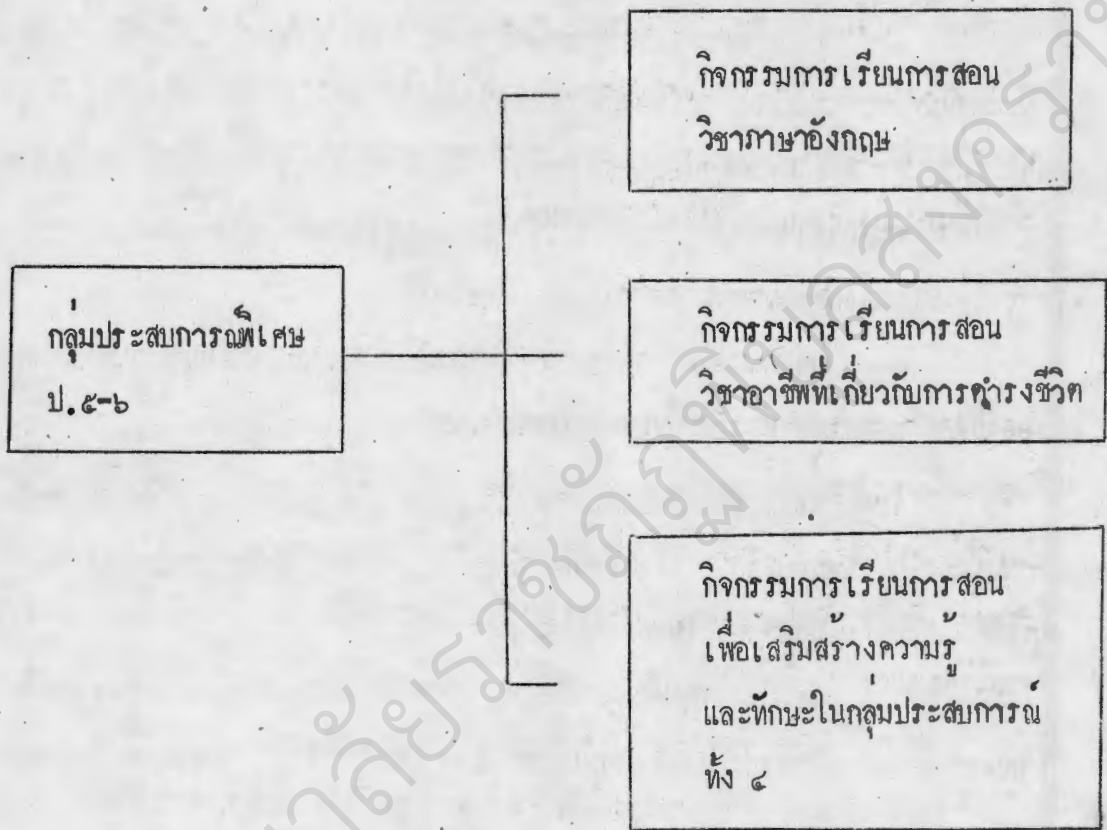
๒.๑ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

๒.๒ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต

๒.๓ กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตร กลุ่มประสบการณ์ ๗.๕-๗

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มประสบการณ์ ๗.๕-๗ มีจุดเน้นที่สำคัญคือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย ไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมเหมือนกันทุกคน สิ่งสำคัญคือจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทำงาน ฯลฯ โดยให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้อย่างเพียงพอและได้ลงมือปฏิบัติจริง และปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดความรู้ความชำนาญเพื่อมีพื้นฐานความเป็นเลิศในแขนงวิชาที่เรียน รูปแบบและขั้นตอนการสอนให้พิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะวิชาตามที่เสนอแนะไว้แล้วในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

แนวการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ มีแนวทางดังนี้

๓.๑ โรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเดียวหรือมากกว่าหนึ่งกิจกรรมได้

๓.๒ ในกรณีที่เลือกสอนวิชาภาษาอังกฤษ ให้ใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษที่จัดทำไว้ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หรือถ้าเลือกเรียนวิชาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต ให้เลือกงานเลือกประเภทงานที่เตรียมไปสู่อำชีพมาสอน โดยเลือกเรื่องที่ไม่ซ้ำกับเรื่องที่เลือกเรียนแล้วในกลุ่มการเรียนและพื้นฐานอาชีพ ทั้งนี้ท้องถิ่นอาจสร้างหลักสูตรขึ้นใช้เองได้ด้วยความเห็นชอบของกรมวิชาการ

๓.๓ ถ้าเลือกสอนมากกว่า ๑ กิจกรรมขึ้นไป ให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดในหลักสูตรดังกล่าวให้เหมาะสมกับเวลาเรียนที่กำหนด

ในกรณีที่โรงเรียนต้องการเปิดสอนในกลุ่มประสบการณ์ตั้ง ๔ เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียน โรงเรียนควรพิจารณาถึงความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยอาจจัดได้ดังนี้

๓.๓.๑ กลุ่มทักษะภาษาไทย อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องการฝึกทักษะการอ่านเร็ว วรรณคดีไทยเฉพาะเรื่อง เช่น พระอภัยมณี รามเกียรติ์ สังข์ทอง ฯลฯ

๓.๓.๒ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องทักษะคณิตศาสตร์ที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันในท้องถิ่นนั้น ๆ ทักษะในการเข้าใจโจทย์ปัญหา ฯลฯ

๓.๓.๓ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน หรือการประกอบอาชีพต่าง ๆ

๓.๓.๓ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน หรือการประกอบอาชีพต่าง ๆ

๓.๓.๔ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมทางค่านิยมพลศึกษา เช่น ให้เล่นกีฬาเฉพาะอย่าง หรือจัดให้เรียนค่านิยมพลศึกษา เช่น การวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิควิธีใหม่ ๆ การปั่นและการแกะสลัก ฯลฯ หรือจัดให้เรียนค่านิยมกรีฑาและนาฏศิลป์ เช่น อ่านโน้ตสากล เล่นเครื่องดนตรีไทยและดนตรีสากล การฟ้อนรำ ฯลฯ หรือจัดให้เรียนค่านิยมจริยศึกษา เช่น จัดประกวดแข่งขันโต้วาที จัดนิทรรศการและกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ฯลฯ หรือจัดให้เรียนกิจกรรมสร้างนิสัยอื่น ๆ ก็ได้

๓.๓.๕ กลุ่มทำงานและพื้นฐานอาชีพ นอกจากจะเลือกงานเลือกประเภทงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ แล้ว ท้องถิ่นสามารถจัดทำหลักสูตรชั้นใช้เองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ไปฝึกงานอาชีพกับผู้ปกครอง หรือสถานประกอบการในท้องถิ่น โดยพิจารณาตามความเหมาะสม

ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มประสบการณ์พิเศษเป็นกลุ่มที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด โรงเรียนจึงควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์โดยใช้ในลักษณะนำเข้ามาในโรงเรียนหรือนำผู้เรียนออกไปใช้ภายนอกโรงเรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมในกลุ่มประสบการณ์พิเศษมีความหลากหลายทั้งเนื้อหาและวิธีการจัด ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อาจใช้วิธีวัดหลาย ๆ วิธี และวัดหลาย ๆ ด้าน เช่น ใช้วิธีสังเกต

สอบถาม ให้ปฏิบัติ ให้ทำแบบทดสอบ สัมภาษณ์ ฯลฯ และวัดให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ คานิยม และการจัดการ ตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชานั้น ๆ โดยจะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการวัดผลและประเมินผล เพื่อความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรมของผู้เรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียน

หลักการในการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง เป็นการประเมินผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ผู้สอนประเมินผลเมื่อสอนจบในแต่ละหน่วยย่อย ผู้เรียนคนใดที่ไม่สามารถผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ จะต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องแล้วประเมินผลซ้ำซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

การสอนซ่อมเสริมควร สอดแทรกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ยกเว้นในกรณีของชั้น ป.๕ - ป.๖ อาจจะใช้เวลาของกลุ่มประสบการณ์พิเศษมาจัดสอนซ่อมเสริมได้

ในกรณีที่จุดประสงค์การเรียนรู้ตาม ป.๑๒ เป็นจุดประสงค์ซึ่งจะต้องรอให้สอนจบทุกเรื่องหรือทุกหน่วยก่อนนั้น ผู้สอนควรจะได้จัดการประเมินผลเป็นช่วง ๆ เพื่อคอยสังเกตของผู้เรียน และแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่อง

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนนี้ เน้นให้ผู้สอนปฏิบัติเป็นกระบวนการ โดยก่อนทำการสอนจะต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ เกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ จุดประสงค์ใดจะเรียนในภาคเรียนใด หรือเรียนตลอดปี ในแต่ละจุดประสงค์ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้าง การวัดผลและประเมินผลจะมีวิธีการอย่างไร ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ผู้สอนจะมีการสอนซ่อมเสริมอย่างไร ทั้งนี้เพื่อผู้เรียนจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ในการวางแผนการเรียนต่อไป

สำหรับจุดประสงค์การเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตาม ป.๐๒ นอกจากจะ
ครอบคลุมพฤติกรรมตามพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยแล้ว ยังเน้นในด้านกระบวนการ
ทว้ย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจะเพิ่มเติมจุดประสงค์อีกตามความต้องการของ
ท้องถิ่น

การประเมินผลระหว่างภาค ปลายภาค ปลายปี ให้เลือกประเมินเฉพาะ
จุดประสงค์ที่สำคัญ โดยให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ
ส่วนการประเมินผลการเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ยังคงแบ่งเป็น ๕ ระดับ
แต่ได้ปรับระดับผลการเรียน "๑" ให้มีช่วงคะแนนเป็นร้อยละ ๕๐-๕๕

การพิจารณาการเลื่อนชั้นยังคงใช้หลักเกณฑ์เดิม กล่าวคือ ชั้น ป.๑ ป.๒ และ
ป.๕ จะต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด และต้องผ่าน
จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น (ป.๐๒) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของ
จำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐาน
อาชีพ ส่วน ชั้น ป.๒ , ป.๔ และ ป.๖ จะต้องได้ระดับผลการเรียนในกลุ่มประสบการณ์
ทั้ง ๔ กลุ่ม ตั้งแต่ "๑" ขึ้นไปทว้ย ส่วนกลุ่มประสบการณ์พิเศษจะไม่นำมาพิจารณา
ตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการประเมินผลเพื่อศึกษาความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมกิจกรรม
ของผู้เรียน

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

หลักการ

หลักสูตรประถมศึกษามีหลักการสำคัญ ดังนี้

๑. เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อป้องกัน
๒. เป็นการศึกษาที่มุ่งใหญ่เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
๓. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้

จุดหมาย

การศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็น และครองชีวิตอย่างสงบสุข

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ

ดังต่อไปนี้

๑. มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้
๒. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม
๓. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว

๔. สามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัวได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

๕. มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๖. มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

๗. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

๘. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน

โครงสร้าง

มวลประสบการณ์ที่จัดให้ใหญ่เรียนเกิดการเรียนรู้ มี ๕ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ไข ปัญหาของชีวิตและสังคม โดยเน้นทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการ สร้างเสริมนิสัย ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี

- กลุ่มที่ ๔ กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงานและความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ
- กลุ่มที่ ๕ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน

สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ในชั้น ป.๕-๖ โรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะ ในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง ๔ หรือเลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเลือกจัดหลาย ๆ กิจกรรมก็ได้

เวลาเรียน

ตลอดหลักสูตรประถมศึกษา ใช้เวลาเรียนประมาณ ๖ ปี แต่แต่ละปีการศึกษาควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๔๐ สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๒๕ ชั่วโมง หรือ ๗๕ คาบ ซึ่งกำหนดให้คาบละ ๒๐ นาที ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ วัน และไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ชั่วโมง และสำหรับชั้น ป.๕-๖ นั้น ให้เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษอีกไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ ชั่วโมง

อัตราเวลาเรียนของหมวดประสบการณ์ทั้ง ๕ กลุ่ม ในแต่ละระดับชั้น
กำหนดไว้โดยประมาณ ดังนี้

หมวดประสบการณ์	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ					
	ป.๑-๒		ป.๓-๔		ป.๕-๖	
	รอยละ	คาบ/ปี	รอยละ	คาบ/ปี	รอยละ	คาบ/ปี
๑. กลุ่มทักษะที่เป็น เครื่องมือการเรียนรู้	๕๐	๑,๕๐๐	๓๕	๑,๐๕๐	๒๕	๗๕๐
๒. กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต	๑๕	๔๕๐	๒๐	๖๐๐	๒๕	๗๕๐
๓. กลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัย	๒๕	๗๕๐	๒๕	๗๕๐	๒๐	๖๐๐
๔. กลุ่มทำงานและ พื้นฐานอาชีพ	๑๐	๓๐๐	๒๐	๖๐๐	๓๐	๙๐๐
รวม	๑๐๐	๓,๐๐๐	๑๐๐	๓,๐๐๐	๑๐๐	๓,๐๐๐
๕. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	-	-	-	-	-	๖๐๐

หมายเหตุ เวลาเรียนคาบละ ๒๐ นาที คิดเป็นชั่วโมงละ ๓ คาบ

แนวดำเนินการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ประสบความสำเร็จตามจุดหมายข้างต้น จึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ ดังนี้

๑. จัดการเรียนการสอนให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม
๒. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้สอดคล้องกับความสนใจและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน และให้โอกาสหาเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ
๓. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงหรือบูรณาการ ทั้งภายในกลุ่ม ประสพการณ์และระหว่างกลุ่มประสพการณ์ให้มากที่สุด
๔. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม
๕. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด และเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสพการณ์ต่าง ๆ
๖. จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
๗. ให้สอดคล้องการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
๘. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ความรู้ไปควบ
๙. จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

การวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล

การวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนการติดตามผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดให้ครูเรียนได้เรียนหรือเลื่อนชั้นระหว่างปีหรือปลายปี ตามความสามารถของผู้เรียน ให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูสอนทดสอบเป็นระยะ และหรือทดสอบเมื่อจบ แต่ละบทเรียน ตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชา ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลโรงเรียน

อนึ่ง สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ จะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรม

จุดประสงค์สภษทักษะภษษาไทย

ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้ครูเรียน มีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา

๒. สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้อและถ่ายทอดความรู้สึนึกคิด มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

๓. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้

๔. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ

๕. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

๖. มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดี ทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความงอกงามในชีวิต

จุดประสงค์กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์

เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด การคำนวณ สามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ จึงต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้

๑. มีความรู้ ความเข้าใจในคณิตศาสตร์และมักทักษะในการคิดคำนวณ
๒. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และแสดงความคิดออกมาอย่างมีระเบียบ ชัดเจน

และรักคุณ

๓. รู้คุณค่าของคณิตศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์
๔. สามารถนำประสบการณ์ทางด้านความรู้ ความคิดและทักษะที่ได้จากการเรียนคณิตศาสตร์ไปใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และใช้ในชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงสภาพ ปัญหา กระบวนการแก้ปัญหาและสามารถนำประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังนี้

๑. มีความเข้าใจพื้นฐานและปฏิบัติคนได้ถูกต้องในค่านิยมทางร่างกาย และจิตใจทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

๒. มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมและธรรมชาติ มีนิสัยใฝ่หาความรู้ อยู่เสมอ

๓. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

๔. มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

๕. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

๖. มีความเข้าใจ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมี

พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๗. เข้าใจหลักการของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ ปฏิบัติในขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพ

๘. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และความเป็นเอกราชของชาติ เทิดทูน สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

จุดประสงค์กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาค่านิยม เจตคติ พฤติกรรม และบุคลิกภาพ เน้นการเป็นคนช่างคิด ช่างทำ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ โดยใช้กิจกรรม จริยศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา คณิตและนาฏศิลป์ ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ จึงต้องปลูกฝังให้บุคคลลักษณะ ดังนี้

๑. มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการเกี่ยวกับความดีความงาม การรักษาสุขภาพกายและจิต
๒. มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัยค้น แก้ปัญหา มีความสามารถในการแสดงออกและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
๓. มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ มีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญู กตเวทีกการ ทำงาน เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย
๔. มีความสนใจแสวงหาความรู้ และรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้ความรู้ในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาเพื่อการทำงาน และการดำรงชีวิต
๕. ปรับปรุงตนเองให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหา และพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองได้

จุดประสงค์กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มุ่งใหม่ เรียนมีนิสัยรักงาน เห็นประโยชน์ของการทำงาน ทำงานเป็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อันจะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ดี พึ่งตนเองได้ และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑. มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน และงานที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
๒. มีทักษะในการใช้มือ เครื่องมือ และทักษะในกระบวนการทำงาน ทำงานอย่างมีแผน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ช่วยเหลือครอบครัวและผู้อื่นได้ตามควรแก่วัย
๓. มีนิสัยที่ดีในการทำงานและรู้จักพึ่งตนเอง
๔. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการปรับปรุงผลงานและกระบวนการทำงาน

ให้คั่นอยู่เสมอ

จุดประสงค์กลุ่มประสบการณ์พิเศษ

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ มุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามความสามารถและความสนใจ ฉะนั้นกลุ่มประสบการณ์จึงประกอบคอบกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งจัดไว้ให้โรงเรียนเลือกสอนตามความเหมาะสม โดยกำหนดอัตราเวลาเรียนไว้ ๒๐๐ ชั่วโมง หรือ ๒๐๐ คาบต่อปี

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ประกอบคอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น

๑. กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
๒. กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต
๓. กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมในกมลประสบการณ์ทั้ง ๔ ได้แก่

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มกรงานและพื้นฐานอาชีพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณสงคราม

การพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) หมายถึง การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม (วิชย ราษฎร์ศิริ. ๒๕๒๒ : ๑๙)

การพัฒนาหลักสูตร มีคำที่ควรพิจารณาอยู่ ๒ คำ คือ คำว่า การปรับปรุง หลักสูตร กับคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ทาบ (Taba. ๑๙๖๒ : ๔๕๔) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทั้งระบบหรือเปลี่ยนทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้ จะกระทบกระเทือนทางความรู้ และความรู้สึคนักคิด ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึงการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียง บางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานหรือแบบของหลักสูตรเดิม

พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร

พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร มี ๔ ประการ คือ

๑. พื้นฐานด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาหลักสูตรควรพิจารณาเศรษฐกิจของ ประเทศ ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ

๑.๑ การเตรียมกำลังคน (Man Power) การให้การศึกษาเป็น เครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนในด้านต่าง ๆ ให้มีปริมาณ คุณภาพ และประสิทธิภาพที่ที เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในแต่ละสาขาของประเทศ เพื่อมิให้กำลัง คนที่ผลิตขึ้นมาจะว่างงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสูญเสีย และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี

นิโคลัส เบนเนทท์ (๒๕๑๗ : ๑๘๐) กล่าวว่า ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย มี ๒ ภาค คือ ภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม ในภาคเกษตรกรรมเป็นภาคที่ใหญ่ที่สุด ประชาชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีประมาณร้อยละ ๘๐-๘๕ และอาศัยในชนบททั่วไป ส่วนในภาคอุตสาหกรรมนั้น มีตั้งแต่อุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมในครอบครัว และอุตสาหกรรมหนักที่ใช้เครื่องจักรกลในโรงงานมีจำนวนน้อย และอยู่อาศัยในหัวเมืองหรือชานเมืองทั่วไป โดยพื้นฐานทางสภาพภูมิศาสตร์แล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศที่เหมาะสมแก่การประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมเป็นอย่างยิ่ง ในการพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศไทย ควรที่รัฐบาลจะหันมาเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพทางภาคเกษตรกรรมให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มอัตราการรายได้เฉลี่ยรายหัวของประชาชนให้สูงขึ้น แทนที่จะเน้นความสำคัญในการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรม นับตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นต้นมา

๑.๒ การลงทุนทางการศึกษา (Educational Investment)

การจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ รัฐบาลต้องจ่ายเงินในการลงทุนทางการศึกษาเป็นจำนวนมาก ยิ่งในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษามากบังคับเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดทุกสิ่งทุกอย่างให้เปล่า โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ในการเรียนการสอน ในประเทศที่พัฒนาและมีเศรษฐกิจมั่นคง การศึกษามากบังคับก็จัดได้หลายปี และสามารถไว้สัปดาห์แรกในการจัดการศึกษาที่มีราคาสูงขึ้น ในการจัดทำหลักสูตรระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ คณะผู้จัดทำหลักสูตรต้องคำนึงถึงสภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เหมาะสม เพื่อที่จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดหลักสูตรเวลาเรียน วางหลักการและวิธีการใช้หลักสูตรให้ดี ลดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาให้เป็นอย่างน้อยที่สุด

๒. พื้นฐานทางสังคม สังคมไทยจำแนกออกได้เป็นสองส่วนใหญ่ ๆ คือ สังคมชนบทกับสังคมเมือง สังคมชนบทประกอบไปด้วยชนชั้นย่อย ๆ กระจายอยู่ตามหมู่บ้าน เป็นสังคมใหญ่มีสมาชิกเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ มีประมาณ ๘๐-๘๕ มีความยากจน และมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมเป็นไปอย่างใกล้ชิด

เมื่อรัฐบาลได้เริ่มพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ความรู้ ความคิด วิทยาการและวัฒนธรรมใหม่ ๆ แพร่เข้าไปในชนบท และมักจะชั้กับวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่ ผลก็คือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างในสังคมชนบทไปพร้อม ๆ กับการเสื่อมสลายของชุมชนเดิม ส่วนสังคมเมืองนั้น สมาชิกมีความแตกต่างกันทั้งในด้านอาชีพ รายได้ เชื้อชาติ วัฒนธรรม และสถานภาพทางสังคม ความผูกพันระหว่างสมาชิกน้อย ชีวิตเต็มไปด้วยการแข่งขัน คำนวณต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ปัญหาทางสังคมมีมาก เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการประกอบอาชีพ ปัญหาทางเพศ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาอาชญากรรมวัยรุ่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ทำให้สภาพของสังคมเมือง ดูกรอน เสื่อมโทรมลงทุกวัน การศึกษาที่จะเอื้อประโยชน์สุขแก่คนไทยตามสภาพของสังคม จึงควรจะต้องจัดให้มีความแตกต่างกันไปตามสภาพของท้องถิ่น เพื่อช่วยใหญ่เรียนปรับให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

๓. พื้นฐานคานการเมือง การเมืองเป็นเรื่องของการปกครอง ซึ่งจะเน้นเกี่ยวกับบทบาท สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบที่พึงมีต่อสังคมและประเทศชาติ การเมืองเกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างใกล้ชิด เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือที่ช่วยใหญ่เรียนเข้าใจการเมืองยิ่งขึ้น ช่วยใหญ่เรียนทราบวาทะมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไร และควรแสดงแนวความคิด หรือปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้บรรลุผลของการเมือง การปกครอง ในการนำหลักสูตรจึงควรบรรจุเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ที่จะปลูกฝังให้คนมีพฤติกรรมคานการเมืองแต่เยาว์วัย โดยช่วยใหญ่บุคคลรู้จักสิทธิ และหน้าที่ของตนที่จะต้องผูกพันกับหน้าที่ และสิทธิของผู้อื่น ตลอดจนการให้ความรู้ และฝึกฝนกระบวนการเป็นไปอย่างมีระบบตามขั้นตอนที่ถูกต้อง

๔. พื้นฐานทางคานจิตวิทยา ผลการศึกษาคนคว้าวิจัยทางจิตวิทยามือที่พิล ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของหลักสูตร และวิธีการสอน การให้การศึกษาจะต้องมุ่งส่งเสริมสร้างพัฒนาให้เด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กเป็นคนสมบูรณ์ในทุกคาน ในการให้การศึกษาหรือการจัดนำหลักสูตร ควรคำนึงถึงจิตวิทยา ๒ เรื่อง คือ

๔.๑ จิตวิทยาพัฒนาการ ผลจากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทางจิตวิทยาพัฒนาการทำให้ทราบว่าเด็กแต่ละเพศ และละวัย มีพัฒนาการหรือมีความพร้อมในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเพียงใด จะสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาอะไรได้บ้าง มากหรือน้อยแค่ไหนเพียงไร

๔.๒ จิตวิทยาการเรียนรู้ ผลจากการศึกษา ค้นคว้า ทางจิตวิทยาการเรียนรู้ มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบของหลักสูตร การเลือกการจัดเนื้อหาวิชา รวมทั้งการกำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน เพราะเด็กแต่ละคนนั้นแตกต่างกันทั้งในด้านความสนใจและสติปัญญา เราจะมีวิธีการอย่างไรให้เด็กเหล่านี้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ มีองค์ประกอบอะไรบ้าง หรือมีทฤษฎีการเรียนรู้อะไรที่จะส่งเสริมหรือช่วยให้การศึกษากิจกรรมการเรียนการสอน เกิดผลดี มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน (วิจัย ราษฎร์ศรี: ๒๕๒๒ : ๒๐ - ๒๒)

๕. พื้นฐานทางด้านปรัชญา ปรัชญามีอิทธิพลต่อการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาที่จัดให้แก่นักเรียน เมื่อนักปรัชญาที่มีความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ว่าอย่างไร และมนุษย์จะต้องเรียนรู้อะไรบ้าง จึงจะสามารถอยู่รวมกันได้โดยมีความสุข การจัดการศึกษาของสังคมนั้นก็จะต้องจัดขึ้นตามความคิดของนักปรัชญา ทั้งความมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระ หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผล และการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา (สุมิตร คุณานุกร: ๒๕๑๔ : ๑๐ - ๑๒)

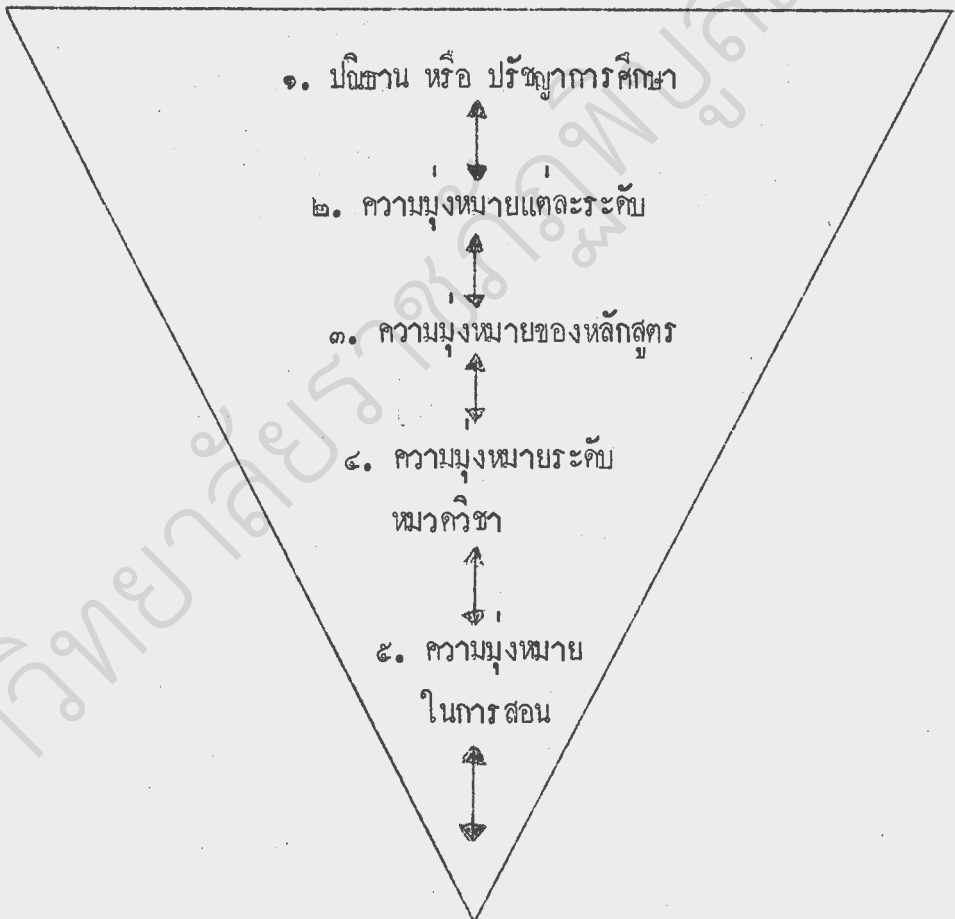
วิจิตร ศรีตะวาน (๒๕๑๔ : ๑๓๐ - ๑๓๔) กล่าวว่า การนำปรัชญามาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร มีประเด็นที่ต้องคำนึงถึงอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้การศึกษานั้นมุ่งที่จะพัฒนาให้คนมีลักษณะเช่นไร จึงเป็นหน้าที่ของคณะผู้จัดทำหลักสูตรต้องพยายามศึกษา สำนวจ วิเคราะห์ ในสภาพสังคมของเรานั้นคนจะต้องมีลักษณะเช่นไร จึงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข ดังนั้นเราจึงนำปรัชญาการศึกษามาเป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา

๒. ต้องการทราบว่า ความรู้อะไรที่มีคุณค่าและมีประโยชน์สำหรับมนุษย์บ้าง และคัดเลือกความรู้นั้นเข้ามาบรรจุไว้ในหลักสูตร เพื่อให้การสอดคล้องกับจุดหมายที่วางไว้

สุมิตร คุณานุภกร (๒๕๑๘ : ๔๔) ให้ความเห็นว่า จากปรัชญาสู่หลักสูตรและการสอนสามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้ คือ

แผนภูมิที่ ๓ จากปรัชญาสู่หลักสูตรและการสอน

๖. พื้นฐานค่านแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ คือเอกสารของทางราชการที่ใช้เป็นแม่บทหลักในการจัดการศึกษาของประเทศในระยะยาว ในการจัดทำหลักสูตร ต้องคำนึงถึงแผนการศึกษาแม่บท ซึ่งมีสาระสำคัญในแผนการศึกษา ซึ่งนำมาเป็นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร ได้แก่ ความมุ่งหมายของการศึกษา ความมุ่งหมายของการศึกษาที่สร้างหลักสูตร ระบบการศึกษา หรือระยะเวลาที่จัดการศึกษาแต่ละระดับและวัยของผู้เรียน

๗. พื้นฐานค่านวิทยาการและเทคโนโลยี

ในการจัดทำหลักสูตร ควรตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีค่านต่าง ๆ

ดังนี้ คือ

๗.๑ พื้นฐานค่านวิทยาการ ปัจจุบันมีวิทยาการต่าง ๆ เกิดขึ้นและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ข้อเท็จจริงและกฎเกณฑ์บางอย่างกลายเป็นสิ่งล้าสมัย และมีวิชาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นใหม่ ๆ การจัดทำหลักสูตรจะต้องคัดเลือกเนื้อหาวิชาที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในแต่ละระดับเป็นอย่างดี

๗.๒ พื้นฐานค่านเทคโนโลยี ปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะนำวิธีการแนวความคิดและเครื่องมือต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และปรับปรุงคุณภาพในการจัดการศึกษา เรียกว่าเทคนิควิทยาทางการศึกษา ซึ่งหมายถึงการประยุกต์เทคนิควิธีการ แนวความคิด อุปกรณ์ และเครื่องมือใหม่ ๆ มาใช้ปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน รวมทั้งแก้ปัญหาทางการศึกษาที่เกิดขึ้น เทคนิควิทยาทางการศึกษาจึงครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ได้ ๓ เรื่อง คือ

๗.๒.๑ การนำเครื่องมือและอุปกรณ์ใหม่ ๆ ประเภท Hard ware มาใช้ในการเรียนการสอน หรือการศึกษา เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องช่วยสอน เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้ซึ่งจะต้องจัดการให้ระบบการศึกษาในโรงเรียนคลองตัว มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างดี และปกครอง จะต้องเข้าใจแนวความคิดและวิธีการใหม่ ๆ ทางการศึกษา เพื่อจะได้ให้ความร่วมมือในต่อต้านการเปลี่ยนแปลงด้วยความเข้าใจผิด และเนื่องจากงานพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่ย่างยากซับซ้อนเป็นงานที่ต้องมีหลักวิชา จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้จากนักวิชาการหลายแขนง อาทิ นักพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นผู้โครงการและระบบในการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุผลตามเป้าหมาย นักจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งได้ฝึกฝนทางด้านวิธีการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน นักวิจัยและนักวัดผลการศึกษา ซึ่งรู้วิธีสำรวจ ตรวจสอบผลการเรียนรู้ และสามารถกำหนดเงื่อนไขในการประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นักแนะแนว ผู้รู้เทคนิคต่าง ๆ ในการจัดสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นองค์ประกอบที่จะเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนให้เป็นที่ไปตามเป้าหมาย และนักเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการคิดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและวิธีการแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้ได้ผลมากที่สุด

จะเห็นได้ว่างานพัฒนาหลักสูตรเป็นงานใหญ่ระดับชาติ จำเป็นต้องรวมกำลังจากบุคคลทุกฝ่ายที่กล่าวมาแล้วในการวางแผนและปฏิบัติงาน แต่ละฝ่ายมีบทบาทและหน้าที่อันสำคัญดังนี้

ก. ฝ่ายกำหนดนโยบาย

หน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายทางการศึกษาโดยตรง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับชาติ ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย โครงสร้างและวิธีการดำเนินงานด้านการศึกษาทุกระดับ ภายใต้โครงการปฏิรูปการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลได้ ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งนี้ หากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และเอกภาพตามที่คณะกรรมการวางพื้นฐานปฏิรูปการศึกษาเสนอ ก็คงช่วยให้การบริหารหลักสูตรประสบความสำเร็จ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
วิทยาเขตบุรีรัมย์
คณะศึกษาศาสตร์
ภาควิชาประถมศึกษา
วิชาเอกประถมศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
ระดับปริญญาตรี
ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๖๓
ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
วิทยาเขตบุรีรัมย์
คณะศึกษาศาสตร์
ภาควิชาประถมศึกษา
วิชาเอกประถมศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
ระดับปริญญาตรี
ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๖๓
ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
วิทยาเขตบุรีรัมย์
คณะศึกษาศาสตร์
ภาควิชาประถมศึกษา
วิชาเอกประถมศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
ระดับปริญญาตรี
ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๖๓
ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
วิทยาเขตบุรีรัมย์
คณะศึกษาศาสตร์
ภาควิชาประถมศึกษา
วิชาเอกประถมศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
ระดับปริญญาตรี
ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๖๓
ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
วิทยาเขตบุรีรัมย์
คณะศึกษาศาสตร์
ภาควิชาประถมศึกษา
วิชาเอกประถมศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
ระดับปริญญาตรี
ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๖๓
ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๓

๒. การเลือกการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ การพัฒนาหลักสูตรจะต้องเลือกสรรวิชาความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาในจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

๓. การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ การพัฒนาหลักสูตรต้องให้ผู้บริหาร โรงเรียนและครูนำหลักสูตรที่ร่างขึ้นแล้วไปปฏิบัติการสอนในโรงเรียน เพื่อคณผลของการใช้หลักสูตรว่า ได้ผลดี มากหรือน้อยเพียงใด

๔. การประเมินผลหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรจะต้องประเมินผลหลักสูตร เพื่อหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และมีอะไรเป็นสาเหตุ

๕. การปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร จะต้องนำผลของการนำหลักสูตรไปปฏิบัติและผลการประเมินผลหลักสูตรมาพิจารณาหาข้อดีและข้อบกพร่องของหลักสูตร เพื่อที่ได้ออกแบบการปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ขึ้น โดยใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเดิมเป็นหลัก คือ การปรับปรุงวัตถุประสงค์ การเลือกและการจัดเนื้อหาและกิจกรรม การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ การประเมินผลหลักสูตร และมาถึงการปรับปรุงหลักสูตรอีก เป็นวัฏจักรวนเวียนต่อเนื่องกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

หลักการพัฒนาลัทธิ

หลักการพัฒนาลัทธิให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพของสังคม ในแต่ละท้องถิ่น มีหลักการดังนี้ คือ

๑. การพัฒนาลัทธิเป็นงานที่ซับซ้อน จำเป็นต้องโคข้อมูลถูกต้องและเชื่อมั่นได้โดยอาศัยวิธีการสำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ และวิจัย เพื่อให้โคลัทธิที่เหมาะสมกับบุคคลและท้องถิ่น
๒. การพัฒนาลัทธิควรมีการประสานงานกันอย่างกว้างขวาง ระหว่างนักพัฒนาลัทธิ นักบริหาร นักวิชาการแต่ละสาขา นักนิเทศน์ ครูสอนและบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารต้องเ้าภาษาเดียวกันและมีความเข้าใจตรงกัน
๓. การพัฒนาลัทธิต้องจัดสภาพการทำงาน ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยยึดหลักการทำงานแบบประชาธิปไตย
๔. การพัฒนาลัทธิ จะต้องทำงานอย่างมีระเบียบ มีการประสานสัมพันธ์กันตามขั้นตอนที่ถูกต้อง
๕. การพัฒนาลัทธิมีผลกระทบบึงบุคคลหลายฝ่าย ต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงความเชื่อ เจตคติและพฤติกรรมการทำงาน แก่ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการโคลัทธิก่อนเริ่มโคลัทธิ
๖. การพัฒนาลัทธิ ควรนำลัทธิที่พัฒนาแล้วไปทดลองโคใช้ เพื่อปรับปรุงลัทธิให้เหมาะสมและเอื้อต่อการนำลัทธิไปโคในแต่ละท้องถิ่น
๗. การพัฒนาลัทธิ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน ควรกระทำอย่างสม่ำเสมอ และตลอดเวลา แม้แต่ในขณะที่กำลังโคลัทธิ
๘. การพัฒนาลัทธิ ต้องคำนึงถึงระยะเวลา บุคลากร งบประมาณ และการจัดการที่เหมาะสม (วิจัย ราษฎรศิริ. ๒๕๒๒ : ๒๗)

การพัฒนาหลักสูตรในประเทศไทย

การพัฒนาหลักสูตรจะจำกัดตัวเองอยู่เฉพาะหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดโดยเฉพาะไม่ได้ เพราะหลักสูตรที่จะประกอบควยส่วนที่สำคัญ ๒ ส่วน คือ

๑. ส่วนแรก คือ ส่วนที่เป็นแกนกลาง ซึ่งเป็นส่วนที่สร้างเอกภาพ และเอกลักษณ์ของชาติ ประชาชนไทยทุกคนต้องเรียนเพื่อสร้างความเป็นไทยร่วมกัน หลักสูตรที่เป็นแกนกลางนี้ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้จัดทำและใช้ได้ทั่วประเทศ
๒. ส่วนที่สอง คือ ส่วนที่จะตอบสนองคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น หลักสูตรส่วนนี้ท้องถิ่นควรจัดทำเอง เพราะท้องถิ่นยอมรับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้คนสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาของตน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข

การพัฒนาหลักสูตรในประเทศไทย ในระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา มีดังนี้ คือ

๑. การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร ดังนี้ คือ

- ๑.๑ ศูนย์พัฒนาหลักสูตร (ศพล.) กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ประสานงานในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรแม่บทหลัก รวมทั้งการจัดทำประมวลการสอน แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสือส่งเสริมการอ่าน แบบฝึกหัดเสริมทักษะ ฯลฯ เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ เหล่านี้ ท้องถิ่นควรนำไปทดลองใช้และปรับปรุงให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

- ๑.๒ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

มีหน้าที่พัฒนาหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา ในระดับประถมศึกษา จัดทำเฉพาะหลักสูตรคณิตศาสตร์ รวมทั้งจัดทำคู่มือครู คู่มือแบบเรียน แบบเรียน และแบบฝึกหัด โดยปรกติจะพัฒนาหลักสูตรและทำการทดลองในโรงเรียนส่วนกลาง หลักสูตรบางส่วนที่ตรงเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในแต่ละท้องถิ่นจึงเป็นไปได้ยาก

๒. การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น คำว่า "ท้องถิ่น" มีความหมายกว้างในทางปฏิบัติ "ท้องถิ่น"มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร ก็คือ เขตการศึกษา จังหวัด และโรงเรียน

๒.๑ เขตการศึกษา เขตศึกษานอกจากจะมีหน้าที่ในการนิเทศงานด้านการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยปรับปรุงเอกสารหลักสูตรส่วนกลางให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และจัดทำเอกสารเพิ่มเติมขึ้นมาตามความต้องการและเหมาะสมกับของท้องถิ่น ได้แก่ ประมวลการสอน แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน และแบบฝึกหัดที่พื้นฐานจากท้องถิ่น

๒.๒ จังหวัด หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จัดทำโครงการสอน หรือแผนการสอนของแต่ละจังหวัดขึ้นใช้เอง รวมทั้งอาจจัดทำคู่มือครู สื่อการเรียนบางอย่างเพิ่มเติม และมีเทศการใช้หลักสูตร ติดตามประเมินผล เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

๒.๓ โรงเรียน โรงเรียนเป็นที่ปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู จึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลแก่ผู้เรียนโดยตรง การพัฒนาหลักสูตรเริ่มจากการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น การเปิดวิชาใหม่ก็เรียนได้เลือกเรียนตามความต้องการ ความสนใจและความถนัด จัดเตรียมสื่อการเรียนต่าง ๆ เพื่อให้อ่านช่วยให้ครูได้ใช้หลักสูตรเกิดผลดี และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนให้มากที่สุด ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (วิชัย ราษฎร์ศิริ. ๒๕๒๒ :

๒๓ - ๒๔)

บทบาทของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตร

งานพัฒนาหลักสูตร เป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางดังกล่าวดแล้ว และยังเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู ผู้นำหลักสูตรไปปฏิบัติ ผู้บริหาร อันได้แก่ อาจารย์ใหญ่

ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้ซึ่งจะทองจัดการในระบบการศึกษาในโรงเรียนสองตัว มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างดี และปกครอง จะต้องเข้าใจแนวความคิดและวิธีการใหม่ ๆ ทางการศึกษา เพื่อจะได้ให้ความร่วมมือไม่ทอดทิ้งการเปลี่ยนแปลงด้วยความเข้าใจผิด และเนื่องจากงานพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่ย่างยากซับซ้อนเป็นงานที่ต้องมีหลักวิชา จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้จากนักวิชาการหลายแขนง อาทิ นักพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นผู้รู้โครงการและระบบในการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุผลตามเป้าหมาย นักจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งได้ฝึกฝนทางด้านวิธีการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน นักวิจัยและนักวัดผลการศึกษา ซึ่งรู้วิธีสำรวจ ตรวจสอบผลการเรียนรู้ และสามารถกำหนดเงื่อนไขในการประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นักแนะแนว ผู้เทคนิคต่าง ๆ ในการจัดสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นองค์ประกอบที่จะเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนให้เป็นไปได้ตามเป้าประสงค์ และนักเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการคิดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและวิธีการแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้ได้ผลมากที่สุด

จะเห็นได้ว่างานพัฒนาหลักสูตรเป็นงานใหญ่ระดับชาติ จำเป็นต้องรวมกำลังจากบุคคลทุกฝ่ายที่กล่าวมาแล้วในการวางแผนและปฏิบัติงาน แต่ละฝ่ายมีบทบาทและหน้าที่อันสำคัญดังนี้

ก. ฝ่ายกำหนดนโยบาย

หน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายทางการศึกษาโดยตรง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย โครงสร้างและวิธีการดำเนินงานด้านการศึกษาทุกระดับ ภายใต้โครงการปฏิรูปการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลได้ ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งนี้ หากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และเอื้อภาพตามที่คณะกรรมการวางแผนปฏิรูปการศึกษาเสนอ ก็คงช่วยให้การบริหารหลักสูตรประสบความสำเร็จ

ข. ฝ่ายปฏิบัติงาน

อาจแยกกล่าวได้ ๓ ประเภท คือ นักวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน

๑. นักวิชาการ บทบาทของนักวิชาการก็คือ คิดหาวิธีทางการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่กำหนด นักวิชาการเหล่านี้ ได้แก่

๑.๑ นักพัฒนาหลักสูตร

หน้าที่ของนักพัฒนาหลักสูตร คือ ศึกษาปัญหาและวางโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา และสภาพความต้องการของสังคมในปัจจุบัน โดยใช้หลักวิชาในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบ เนื้อหา กิจกรรมการเรียน สื่อการเรียนการสอน และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดและหาวิธีการจัดขบวนการปรับปรุงหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ

๑.๒ นักจิตวิทยาการศึกษา

นักจิตวิทยาการศึกษาควร เป็นผู้ที่ได้ศึกษาเน้นหนักทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู ซึ่งจะช่วยในการศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียน ช่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัย สิ่งแวดล้อมและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

๑.๓ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา เหล่านี้ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ นักภาษาศาสตร์ นักจริยศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้รู้เนื้อหาและความสำคัญเฉพาะเรื่อง สามารถแยกได้ว่าเนื้อหาใดสำคัญ เรื่องใดควรเรียนก่อน เรื่องใดควรเรียนภายหลัง และควรจะสอนในระดับใด ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาจะช่วยงานนักจิตวิทยาการศึกษา วางเงื่อนไขการเรียนรูให้เหมาะสมขึ้น ลำพังผู้เชี่ยวชาญฝ่ายเดียวอาจจะเน้นเนื้อหาวิชาที่ตนเองสนใจส่วนลึกส่วนและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ตลอดจนอาจจะเน้นภาคความรู้มากกว่าการนำไปใช้ในชีวิตจริง

๑.๔ นักแนะแนว

นักแนะแนว จะช่วยให้คณะทำงานด้านหลักสูตรได้พิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน อาทิ การจัดสภาพสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริการต่าง ๆ ที่ทำให้นักเรียนรู้จักตนเอง ลดความกดดันทางจิตใจที่อาจเป็นปัญหาและอุปสรรคในการเรียน ตลอดจนจะช่วยให้นักเรียนได้รับความคิดกว้างขวางไม่เฉพาะแต่ภายในห้องเรียนเท่านั้น การแนะแนวยังช่วยสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียนอีกด้วย ยิ่งกว่านั้นวิธีการแนะแนว ยังช่วยในด้านการรวบรวมข้อมูล และแปลข้อมูล ทั้งด้านการเรียนและการพัฒนาด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ยังช่วยในการคัดเลือกจัดสรรให้นักเรียนได้รับการอบรม ฝึกฝนในเส้นทางที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละคน นับว่านักแนะแนวมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรไม่น้อย

๑.๕ นักวิจัยและนักวัดผล

หลักสูตรแนวใหม่จะต้องมีลักษณะที่ชัดเจน และผู้ใช้สามารถเข้าใจจุดประสงค์ตลอดจนเงื่อนไขและกิจกรรมต่าง ๆ ตรงกัน ซึ่งจำเป็นจะต้องระบุสิ่งที่ต้องการคือ จุดประสงค์ และสิ่งที่ต้องทำ คือ กิจกรรม ไว้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายในหลักสูตรเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ซึ่งได้กำหนดผลที่คาดหวังจะให้ เกิดขึ้นและเงื่อนไขการเรียนการสอน ตลอดจนเกณฑ์ประเมินผลและขบวนการวัดผล ทั้งในการทดสอบย่อยและทดสอบใหญ่ สิ่งเหล่านี้จำเป็นจะต้องอาศัยนักวัดผลเป็นจำนวนมาก

หลักสูตรในแนวใหม่จะต้องมีลักษณะที่ชัดเจน และผู้ใช้สามารถเข้าใจจุดประสงค์ตลอดจนเงื่อนไขและกิจกรรมต่าง ๆ ตรงกัน ซึ่งจำเป็นจะต้องระบุสิ่งที่ต้องการคือ จุดประสงค์และสิ่งที่ต้องทำ คือ กิจกรรม ไว้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายในหลักสูตรเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ซึ่งได้กำหนดผลที่คาดหวังจะให้ เกิดขึ้นและเงื่อนไขการเรียนการสอน ตลอดจนเกณฑ์ประเมินผลและขบวนการวัดผล ทั้งในการทดสอบย่อยและทดสอบใหญ่ สิ่งเหล่านี้จำเป็นจะต้องอาศัยนักวัดผลเป็นจำนวนมาก จึงจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

๑.๖ นักเทคโนโลยีทางการศึกษา

ควยเหตุที่กระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันมีขอบเขตกว้างขวางขึ้น การสอนมิใช่การพูดควยซอลักและกระตาคำเท่านั้น แต่หมายถึงการจัดประสุมการณต่าง ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อการเรียน เทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วย ฉะนั้น นักเทคโนโลยีทางการศึกษา จะช่วยจัดทำอุปกรณ์การสอนใหม่ ๆ และคิกรูปแบบการสอน และกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ ให้ทันสมัยและสะดวกแก่การใช้ยิ่งขึ้น

๑.๗ ศึกษาในเทศก

เนื่องจากศึกษานิเทศกเป็นผู้ที่ติดตออย่างใกล้ชิดกับโรงเรียน ศึกษานิเทศกย่อมรับรู้ปัญหาต่าง ๆ ในการเรียนการสอนได้ดี นอกจากนั้นหน้าที่ของศึกษานิเทศก เป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือทางวิชาการแก่ครูอยู่แล้ว ฉะนั้น การปรับปรุงหลักสูตรยอมรับของ อาศัยความรู้ และความชำนาญของศึกษานิเทศกอย่างไม่มีปัญหา

๒. ผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหาร จะเป็นครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ หัวหน้าการประณ ศึกษาคำเภอ ผู้อำนวยการการประณศึกษาจังหวัด ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญตองาน พัฒนาหลักสูตรทั้งสิ้น นับว่าเป็นผู้จัดการหรือเป็นผู้ค้ำเนินงานให้กิจการของโรงเรียนเป็นไป ตามนโยบายการศึกษาของชาติ และอุดมคติทางวิชาการ ผู้บริหาร จึงควรมีส่วนรวมในการ กำหนดหลักสูตรควย เพราะผู้บริหารจะสามารถบอกได้ว่า หลักสูตรที่จัดทำขึ้นสามารถนำไป ปฏิบัติได้หรือไม่ หรือจะตองตระเตรียมอะไรบ้าง เพื่อให้โรงเรียนสามารถรับหลักสูตรใหม่ ไปปฏิบัติให้เกิดผลตามความมุ่งหมาย

๓. ครูสอน

ครูสอนเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะทำให้หลักสูตรใช้ได้ผลหรือไม่ได้ผล เพราะ ครูเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ครูจึงควรมีส่วนรวมในการจัดทำหลักสูตร เป็นอย่างยิ่ง เพราะ จะช่วยให้หลักสูตรปฏิบัติได้ตามสภาพของความเป็นจริง

นอกจากนี้ผู้ปกครองหรือประชาชนผู้สนใจการศึกษา สมควรอย่างยิ่งที่จะมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรด้วย เพราะผู้ปกครองก็คือผู้รับบริการการศึกษา ในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบภาระในการเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาแก่สหุสถาน ประชาชนก็อาจจะให้ประโยชน์ในฐานะผู้วิจารณ์ทางดีเพื่อช่วยให้หลักสูตรที่จะประกาศใช้ นั้นเป็นไปอย่างรอบคอบ มีข้อบกพร่องน้อยที่สุด สำหรับตัวผู้เรียนซึ่งก็เป็นผู้สำคัญในฐานะผู้การศึกษาโดยตรง ก็น่าจะมีส่วนบอกปัญหา ยิ่งเป็นนักเรียนในระดับสูง เช่น ระดับมัธยมศึกษา ก็น่าจะได้มีโอกาสบอกความต้องการของตน และช่วยให้ผู้จัดทำหลักสูตรได้พิจารณาองค์ประกอบด้านเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ตามหลักการศึกษาระดับประชาชนไปโดยแท้จริง (จิตรา ทองเก็ก. ๒๕๓๑ : ๑๖ - ๑๘)

การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

วิธีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น มีวิธีการ ๓ ประการดังนี้ คือ

๑. ปรับ คือ การปรับเนื้อหาหรือมวลประสบการณ์ในหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น

๒. ขยาย คือ การขยายเนื้อหาหรือมวลประสบการณ์ที่ท้องถิ่นรู้จักดีแล้วให้มีความลึกซึ้งจนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ท้องถิ่นอื่น ๆ เรียนรู้อะไรนี้เพียงเล็กน้อย

๓. เพิ่ม คือ การเพิ่มเนื้อหาหรือมวลประสบการณ์บางเรื่อง เฉพาะแต่เรื่อง ที่ท้องถิ่นควรเรียนรู้ ในขณะที่ประชาชนในท้องถิ่นอื่นไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ (วิชัย ราษฎร์ศรี. ๒๕๒๒ : ๓๐ - ๓๑)

ขอเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร ประถมศึกษา ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร ได้จัดทำหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งเป็นหลักสูตรแบบหรือแกนกลาง มีการกำหนดจุดหมาย หลักการ โครงสร้างและเนื้อหาสาระที่เป็นแกน

และระเบียบวิธีการประเมินผล ส่วนเนื้อหารายละเอียดเฉพาะท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นดำเนินการ
นอกจากนั้นศูนย์พัฒนาหลักสูตรได้จัดทำแผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ
หนังสือส่งเสริมการอ่าน ฯลฯ โดยทำเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ส่วนใน
รายละเอียดที่สอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นดำเนินการจัดทำเพิ่มเติมตามที่
เห็นสมควร

การพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ควรดำเนินการดังนี้

คือ

๑. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้

๑.๑ ภาษาไทย ควรเน้นในเรื่อง ความแตกต่างในคำสนทนา คำศัพท์
ที่นักเรียนประสบปัญหาในการออกเสียง หรือความหมายที่แตกต่างจากภาษาไทยกลาง เพิ่มเติม
วรรณกรรมพื้นบ้าน นิทาน บทเพลงพื้นเมือง เพลงพื้นเมือง การละเล่นพื้นเมือง ฯลฯ

๑.๒ คณิตศาสตร์ ควรเน้นในเรื่อง การตั้งโจทย์คณิตศาสตร์ที่สอดคล้อง
กับสภาพท้องถิ่นและเพิ่มเติมความรู้ทางคณิตศาสตร์ท้องถิ่นรู้จัก และนำไปใช้ในวิถีประจำวัน

๒. กลุ่มสร้างประสบการณ์ชีวิต ควรเน้นและเพิ่มเติมในเรื่อง ภูมิศาสตร์
ประวัติศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญ ปุชนิยมสถาน สถานที่สำคัญ ปุชนิยมวัตถุ โบราณวัตถุ
ส่วนราชการ สถานที่ประกอบการอาชีพ ฯลฯ ในท้องถิ่น

๓. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ควรเน้นและเพิ่มเติม ในเรื่องหลักธรรมะ
จริยธรรมคุณธรรม ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่นพื้นเมือง คนตรี
นาฏศิลป์ ฯลฯ ในท้องถิ่น (วิชัย ราษฎร์ศิริ. ๒๕๒๒ : ๓๑ - ๓๒)

๔. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

๔.๑ หลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นหลักสูตรที่ของการให้
เด็กเรียนรู้การทำงาน เพื่อวางรากฐานด้านอาชีพ และปลูกฝังนิสัยรักงานให้กับเด็กตั้งแต่
เยาว์วัยเป็นการสนองนโยบายด้าน เศรษฐกิจที่ดี และเหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน แต่ควร
ปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม และความก้าวหน้า
ทางเทคโนโลยี

๔.๒ จุดประสงค์เฉพาะ จุดประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่มงานและ
พื้นฐานอาชีพ และจุดประสงค์ใน ป.๒๐ นั้นเป็นสิ่งที่ควรจะต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับท้องถิ่น
ใหม่มากยิ่งขึ้น

๔.๓ ความคิดรวบยอดในหลักสูตรกลุ่มงานฯ ตั้งแต่ชั้น ประถมศึกษา
ปีที่ ๑-๖ ที่มีอยู่ ๒๗ ขอนั้น ควรปรับปรุงวาทะเป็นความคิดรวบยอดหลัก และความคิด
รวบยอดใต้อย่างที่ทองเรียนในแต่ละชั้น ทั้งนี้ให้จัดลำดับความคิดรวบยอดจากอาชีพศึกษาไปสู่
พื้นฐานอาชีพ ต่อจากนั้นจึงทำเป็นหัวข้อย่อย ๆ ในแผนการสอน

๔.๔ เนื้อหาสาระในหลักสูตรกลุ่มงานฯ นั้น ส่วนใหญ่เห็นว่ายังมี
บางเรื่องที่ไม่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น เช่น เรื่องการประ การชุมชน การถนอมอาหาร
 เป็นต้น ควรปรับให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กและท้องถิ่น

สำหรับการแบ่งเนื้อหาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่
งานพื้นฐานและงานเลือกนั้น เหมาะสมแล้ว ส่วนการสอนงาน เลือกนั้นนอกจากจะให้เด็ก
เรียนจากงานเลือก ๕ แผนงานตามกำหนดเวลา ในหลักสูตรเหมือนแนวปฏิบัติเดิมแล้ว
ควรเน้นให้เด็กสอนอาชีพอิสระที่มีในท้องถิ่นด้วย (กรมวิชาการ, ๒๕๓๑ : ๑๒๔ - ๑๒๕)

สรุป

หลักสูตรฉบับใดฉบับหนึ่งก็ย่อมเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของสังคม
ในสมัยหนึ่ง เมื่อกาลเวลานานไป หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นก็ล้าสมัยไม่สามารถจะแก้ปัญหา
ต่าง ๆ ในปัจจุบันได้ ฉะนั้น การปรับปรุงหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร จึงเป็นการเปิด
โอกาสใหม่ให้การพิจารณาว่ามีสิ่งใต้อย่างที่ควรแก้ไข เพื่อให้การศึกษาเป็น เครื่องมือในการ
แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และช่วยผู้ใหญ่เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

พอที่จะนำไปใช้กับชีวิตประจำวัน และช่วยให้ครูผู้สอนได้ปรับปรุงกระบวนการสอนของตนเอง ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น การพัฒนาหลักสูตรของอาศัยข้อมูลพื้นฐานหลายประการ ก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมชาติในสังคม เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ศึกษาในชั้นมูลฐานเท่าเทียมกัน และเป็น การให้ยูเรียนตามที่สนใจและถนัด สามารถนำเอาความรู้ไปเลี้ยงชีพ แทนที่จะเรียนเพื่อ ประดับความรู้ จึงถือว่าการปรับปรุงหลักสูตร เป็นกุญแจของคอกสำคัญของการปรับปรุง การศึกษาและปรับสภาพสังคมในสวนรวมอีกด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ

ความหมายของแบบเรียน

แบบเรียน หมายถึง หนังสือที่แต่งขึ้นโดยมีเนื้อหาสาระตรงตามหลักสูตร จัดเรียงลำดับเนื้อหาไว้อย่างเป็นระเบียบและมีลักษณะง่าย ๆ สำหรับใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ แบบเรียนจะไม่มีรายละเอียดมากเหมือนตำราเรียน แบบเรียนมีใช้มากในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา แบบเรียนอาจมีลักษณะเป็นเล่ม เป็นชุด หรืออาจเป็นแผ่นก็ได้ แบบเรียนอาจมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น แบบเรียน แบบสอนอ่าน หนังสืออ่าน และหนังสือประกอบการเรียน เป็นต้น สำหรับประเทศไทยแบบเรียนที่จะใช้ในโรงเรียนได้ จะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการก่อน (ธีรยุทธ เต็นยวงศ์ ณ อยุธยา. ๒๕๒๓ : ๒๙)

วิวัฒนาการของหนังสือ

ในสมัยเริ่มแรกก่อนที่จะมีหนังสือแบบที่ใช้ในปัจจุบัน หนังสือได้มีวิวัฒนาการมาแล้วหลายพันปี ตั้งแต่เริ่มมนุษย์เริ่มคิดตัวอักษรแบบอักษรภาพซึ่งเฒ่าก่อน เช่น ตัวอักษรอียิปต์โบราณหรืออักษรจีนโบราณ โดยได้เปลี่ยนแปลงลักษณะต่าง ๆ ตามธรรมชาติและได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นตัวอักษรแบบปัจจุบัน โดยชนชาติโหม่เขียนในสมัยโบราณ จนกระทั่งได้เป็นตัวอักษรอย่างปัจจุบัน ใช้เวลาในการวิวัฒนาการนับพันปี การทำหนังสือเป็นเล่ม ขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้ทำหนังสือในท้องถิ่น เช่น ชาวอียิปต์โบราณ บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ บนแผ่นหิน และกระดาษที่ทำจากต้นปapyrus ชาวสุเมอเรียนโบราณเขียนหนังสือบนแผ่นดินเหนียว และชาวจีนเขียนหนังสือบนผ้าไหม เป็นต้น ชาวจีนเป็นชาติแรกที่รู้จักการพิมพ์หนังสือเป็นครั้งแรก หนังสือพิมพ์เล่มแรกของโลก เป็นหนังสือที่เกี่ยวกับคัมภีร์ทางพุทธศาสนา ชื่อวัชรสูตร โดยแกะแม่พิมพ์บนแผ่นไม้หรือแผ่นหิน โดยใช้ผ้าไหมเป็นวัสดุสำหรับใช้ในการพิมพ์ ชนชาติจีน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

เป็นชนชาติแรกที่ประดิษฐ์กระดาษจากใยเศษผ้าเมื่อประมาณ ปี ค.ศ. ๑๐๕ โดยในลูน
 ซันทีในราชสำนักจีน ทำให้การพิมพ์และการทำกระดาษเผยแพร่ไปทั่วโลก จนกระทั่ง
 กุทเทินเบอร์เกอร์ชาวเยอรมันได้ประดิษฐ์แท่นพิมพ์ใช้พิมพ์หนังสือ ทำให้การพิมพ์หนังสือแพร่หลาย
 ไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว หนังสือในสมัยแรก ๆ มีแต่สัญลักษณ์ที่เป็นหนังสือแต่เพียงอย่างเดียว
 ทำให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย จนกระทั่ง จอห์น เอมอส คอมมิวนิสต์ พระชาวโรมัน
 ได้จัดทำหนังสือประกอบภาพเล่มแรกของโลก ชื่อ ออบิส พิคตุส หนังสือเล่มนี้ ได้รับความ
 ยกย่องจากนักการศึกษาว่าเป็นโสตทัศนูปกรณ์เล่มแรกของโลก และคอมมิวนิสต์ก็ได้รับ
 การยกย่องว่า เป็นบิดาแห่งโสตทัศนศึกษา (สมนึก ลิมทอง และชาติรี อายุวัฒน์).

๒๕๒๒ : ๒๔๑ - ๒๔๓)

ประวัติการโฆษณาในประเทศไทย

การจัดการศึกษาของไทย จำแนกได้ ๒ ระยะ คือ

๑. ระยะแรก เรียกว่า การศึกษาแผนโบราณ ซึ่งเริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย อโยธยา และธนบุรี จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น คือ ระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๒๖-๒๔๑๔)
๒. ระยะที่สอง เรียกว่า การศึกษาตามแบบใหม่ ซึ่งอยู่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงปัจจุบัน

การศึกษาแผนโบราณ พ.ศ. ๑๘๒๖-๒๔๑๔ เป็นการศึกษาที่เน้นหนักทางวิชาอักษร
 ศาสตร์และอนุโลมตามแบบแผนประเพณี โดยมีการค้นคว้าทางธรรมชาติและหรือวิทยาศาสตร์
 ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระโหราธิบดีเขียนตำราสอน
 ภาษาไทยเล่มแรก ชื่อจินคามณี ใช้เป็นแบบเรียนเรื่อยมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
 กเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น การศึกษาชั้นสามัญศึกษามีวิชาเรียน ๒ วิชา คือ
 วิชาหนังสือกับวิชาเลขคณิต วิชาหนังสือ มีแบบเรียน ๕ เล่ม คือ ประถม ก กา,
 สุนันทุมาร, ประถมบาลา, ประถมจินคามณี เล่ม ๑ และประถมจินคามณี เล่ม ๒

ส่วนแบบเรียนเล่มอื่นก็มีแต่ไม่เป็นที่แพร่หลายเท่าแบบเรียน ๕ เล่ม คือ อักษรนิติ เสือโค
อนิรุทธ สมุทรวินัย เพชรมงกุฎ สังข์ทอง กากี พระยาฉันทน์ และสวัสดิรักษา

การศึกษาตามแบบใหม่ พ.ศ. ๒๔๑๔ ถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. ๒๔๑๔ เริ่มมีการ
จัดการศึกษาตามแบบใหม่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ
ให้ตั้งโรงเรียนหลวงแห่งแรกขึ้น ยกเลิกแบบเรียน ๕ เล่ม และให้ใช้แบบเรียนหลวงของ
พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ๖ เล่ม คือ มุลบทบรรพกิจ, วาหนิติกร,
อักษรประโยค, สังโยคพิธาน, ไวยจนาภิธาน และพิศาลภรณ์

ในปี พ.ศ. ๒๔๑๑ กรมศึกษาธิการมีการเปลี่ยนแปลง หนังสือแบบเรียนใหม่
ประกาศเลิกใช้แบบเรียนหลวง ๖ เล่ม ซึ่งใช้เวลาเรียน ๓ ปี จึงจะจบ ประกาศให้
แบบเรียนเร็ว ๓ เล่ม สามารถให้นักเรียนเรียนรู้อยู่ภายใน ๑ ปี ถึงหนึ่งปีหกเดือน
เป็นอย่างช้า (กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๔๐๗ : ๓๕ - ๕๘)

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ประกาศใช้กฎพิทักษ์การศึกษา เป็นหลักสูตรฉบับแรกใน
โรงเรียนมูลศึกษา (พ.ศ. ๒๔๓๕) ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ถึงปี พ.ศ. ๒๔๓๕
วงการศึกษาไทยมีหลักสูตรในระดับประถมศึกษา และมีธยมศึกษา ใช้ ๔ ฉบับ เมื่อมีหลักสูตร
ก็มีการแต่งแบบเรียนวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรมากขึ้น แต่หนังสือแบบเรียนที่จะใช้ในโรงเรียน
ได้ ต้องได้รับการตรวจและได้รับการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนจากกรมตำราก่อน

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๒๕ - ๒๔๓๕ กระทรวงศึกษาธิการได้ยกเลิกแบบเรียนบังคับ
ของกรมตำรา และของบุคคลที่อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการแต่งแบบเรียนให้ทั้ง
ด้านปริมาณและคุณภาพ โรงเรียนจะใช้แบบเรียนเล่มใดก็ได้ โดยขอความเห็นชอบเป็นปี ๆ
ไป และยังยกเลิกค่าธรรมเนียมตรวจแบบเรียนที่ใช้ในโรงเรียน เพียงแต่ส่งให้กระทรวง
ตรวจอนุมัติเท่านั้น

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ระเบียบการจัดทำตำราและ
แบบเรียนว่า หนังสือที่ใช้ในโรงเรียนได้ต้องเป็นแบบเรียนที่คณะกรรมการประกวด หรือเป็นหนังสือที่

กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ หรือบุคคลเรียบเรียงขึ้นเท่านั้น ใญ่ตรงคุณวุฒิ
ของกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่พิจารณาแบบเรียนให้โรงพิมพ์คุรุสภาจัดพิมพ์แบบเรียนได้
แห่งเดียว งานนี้ได้โอนให้กรมวิชาการรับผิดชอบ เมื่อตั้งกรมวิชาการขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๕

เมื่อมีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ กระทรวงศึกษาธิการ
ได้ประกาศกำหนดหนังสือแบบเรียนระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๒๐ ดังนี้ คือ ส่วนกลาง
ให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมเจ้าสังกัด ในส่วนภูมิภาคให้ศึกษาธิการจังหวัดกำหนดหนังสือเรียน
ขึ้นสำหรับจังหวัดนั้น ๆ ด้วความเห็นชอบของศึกษาธิการเขตนั้น ๆ โดยต้องเลือกบัญชีรายชื่อ
หนังสือเรียนสำหรับใช้ในโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาต หากโรงเรียนใดประสงค์
จะใช้แบบเรียนแตกต่างไปจากบัญชีรายชื่อที่กรมหรือจังหวัดกำหนดขึ้น ก็อาจทำได้โดยได้รับ
อนุญาตจากอธิบดีกรมเจ้าสังกัด หรือศึกษาธิการจังหวัด แล้วแต่กรณี (วิชัย ราษฏร์ศิริ.
๒๕๒๒ : ๑๓๔ - ๑๓๕)

การตรวจและการอนุญาตการใช้แบบเรียน ในระยะแรกกระทรวงศึกษาธิการได้
ใญ่ตรงคุณวุฒิแต่งแบบเรียนขึ้นได้ โดยต้องส่งมาให้กระทรวงตรวจ และอนุญาตเสียก่อน
ระยะต่อมาจึงได้จัดให้มีการประกวดแบบเรียน และกำหนดให้ใช้แบบเรียนได้ เฉพาะที่ชนะ
การประกวดและที่กระทรวงมอบหมาย ให้บุคคลที่เห็นสมควรเรียบเรียงขึ้นโดยให้โรงพิมพ์คุรุ
สภาพิมพ์ได้แห่งเดียว ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้มอบอำนาจในการกำหนดหนังสือ
แบบเรียนสำหรับชั้นประถมศึกษาแก่อธิบดีกรมเจ้าสังกัด สำหรับส่วนกลางและศึกษาธิการจังหวัด
โดยความเห็นชอบของศึกษาธิการเขตสำหรับส่วนภูมิภาค แต่อำนาจในการอนุญาตให้ใช้ใน
โรงเรียนได้ ยังเป็นอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ

ความสำคัญของแบบเรียน

วิรุพท เสถีวงศ์ ณ อยุธา (๒๕๒๓ : ๗๑ - ๗๒) ว่า แบบเรียนมีความ

คือ

๑. แบบเรียนเป็นแหล่งรวมความรู้ และข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนจะใช้ศึกษา
คนควาได้
๒. แบบเรียนมักกำหนดแนวทางในการสอนให้แก่ครูไว้ด้วย
๓. แบบเรียนช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจขอบข่ายของเนื้อหาวิชาที่จะสอน ช่วยให้นักเรียน
ได้ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ต้องการสอนและเป็นไปในแนวเดียวกัน
๔. แบบเรียนนับเป็นเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนของครูมาก
เพราะครูสามารถนำส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแบบเรียนมาใช้ในการตั้งจุดมุ่งหมายในการสอน
และมอบหมายงานให้แก่ นักเรียน
๕. แบบเรียนเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีราคาถูก และใช้ได้นาน เมื่อเทียบกับสื่อการเรียนอื่น ๆ

ลักษณะของแบบเรียนที่ดี

ลักษณะของแบบเรียนที่ดี มีดังนี้

เวสลีย์ (Wesley) (๑๙๕๐ : ๒๓๗) ว่า แบบเรียนที่ดีมีลักษณะดังนี้ คือ

๑. มีเนื้อเรื่อง คำอธิบาย รูปภาพกิจกรรม แบบฝึกหัด สอดคล้องกับจุดประสงค์
ของวิชา
๒. มีเนื้อเรื่องครบตามหลักสูตร ข้อความกระชับรัด คำอธิบายชัดเจนและเข้าใจง่าย
๓. สำนวนภาษาที่ใช้สละสลวย เหมาะสมกับภาวะของนักเรียน มีการจัดระเบียบ
วางลำดับบทเรียน ก่อนหลังตามหลักวิชา เพื่อความสะดวกต่อการเรียนการสอน

ธีรยุทธ เสนิงวงศ์ ณ อยุธยา (๒๕๒๓ : ๗๔) ว่า แบบเรียนที่ดีมีลักษณะดังนี้ คือ

๑. มีเนื้อหาสาระถูกต้อง และตรงตามหลักสูตร
๒. ลำดับเนื้อหาสอดคล้องหลักจิตวิทยาการเรียนรู้
๓. มีวิธีเขียนที่ชวนอ่าน เข้าใจง่าย ใช้ภาษาและคำศัพท์เหมาะสมกับอายุ

และระดับชั้นของเด็ก

๔. ให้แนวความคิดและค่านิยมที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน

๕. มีส่วนประกอบทาง ๆ ของหนังสือที่ช่วยให้เข้าใจสาระของเรื่องได้เร็ว คนควาเรื่องที่ทองการจากหนังสือเล่มนี้ไ้รวดเร็ว ไ้แก่ คำนำ สารบัญ ครอบห้ บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ เป็นต้น

๖. มีรูปภาพ แผนที่ แผนภูมิ สถิติกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด อย่างเพียงพอ และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชา

๗. ผู้แต่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในวิชาและระดับชั้นนั้น ๆ เป็นอย่างดี

๘. มีคู่มือเพื่อแนะนำการใช้แบบเรียนแก่ครู

๙. รูปเล่มกระตักรัด สวยงามและคงทน การพิมพ์ชัดเจนทั้งตัวอักษรและภาพประกอบ

๑๐. แบบเรียนที่พิมพ์ครั้งล่าสุด เพราะจะมีเนื้อหาสาระที่ทันสมัยที่สุด

อรสา ภาวารี ปุ่กห้ (๒๕๑๔ : ๑๐ - ๑๑) ว่า ลักษณะของแบบเรียนระดับ ประถมศึกษาที่ดี มีลักษณะ ๒ ประการ คือ

๑. การจัดทำรูปเล่ม มีลักษณะ ดังนี้

- ๑.๑ ขนาด ขนาดหนังสือ กว้าง ๗ นิ้ว ยาว ๑๐ นิ้ว
- ๑.๒ กระดาษที่ใช้พิมพ์ ควรเป็นกระดาษดี เหนียว ไม่ขาดง่าย
- ๑.๓ การพิมพ์ ใช้ตัวอักษรเรียงง่าย และมีขนาดใหญ่พอเหมาะสมกับ

สายตาเด็ก

๑.๔ การเย็บเล่ม ถาวร คงทน ไม่หลุดง่าย

๑.๕ การใช้ภาพประกอบ มีลักษณะดังนี้

- ๑.๕.๑ เป็นภาพขนาดใหญ่ มองเห็นได้ชัดเจน
- ๑.๕.๒ ควรเป็นภาพสีสดใส และให้สื่อถึงตรงกับความเป็นจริง
- ๑.๕.๓ ภาพที่จัดไว้ควรมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ทั้งใน

ด้านลักษณะ ทาทาง สีที่ใช้ และบุคลิกภาพ

- ๑.๕ ใช้คำศัพท์และสำนวนที่นักเรียนเข้าใจง่าย
  - ๑.๖ มีคำอธิบาย คำจำกัดความ และตัวอย่างชัดเจน
  - ๑.๗ ผู้เขียนมีแบบการเขียนที่น่าสนใจให้แนวคิดและค่านิยมที่ถูกต้อง
  - ๑.๘ เนื้อหาแต่ละหัวข้อและแต่ละบทมีปริมาณเหมาะสม
๒. สารคดีที่น่าสนใจ เช่น
- ๒.๑ เนื้อหาสอดคล้องกับหลักการ วิชา การสอน
  - ๒.๒ เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน
  - ๒.๓ เนื้อหาส่งเสริมค่านิยมและเจตคติที่ดี
  - ๒.๔ ส่งเสริมให้เกิดการคิด และค้นคว้าเพิ่มเติม
  - ๒.๕ ให้ความรู้ในสิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
  - ๒.๖ มีการจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
๓. อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น
- ๓.๑ มีกิจกรรมเสนอแนะ เช่น การอ่านหนังสืออ่านประกอบ อภิปราย

ท้ายปัญหา

- ๓.๒ มีบทสรุปท้ายบท ที่ให้ใจความชัดเจน และให้แง่คิดเพิ่มเติม
  - ๓.๓ มีคำถามและแบบฝึกหัดท้ายบท ซึ่งกระตุ้นให้คิด
  - ๓.๔ มีแผนภูมิแสดงขั้นตอน ทักษะการหรือระบบประกอบเนื้อหา
  - ๓.๕ มีภาพประกอบเหมาะสม เช่น ขนาดพอเหมาะ มีสีสันเป็นธรรมชาติ
- เป็นภาพที่ชัดเจน สื่อความหมายสอดคล้องกับเนื้อหา มีคำอธิบายประกอบชัดเจน เป็นต้น
- ๓.๕ มีหนังสือคู่มือแบบเรียนสำหรับครู เพื่อแนะนำวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

๔. การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ เช่น
- ๔.๑ ขนาดรูปเล่มเหมาะสม ทั้งความกว้างยาวและหนา
  - ๔.๒ ปก หนทาน และสวยงาม
  - ๔.๓ กระดาษที่ใช้พิมพ์คุณภาพดี คงทน
  - ๔.๔ คุณภาพในการพิมพ์ดี เช่น การเรียงพิมพ์ การขึ้นบท การแบ่งตอนของวาง ยอหน้า วรรคตอน และช่องไฟ มีระเบียบและสวยงาม
  - ๔.๕ ตัวอักษรชัดเจน ขนาดพอเหมาะสม การใช้ัญชนะ สระ สะกดการันต์ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายต่าง ๆ ถูกต้อง
  - ๔.๖ มีสาระต่าง ๆ ประกอบครบถ้วน เช่น หน้าที่ใน คำนำ สารบัญ ธรรมเนียมเชิงอรรถ บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ และภาคผนวกครบถ้วน
  - ๔.๗ คุณภาพของผู้เขียน เช่น คุณวุฒิ ความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน และการเขียนหนังสือ เป็นต้น

เกณฑ์การเลือกหนังสือแบบเรียน

รัฐจวน อินทรกำแหง (๒๕๑๕ : ๘) ว่า เกณฑ์ในการเลือกหนังสือแบบเรียนควรพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

๑. เนื้อหาวิชาและสาระของหนังสือ ว่ามีสาระเป็นแก่นสารที่เนรมอน มีความสมบูรณ์และสมดุลเหมาะสำหรับผู้อ่านระดับใดบ้าง เช่น สำหรับบุคคลทั่วไป นักศึกษา ครู อาจารย์ หรือผู้เชี่ยวชาญ
๒. วิธีเสนอหนังสือ ชวนให้อ่าน เข้าใจง่าย สำนวนภาษาสละสลวย ความยากง่ายเหมาะสำหรับผู้อ่านในระดับที่ผู้เขียนตั้งใจเขียนให้อ่าน
๓. การวางเค้าโครงลำดับเรื่อง ให้อ่านจนจบเรื่องหรือใจความไม่ได้เขียนลำดับความยากง่ายที่ชวนให้เกิดความเข้าใจ และความคิดต่อเนื่องเป็นอันดี

๔. คุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้เขียน เป็นที่เชื่อถือได้ เพราะมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้มาจริง

๕. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือซึ่งเป็นประโยชน์แกผู้อ่าน ให้สามารถเข้าใจสาระของเรื่องได้เร็ว ค้นคว้าเรื่องที่ต้องการจากหนังสือเล่มนี้ได้รวดเร็วขึ้น และกว้างขวางขึ้น ส่วนประกอบดังกล่าว ได้แก่ คำนำ สารบัญ วรรชนี บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ ฯลฯ

๖. ลักษณะรูปแบบ และคุณภาพของการพิมพ์ หมายถึง ความถูกต้องชัดเจนในการพิมพ์ ทั้งตัวหนังสือและภาพประกอบ

การพิจารณาเลือกแม่เรียน

การพิจารณาเลือกแม่เรียน กระทำได้ ๒ วิธี คือ

๑. สอบถามความเห็นจากครู ซึ่งเคยใช้แม่เรียนนั้น ๆ มาแล้ว โดยการสัมภาษณ์ หรือออกแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เป็นแนวทางในทางการพิจารณาเลือกแม่เรียน

๒. ทำตารางวิเคราะห์แม่เรียน เพื่อพิจารณาส่วนต่าง ๆ ของหนังสือแม่เรียน โดยละเอียดแล้วให้คะแนนซึ่งจะช่วยให้พิจารณาเลือกแม่เรียนได้ง่ายขึ้น

การพิจารณาเลือกแม่เรียน เริ่มที่ความสามารถหรือความมีชื่อเสียงของผู้เขียน เชื่อว่าแม่เรียนที่มีผู้แต่งหลายคนย่อมดีกว่าหนังสือที่มีผู้แต่งเพียงคนเดียว นอกจากนั้นก็พิจารณาถึงความถูกต้องของเนื้อหาความสัมพันธ์กับหลักสูตร ความดึงดูดใจ ความยากง่ายที่เหมาะสม คุ้ม ขนาดของหนังสือ กิจกรรมที่แนบมา และคู่มือครู เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกแม่เรียน มี ๓ ประการ คือ

๑. สาระสำคัญทางคันความรู้ เนื้อหา ได้แก่
  - สัมพันธ์กับหลักสูตร
  - ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์
  - ความยากง่ายเหมาะสมกับเด็กที่ใช้ เช่น คำศัพท์ ส่วนวน การเขียน ประโยชน์

- แนวคิด ความเข้าใจ
- ความสามารถในการแก้ปัญหา
- กิจกรรมเสนอแนะ
- ๒. รูปร่างลักษณะภายนอก ได้แก่
  - นานาใจ สุกตาคำเด็ก
  - สีสันลูกทอง ชัดเจน สวยงามนาสนใจ
  - ปก การเย็บเล่มคงทน
  - ขนาด ของไฟ ทั่วอักษรพอดี
- ๓. สิ่งที่ควรเน้นหรือให้เด็กในแง่ความสนใจ ได้แก่
  - ส่งเสริมเจตคติที่ดี
  - ความมีเหตุผล
  - มีจุดหมาย สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
  - ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์
  - ส่งเสริมความเข้าใจ กระตุ้นให้มีการค้นคว้าเพิ่มเติม
  - ส่งเสริมทักษะทางสังคม (สุวรรณี ศรีคุณ. ๒๕๒๓ : ๕๒ - ๕๓)

ส่วนประกอบของแบบเรียน

แบบเรียนมีส่วนประกอบ ๑๐ ส่วน ดังนี้คือ

๑. ปก
๒. ไบรอนปก
๓. ประกาศหรือบทนำ
๔. คำนำ
๕. สารบัญเรื่อง สารบัญภาพ สารบัญแผนภูมิ สารบัญตาราง และกราฟ

๖. เนื้อเรื่อง แยกออกเป็นเขต แต่ละบทประกอบด้วย
  - ๖.๑ เนื้อเรื่อง
  - ๖.๒ รูปภาพประกอบเรื่อง
  - ๖.๓ สรุปลักษณะ
  - ๖.๔ กิจกรรมเสนอแนะ
  - ๖.๕ แบบฝึกหัด
  - ๖.๖ แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม
๗. วรรณคดี
๘. เชิงอรรถ
๙. อภิธานศัพท์
๑๐. บรรณานุกรม

หน่วยงานในการผลิตแบบเรียน

การผลิตแบบเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการผลิตตำราและแบบเรียนที่ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา กรมวิชาการเป็นผู้อ่างระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุญาตจัดพิมพ์ การตรวจหนังสือตำราและแบบเรียน การให้เงินรางวัลผู้ตรวจ การให้รางวัลผู้แต่ง การควบคุมปริมาณการพิมพ์ และคุณภาพของแบบเรียนภายในกรมวิชาการ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแบบเรียน ๓ หน่วยงาน คือ

๑. กองตำรา มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการผลิตแบบเรียนใหม่ หรือแก้ไขปรับปรุงแบบเรียนแก้ไขให้เหมาะสมและทันสมัย กองตำราเป็นผู้รักษากฎและระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดพิมพ์แบบเรียนของเอกชน การขออนุญาต การควบคุมมาตรฐานการพิมพ์ ราคาจำหน่าย และจำนวนที่พิมพ์ออกจำหน่ายแต่ละครั้ง

๒. ศูนย์วัสดุการศึกษา เป็นหน่วยผลิตอุปกรณ์การสอน ผลิตแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบภาพพลิก คู่มือครู หนังสืออ้างอิง และแบบเรียนสำหรับชนกลุ่มน้อย เป็นต้น
๓. กองการวิจัย มีหน้าที่วิเคราะห์แบบเรียนตามหลักสูตร เพื่อเหมาะสมและทันสมัยอยู่เสมอ

แหล่งผลิตแบบเรียนระดับประถมศึกษา มี ๓ แห่ง คือ

๑. กองตำรา มีหน้าที่เลือกดูแลแบบเรียน พิจารณาแบบเรียน โดยการตรวจและอนุมัติต้นฉบับ ซึ่งพร้อมที่จะพิมพ์แล้วมอบให้โรงพิมพ์คุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่าย
๒. ศูนย์วัสดุการศึกษา มีหน้าที่เขียนหรือถ่ายทำภาพประกอบแบบเรียน มีหน่วยแปลและรวบรวมที่คอยให้ความร่วมมือ เมื่อจัดทำต้นฉบับเสร็จ จะส่งให้โรงพิมพ์คุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่าย
๓. สำนักพิมพ์เอกชน จะจัดส่งต้นฉบับแบบเรียน ๓ ชุด พร้อมภาพประกอบให้กองตำราตรวจต้นฉบับใหญ่ของ เบื้องกองตำราตรวจแล้ว สำนักพิมพ์เอกชนจัดพิมพ์ โดยกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้ควบคุมจำนวน และราคาในการจำหน่าย (สุวรรณี ศรีคุณ, ๒๕๓๓ : ๕๑ - ๕๑)

หลักการผลิตแบบเรียน

หลักการผลิตแบบเรียน มีดังนี้ คือ

๑. แบบเรียนควรจะเป็นเรื่องใกล้ชีวิตตัวเด็ก เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้เด็กเข้าใจง่าย
๒. การเขียนเนื้อหากว้างคลุมทั่วทั้งประเทศย่อมเกิดปัญหา
๓. ปัญหาเรื่องภาษาถิ่น แบบเรียนต้องใช้ภาษาราชการ เด็กยังไม่เข้าใจภาษากลางทำให้เกิดปัญหาในการสื่อความหมาย

กระบวนการผลิตแบบเรียน

การผลิตแบบเรียนมีกระบวนการผลิต ๓ ชั้น คือ

๑. พิจารณา ความสำเร็จของการของตลาดแบบเรียน
๒. การจัดทำผู้เขียน ทำเป็นรายบุคคล หรือคณะบุคคลที่มีความถนัดหรือเชี่ยวชาญ
ในด้านสาขาวิชานั้น

๓. การกำหนดแนวโน้มเชิงกรเรียน การกำหนดจุดประสงค์ กำหนดภาพการพิมพ์
และการวางชั้นการผลิต ซึ่งมีสิ่งที่จะต้องพิจารณา ๕ ประการ คือ

๓.๑ พิจารณาถึงความต้องการของวงการ ควรจะผลิตหนังสือประเภทใด

๓.๒ การวิเคราะห์การตลาด หรือการคาดคะเนจำนวนที่จะผลิต

๓.๓ หนังสือประเภทเดียวกันนี้มีหรือไม่ จะต้องแข่งขันกันหรือไม่

๓.๔ วิธีการจำหน่ายแจกและการโฆษณา

๓.๕ การกำหนดขนาด รูปเล่ม ชนิดของกระดาษและราคา

๓.๖ การเลือกผู้แต่งพิมพ์ชื่อเสียง ความเชื่อถือและฝีมือ

๓.๗ การวางแผนในการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด การแข่งขัน

ในการขายและกำหนดเวลาที่หนังสือจะออกวางตลาด

๓.๘ การตรวจสอบ ตรวจสอบความถูกต้องให้ทันต่อเหตุการณ์ และประโยชน์
ที่จะได้จากการอ่าน

๓.๙ การแจกจ่ายและการขาย (สุวรรณี ศรีคุณ. ๒๕๒๓ : ๖๐)

หนังสืออ่านประกอบ

ปัจจุบันหนังสืออ่านประกอบของกระทรวงศึกษาธิการ ได้เรียกชื่อเป็นหนังสือส่งเสริม
การอ่าน จำแนกออกเป็น ๔ ประเภท คือ

- หนังสือนอกเวลา คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียน สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน
- หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร เพื่อช่วยใ้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และช่วยใ้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
- หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่จัดทำเพื่อส่งเสริมใ้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ใ้ความรู้ คติ และมีสาระประโยชน์
- หนังสืออ้างอิง คือ หนังสือสำหรับใ้คนควาอ้างอิงเกี่ยวกับการเรียนการสอน

สรุปใ้ควา หนังสืออ่านประกอบ หรือหนังสือเสริมประสบการณ์ เป็นหนังสือเสริมทักษะความรู้เพื่อช่วยใ้การเรียนวิชาต่าง ๆ ไ้กว้างขวางยิ่งขึ้น ดังนั้น กลวิธีในการเขียนหนังสืออ่านประกอบต้องใ้เขาใจง่าย มีลีลาใ้เพลิดเพลิน ใ้แหงแล่งเหมือนหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบยังเป็นหนังสืออ้างอิงในการศึกษาคนควา และช่วยพัฒนาการเรียนการสอนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งใ้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ความสำคัญของหนังสืออ่านประกอบ

๑. หนังสืออ่านประกอบ มีบทบาทช่วยใ้นักเรียน นักศึกษา และครุมีความรู้ทันสมัย และกว้างขวางลึกซึ้ง
๒. หนังสืออ่านประกอบ เป็นการช่วยเสริมทักษะหึ่งทางค่านการอ่าน และใ้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา
๓. หนังสืออ่านประกอบ เป็นส่วนช่วยขยายความรู้ใ้แก่นักเรียนที่สนใจ และใ้หาความรู้
๔. หนังสืออ่านประกอบ เป็นแหล่งศึกษาคนควาเรื่องใดเรื่องหนึ่งใ้ละเอียดลึกซึ้งจากเนื้อหาวิชาในหลักสูตร

ลักษณะของหนังสืออ่านประกอบ

๑. เนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบ ผู้เขียนจะต้องให้อยู่ในขอบข่ายของหลักสูตร โดยมีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน และเสริมความรู้ในวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ

๒. หนังสืออ่านประกอบ ควรมีรูปภาพประกอบ โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษา ควรมีรูปภาพมาก ๆ การมีรูปภาพประกอบ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน ไปด้วย และรูปภาพยังเป็นเครื่องมือในการตีความจากเนื้อเรื่องให้เข้าใจในเรื่องนามธรรมเป็น รูปธรรมได้ อย่างไรก็ตาม รูปภาพที่นำมาใช้นั้นจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่องในแต่ละหน้า และรูปภาพที่ควรจะเป็นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้อ่านด้วย

๓. หนังสืออ่านประกอบในแต่ละระดับชั้น ควรมีเนื้อหาที่มีความอย่างง่ายเหมาะสม กับวัย และความสามารถในระดับนั้น ๆ เนื้อหาหรือเรื่องราวอยู่ในวงความสนใจของนักเรียน วัยนั้น ๆ และเนื้อหาควรสนุกโดยความมีการเคลื่อนไหวได้ เช่น เขียนให้เป็นลักษณะที่มีตัวละคร ให้ตัวละครดำเนินเรื่องราวจึงจะทำให้น่าสนใจ และชวนอ่าน

๔. ภาษาและคำที่ใช้ในหนังสืออ่านประกอบ ถ้าเป็นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ควรใช้ประโยคสั้น ๆ ใช้คำสั้น ๆ ใช้คำซ้ำ ๆ กันให้มาก เพื่อเป็นการส่งเสริมการจำคำ และคำ ที่นำมาใช้ควรเป็นคำพื้นฐานและคำที่มีอยู่ในหนังสือเรียนของเด็ก ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ การใช้ประโยคควรยาวขึ้น ใช้วลีขยายประโยค หรือใช้ประโยคซ้อนไปมา ที่พอเข้าใจง่าย ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ นั้น การใช้ภาษาและเรื่องราวที่เขียนติดต่อกันยาวได้มากขึ้น

๕. หนังสืออ่านประกอบ ควรมีรูปเล่มกระทัดรัด เหมาะมือ และทนทาน ชื่อเรื่อง ต้องน่าสนใจ และสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

๖. เนื้อหาและรูปภาพ ควรมีความสัมพันธ์กัน และจะต้องแสดงความเป็นจริง ทั้งนี้แล้วแต่ชนิดของเนื้อหาและจุดมุ่งหมาย

๗. หนังสืออ่านประกอบ ควรจะมีกิจกรรมซ้ายแลขวา เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ หลังจากได้อ่านหนังสือแล้ว เช่น การตั้งคำถาม การวาดภาพ ระบายสี เป็นต้น (ทัศนีย์ สุภาเมธี. ๒๕๓๒ : ๑๓๙ - ๑๔๑)

ลักษณะของหนังสืออ่านประกอบที่ดี

นพคุณ กุญชรวิระ (๒๕๒๑ : ๑๙๑) ได้เสนอว่า ลักษณะของหนังสืออ่านประกอบนั้น ควรเป็นหนังสือที่มีความชัดเจน เหมาะสมในการใช้ และน่าสนใจ เพื่อเป็นเครื่องกระตุ้นให้อยากอ่าน เช่น เป็นหนังสือที่อ่านเข้าใจง่าย ภาษาที่ใช้ดี นอกจากนั้นยังมีลักษณะอื่น ๆ ที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

๑. หนังสือนั้น ๆ สนองความต้องการของนักเรียนหรือไม่ การจัดหนังสืออ่านประกอบ จะต้องมียุคอุปสรรคในการใช้ตกตงกัน เช่น เพื่อขยายประสบการณ์ในการอ่าน การอ่าน เพื่อพักผ่อน หรืออ่านเพื่อแสวงหาความรู้ ในการเลือกหนังสืออ่านประกอบจึงต้องคำนึงถึงความ ต้องการ และวัตถุประสงค์ในการจัดหนังสืออ่านประกอบแต่ละประเภทด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่วางไว้

๒. หนังสือนั้น ๆ ควรเหมาะสมกับความสนใจของเด็กตามวัย ความแตกต่างแห่งวัย ของเด็กย่อมเป็นสิ่งที่ให้ความสนใจและความนิยมชอบในสิ่งต่าง ๆ ของเด็กแตกต่างกันไป ฉะนั้นการเลือกหนังสืออ่านประกอบจึงจำเป็นต้องอาศัยการพิจารณาในการเลือกให้สอดคล้องกับความ ต้องการและความสนใจของเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๓. หนังสือนั้น ๆ ควรจะเหมาะสมกับความสามารถของเด็กที่จะอ่าน ซึ่งจะประกอบด้วย

๓.๑ ความเหมาะสมในการใช้ภาษา ด้วยเหตุที่หนังสืออ่านประกอบสำหรับเด็กนั้น เป็นหนังสือที่จัดให้เด็กอ่านนอกเวลาเรียน แล้วเด็กจะท่องอ่านเอาเองโดยไม่มีการสอน ฉะนั้น ภาษาที่ใช้จะต้องเป็นภาษาง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน คำและโครงสร้าง ตลอดจนสำนวนควรจะอยู่ในขอบเขตของความสามารถของเด็ก และเป็นสิ่งที่เด็กเคยเห็นจากหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่

ถ้ามีสิ่งพิเศษนอกเหนือไปจากขอบเขตความรู้ของเด็ก จะต้องมีความหมายให้เด็กเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

๓.๒ ความเหมาะสมกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถทำความเข้าใจเรื่องราวได้โดยตลอด ถ้าเนื้อเรื่องยากแก่ความเข้าใจเกินไป เด็กก็จะเกิดความท้อใจไม่ออก และเข้าใจไม่ถึงท้องเรื่อง ความซาบซึ้ง ความต้องการอ่านก็จะหมดไป

๓.๓ ควรเป็นนิทานสั้น ๆ หรือเรื่องจริงใกล้ตัวเด็กมากที่สุด และมีเรื่องในเล่มเดียวกัน เพื่อให้เด็กมีโอกาสเลือกอ่านได้ตามความต้องการ สมาธิและความสนใจของเด็กพวกนี้จะอยู่ในระยะสั้น ๆ ฉะนั้น เรื่องราวหรือนิทานที่จะมาทำเป็นหนังสืออ่านประกอบสำหรับเด็กนั้น จึงสมควรเป็นเรื่องสั้น ๆ ควบ

๔. โน้ตคติในค่านศีลธรรม นอกจากความมุ่งหมายที่จะให้เกิดความรู้ และความบันเทิงแก่เด็กแล้ว จึงควรคำนึงถึงในค่านสร้างความรู้สึกรักนึกคิด ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางค่านจิตใจ โดยให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน นอกจากนั้นก็ควรสอดแทรกในเรื่องแง่คิดทางค่านศีลธรรมลงไปบ้างพอสมควร หรืออาจจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับแง่ที่เป็นสุภาษิตสอนใจโดยตรงก็ได้ เช่น เรื่องราวที่แปลมาจากตำนานหรือนิทานเก่า ๆ โดยการนำมาเรียบเรียงการให้ภาษาให้ง่าย และน่าสนใจขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นเครื่องสอนให้รับแง่คิดของชีวิต เพื่อเป็นการเตรียมจิตใจของเด็กที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า

๕. รูปเล่ม ลักษณะของหนังสือ และราคา หนังสืออ่านประกอบสำหรับเด็กควรจะทำให้มีรูปเล่ม และสีสันที่ดึงดูดความสนใจ ตัวหนังสือไม่ควรเล็กเกินไป หรือการวางบรรทัดที่ถี่เกินไปจะทำให้เด็กตาลาย และทำให้นั่งหนังสือไม่น่าอ่านควบ นอกจากนั้นหนังสืออ่านประกอบไม่ควรจะมีราคาแพงเกินไป เพื่อว่าเด็กทุกคนจะได้สามารถซื้อไว้เป็นสมบัติของตนเองได้

๖. ผู้แต่ง แต่งเรื่องที่เขาดูแล สนใจ และมีชื่อเสียงเกี่ยวกับวิชาที่แต่งอยู่แล้ว ยิ่งคุณวุฒิของผู้แต่งเป็นที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับกันว่ามี ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในเรื่องที่แต่ง

ก็ยอมเป็นหลักประกันไคว่ เรื่องที่เขาแต่งตั้งจะให้ความรู้ และขอเท็จจริงแกผู้นานไคว่เป็นอย่างดี สำหรับผู้แต่งที่ไม่มีคุณวุฒิ แต่เป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่เขาแต่งโดยเฉพาะ ก็ยอมเป็นหลักประกันความรู้ขอเท็จจริงในหนังสือไคว่ดี เช่นกัน

๗. ปื้ที่แคง หนังสือที่แต่งมาแล้วเป็นเวลานาน ความรู้การปฏิบัติ และทฤษฎีต่าง ๆ อาจจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ในปัจจุบันนี้ในบางแหล่งที่เกามาก อาจจะใช้ไม่ได้เลย ในเวลานี้ หนังสือใหม่ให้ความรู้วิชาการและความเคลื่อนไหวทางวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ช่วยให้ผู้านเป็นผู้รอบรู้ความเป็นไปของโลก มีความเจริญบรรลาคทันเหตุการณ์

๘. เนื้อเรื่องมีแกนสาร สาระ ก็นความมาก ถูกต้องตามเนื้อหาความเป็นจริง มีคุณค่าต่อชีวิตมีประโยชน์ น่าสนใจ นอกจากนี้ให้ความรู้ยังให้ความเพลิดเพลิน ความคิดอ่าน อยากคนคว่าเพิ่มเติม อยากพิสูจน์ทดลอง อยากร่อยากเห็น อยากติดตามอ่านเสมอ ๆ ไป ให้ความคิดอ่าน ริเริ่มสร้างสรรค์

๙. ตัวอย่าง มีเหตุผลเชื่อถือได้ แจ่มชัด เห็นจริงเห็นจัง เข้าใจง่าย และช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องไคว่เป็นอย่างดี การยกตัวอย่าง ผู้เขียนต้องมุ่งส่งเสริมในแง่วัฒนธรรมอันดีงาม ตัวอย่างมุ่งสนับสนุนให้ผู้านทดสอบคนคว่า เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แกตนเองและหมู่คณะ

๑๐. ภาพประกอบมีความชัดเจน กระตาคม มีขนาดไม่เล็กเกินไป ไม่มัวมากจนต้องเพ่งกันนาน ๆ เพราะอาจจะทำให้ผู้นานเสียสายตาไคว่ ภาพประกอบที่ดีย่อมมีอำนาจดึงดูดความสนใจจากผู้นานให้สนใจอ่านคำบรรยายประกอบภาพ และอยากคนคว่าดูรายละเอียดต่อไปจากหนังสือ ภาพที่สี่ศวรรเป็นสี่ที่กลมกลืนกันดีและคล้ายธรรมชาติจริง ๆ หนังสือสำหรับานในวัยเด็ก ควรจะมีสี่สันสะกดตา งคงาม ขาวมของ หนังสือสำหรับผู้นานในวัยรุน วัยหนุ่มสาว และวัยผู้ใหญ่ จะมีสี่สันไคว่ดี หรือไม่มีไคว่ดี เพราะผู้นานในวัยนี้รักความเป็นจริงอยากศึกษาคนคว่าขอเท็จจริง ภาพประกอบอาจจะสลัทับซ้อนและยากขึ้น

๑๑. ความมุ่งหมายของผู้เขียนดี มุ่งประโยชน์ของผู้นานเป็นข้อใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ตนเอง เศรษฐกิจส่วนตัวของผู้เขียนมากเกินไป ความมุ่งหมายที่ดีจะเป็นปัจจัยให้ส่วนประกอบอื่น ๆ ของหนังสือดี เพราะผู้เขียนตั้งใจไว้ดี มันคง แน่วแน ในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์

แกผู้อ่าน ความมุ่งหมายของหนังสืออ่านประกอบชั้นมัธยมศึกษา และความสามารถของผู้อ่าน ความมุ่งหมายของหนังสืออ่านประกอบสำหรับเด็กเล็กอาจจะเป็นเป็นเพียงเพื่อให้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยแทรกความรู้ไปในตัว สำหรับผู้ใหญ่ความมุ่งหมายของหนังสือกว้างขวางลึกซึ้ง โดยมุ่งเนื้อหาวิชา การปฏิบัติมากกว่าความสนุกสนานเพลิดเพลิน

๑๒. สรุปคือ หมายความว่า ส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือที่กล่าวนำแต่ต้นนี้ ความสัมพันธ์กลมกลืนกันนี้ ทำให้เป็นที่พอใจผู้อ่าน (นพคุณ คุณาชีวะ. ๒๕๒๑. ๑๕๑ - ๑๕๓)

หนังสือสำหรับเด็ก

หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กตั้งแต่วัยก่อนเข้าเรียน จนถึงอายุ ๑๔ ปี ซึ่งผลิตโดยสำนักพิมพ์เอกชน หน่วยงานราชการ องค์กร สมาคมและอื่น ๆ แต่ไม่ได้อบรมถึงหนังสือเรียน ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในโรงเรียนตามแนวของหลักสูตรแต่ละระดับชั้นที่นักเรียนทุกคนจะต้องมีไว้ใช้ประจำ แต่หนังสือสำหรับเด็กรวมความถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือนอกเวลา และหนังสือส่งเสริมการอ่านหนังสือสำหรับเด็กจะมีลักษณะพิเศษไปจากหนังสือประเภทอื่น ๆ คือ มีรูปภาพประกอบเรื่องราวเกือบทุกหน้า ขนาด และการเขียนตัวอักษร สี ตลอดจนความยาวของเรื่องต้องเหมาะสมกับวัย และจิตวิทยาพัฒนาการ

สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ได้สรุปลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กว่า ควรมีลักษณะ ๔ ประการ คือ

๑. คุณภาพด้านการพิมพ์ คือ ความสามารถพิมพ์ตัวอักษร ภาพประกอบชัดเจน สีสันงดงามดึงดูดความสนใจของเด็ก

๒. คุณภาพการจัดหน้า และรูปเล่ม ต้องจัดให้เป็นไปตามหลักจิตวิทยาเด็ก หนังสือดูโปร่งตา การใช้ตัวอักษรมีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก

๓. คุณภาพทางศิลปะ ภาพเขียนหรือภาพประกอบควรจะเขียนโดยให้อารมณ์แกผู้อ่าน เขียนอย่างประหยัด การใช้สีต้องเหมาะสม บางครั้งสีอาจจะฉูดฉาดไปบ้างก็ถือว่าเหมาะสมสำหรับเด็ก

๔. คุณภาพในการเขียน เรื่องหรือผู้เขียน นักเขียนต้องมีความสามารถในการเขียน
ผูกเรื่องสนุก ใจลอยคำสละสลวย เด็กอ่านเข้าใจ

อย่างไรก็ดี หนังสือสำหรับเด็กควรมีลักษณะทั่วไปดังนี้ คือ

๑. เป็นเรื่องที่สนองความต้องการ สอนความสนใจของเด็กที่พยายามเชื่อมโยง
พื้นความรู้และประสบการณ์ของเด็ก

๒. เนื้อเรื่อง เหมาะสมกับวัยและระดับของเด็ก

๓. โครงเรื่องต้องเคลื่อนไหว ให้แนวคิด ขยายประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ในหลักสูตร

๔. ตัวหนังสือใหญ่ อ่านง่าย ชัดเจน

๕. รูปภาพทองสวยงาม

๖. รูปเล่มเหมาะสมมือ คงทน

๗. เนื้อเรื่องควรปลูกฝังให้เป็นข้อคิดเป็นแบบอย่างที่ดี ที่เด็กยึดถือเป็นแบบอย่างได้

๘. ลักษณะหนังสือ อาจเป็นหนังสือการ์ตูน นิทาน นิยาย ซึ่งเขียนเป็นบท

สนทนา ความเรียง หรือคำสอนง่าย ๆ

๘. ภาษาที่ใช้ ใช้คำง่าย ๆ ไม่ใช่คำพุ่มเฟือย

สรุป

การจัดกระบวนการเรียนการสอน จะบรรลุผลสำเร็จดังเจตนารมณ์ของหลักสูตรได้นั้น
หนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ ตลอดจนหนังสือเสริมการอ่าน เป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง
ฉะนั้นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตหนังสือแบบเรียน จึงจะต้องพิจารณาถ่วงถ่วงรอบเป็นพิเศษ
ก่อนที่จะนำแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบออกเผยแพร่

การวัดและการประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา

ความหมายของการประเมินผล

ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผล มีความแตกต่างกันออกไปบ้าง ควรจะได้ทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่า คำใดมีความหมายอย่างไร เพื่อให้ประเมินผลได้ถูกต้อง

การทดสอบ (Test) หมายถึง กระบวนการที่ได้ใช้ชุดของข้อความคำถามหรือข้อทดสอบ ทำการทดสอบผู้ของการทดสอบ และผู้ได้รับการทดสอบแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบออกมา ผลของการทดสอบมักจะมีค่าเป็นตัว เลขมากน้อยแทนคุณลักษณะในสิ่งที่ต้องการจะทดสอบของผู้ถูกทดสอบนั้น

การวัดผล เป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่าการทดสอบ ซึ่งหมายถึงกระบวนการวัดคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือของบุคคล โดยใช้วิธีต่าง ๆ ทั้งที่เป็น เครื่องมือหรือเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดได้

การประเมินผล เป็นคำตอบที่มีความหมายกว้างกว่าการวัดผล ซึ่งหมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินใจในข้อมูลที่ได้จากการวัดมีระดับคุณภาพมากน้อยเพียงใด ซึ่งต้องอาศัย วิจารณญาณ และเป้าหมายหรือกฎเกณฑ์บางอย่างประกอบการตัดสิน เช่น นักเรียนสองคนได้คะแนนจากการวัดผลเท่ากัน แต่อาจจะได้รับการประเมินผลแตกต่างกันก็ได้ ซึ่งแล้วแต่เป้าหมายของการประเมิน จุดเริ่มต้นของการเรียนหรือความเร็วของการเรียนนั้น

ดังนั้นเมื่อกล่าวถึง การประเมินผล ก็มีความหมายรวมถึง การวัดผลด้วยเพราะ ก่อนจะมีการประเมินผลได้ก็จะต้องมีการวัดผลมาก่อน ในทางการศึกษาจึงมักนิยมใช้การประเมินผล เพียงคำเดียวเท่านั้น

ความมุ่งหมายของการประเมินผล

การประเมินผลการเรียนการสอนโดยทั่วไปมีจุดประสงค์ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อให้ครูผู้สอนได้ทราบผลการเรียนของนักเรียนและเข้าใจนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปเป็นประโยชน์ต่อการจัดกลุ่มนักเรียน และการจัดกระบวนการเรียนการสอน
๒. เพื่อให้ครูผู้สอนได้ทราบผลการสอนของตนเอง ซึ่งจะได้พิจารณาหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่บ้างให้ดีขึ้น โดยคำนึงให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้อย่างตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
๓. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบผลการเรียนและขอบเขตของของตนเอง ซึ่งจะนำไปเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขการเรียนหรือการศึกษาต่อให้ดีขึ้น
๔. เพื่อให้ผู้ปกครองได้ทราบผลการเรียนของนักเรียนในความปกครอง ซึ่งจะนำไปเป็นประโยชน์ในการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเกี่ยวกับการช่วยเหลือ และการสนับสนุนการเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป
๕. เพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ความสนใจและความพยายามในการเรียนอย่างตลอดเวลา
๖. เพื่อให้ครูผู้สอนได้ทราบขอบเขตของการบริหาร และการบริหารในสถานต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนการสอน

ประเภทของการประเมินผล

การแบ่งประเภทการประเมินผลตามลักษณะการเรียนการสอนได้ ๒ ประเภท คือ

๑. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation) มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑ เป็นการประเมินผลหลังจากนักเรียนเรียนจบตอนหนึ่ง ๆ ในแต่ละหน่วย หรือหลังจากเรียนจบในหน่วยนั้น ๆ

๑.๒ เป็นการช่วยนักเรียนและครูปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น มิใช่เป็นการตัดสินใดหรือตก

๑.๓ เป็นการประเมินผลเพื่อวินิจฉัยความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ว่าได้เกิดการเรียนรู้มากหรือน้อยเพียงใด และเมื่อรู้ขอบกพรองแล้ว ก็ควรจะได้มีการสอนซ่อมให้ ให้เกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

๑.๔ เป็นการช่วยทำนุบำรุงการสอนของครูโดยตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้อันของแต่ละหน่วยหรือแต่ละบทเรียนมากนักน้อยเพียงใด

๑.๕ เป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการแข่งขัน และเรียนด้วยความตั้งใจเสมอ

๒. การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน (Summative Evaluation)
มีลักษณะที่สำคัญดังนี้

๒.๑ เป็นการประเมินผลหลังจากการเรียนการสอนได้สิ้นสุดลง หรืออาจจะ สิ้นภาคเรียนซึ่งจะใช้ในการสอบไล่เพื่อเลื่อนชั้น หรือตัดสินผลการเรียน

๒.๒ เป็นการเปรียบเทียบการเรียนรู้อุทิศคหีหรือทดสอบภาคเรียนของนักเรียน เป็นรายบุคคล

๒.๓ เป็นการพิจารณาเริ่มต้นการสอนวิชาที่จะต้องสอนสืบต่อกันไป

๒.๔ เป็นการประเมินผลทั่ว ๆ ไปทั้งวิชาได้อย่างกว้างขวาง และประเมินผล พฤติกรรมต่าง ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ ด้วย (ทักษิณี สุภาเมธี :

๑๕๑ - ๑๕๔)

ประโยชน์ของการประเมินผล

การประเมินผลจะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

๑. ช่วยให้ครูได้ทราบสภาพทางการเรียนภาษาของนักเรียนได้ถูกต้อง เพื่อเป็น การสรุปความก้าวหน้าทางการเรียนภาษาของนักเรียน

๒. การประเมินผลทุกระยะจะเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียนมีความตื่นตัวในการเรียนอยู่ตลอดเวลา และการที่นักเรียนทราบคะแนนของผลการเรียนจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจเชื่อมั่นตนเอง หากมีข้อบกพร่องก็พยายามปรับปรุงแก้ไขได้ทัน

๓. การประเมินผลจะช่วยชี้ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามความสามารถ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และดำเนินการสอนไม่เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน

๔. เป็นเครื่องประเมินความสามารถของครูทราบว่า มีความสามารถในการสอนมากน้อยเพียงใด และควรปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด

๕. การวัดผลและการประเมินผล จะช่วยให้อุครูสามารถให้คะแนนนักเรียนได้ถูกต้องตามความรู้ความสามารถของนักเรียน

๖. ใช้เป็นวิธีหนึ่งของการเรียนการสอน เป็นการให้นักเรียนได้ทดสอบความรู้ความสามารถที่ได้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับบทเรียนอีกบทหนึ่งหลังจากที่ได้เรียนไปแล้วว่าการเรียนของตนเหมาะสมหรือไม่หรือยัง และควรปรับปรุงวิธีการเรียนของตนในด้านใดบ้าง จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่

เครื่องมือและวิธีการประเมินผล (X)

การประเมินผลการเรียนการสอนต้องมีเครื่องมือและวิธีการในการประเมิน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในระดับการศึกษาที่ต่างกัน ถ้าพิจารณาตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ อาจจำแนกเครื่องมือ และวิธีการที่ใช้ในการประเมินผลได้ ๔ อย่าง คือ

๑. การสังเกตโดยตรง เป็นเครื่องมือวัดพฤติกรรมการแสดงออก โดยอาศัยตาและหูเป็นเครื่องมือ และอาศัยแบบการจับบันทึกต่าง ๆ ไป ประกอบด้วย เพื่อช่วยความจำที่ได้จากการวัดพฤติกรรมนั้น ๆ แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑.๑ การสังเกตพฤติกรรมขณะสอน เป็นการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน
 คนที่ครูมอบหมายให้ทำงาน หรือให้รวมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งครูจำเป็นต้องสังเกต
 พฤติกรรมในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ การทำงานร่วมกัน การควบคุมอารมณ์ ความเอาใจใส่ เป็นต้น

๑.๒ การสังเกตพฤติกรรมหลังสอน เป็นการสังเกตการแสดงออกและความ
 เป็นไปของนักเรียนที่เกิดขึ้น โดยครูมิได้มีส่วนบังคับให้เกิดขึ้นโดยตรง ดังนั้น จะต้องใช้เวลา
 ในการสังเกตมาก ซึ่งครูผู้สอนอาจจะไม่มีเวลามากพอ ก็คงจะต้องสังเกตโดย การสุ่ม หรือ
 กำหนดเวลาสังเกตให้ชัดเจน เช่น หลังจากสอนเรื่อง การทำความสะอาดร่างกายจบแล้ว
 ครูผู้สอนจะคอยสังเกตว่านักเรียนรู้จักทำความสะอาดร่างกาย หรือไม่ก็อาจจะสังเกตความสะอาด
 ของร่างกายก่อนเข้าเรียนก่อนกลับบ้านก็ได้

๒. การสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ทราบข้อมูลได้โดยตรงจากนักเรียน
 หรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนอาจจะสร้างแบบสอบถาม หรือแบบตรวจสอบรายการ
 หรือแบบประมาณค่าที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชานั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนกรอรายการ
 ประกอบการสัมภาษณ์ด้วยก็จะช่วยให้ครูผู้สอนได้ประเมินผลเกี่ยวกับตัวนักเรียนถูกต้องแม่นยำมาก
 ยิ่งขึ้น และยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนได้เห็นแนวทางเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน
 ในโอกาสต่อไป

การสัมภาษณ์อาจนำไปใช้ได้ ๔ ลักษณะ ดังนี้

๑. ใช้แทนการทดสอบ ในกรณีที่นักเรียนยังเขียนตอบไม่เป็น ครูผู้สอนอาจนำ
 ข้อสอบถามมาให้เด็กเขียนตอบคววาวจา ก็ถือว่าเป็นการสัมภาษณ์

๒. ใช้ประกอบการสังเกต ถ้าการสังเกตยังรู้สึกว่าได้ข้อมูลจำกัด ครูผู้สอน
 อาจจำเป็นต้องสอบถามเพิ่ม

๓. ใช้แทนการสังเกต บางกรณีครูผู้สอนอาจจะไม่สามารถสังเกตนักเรียนของตน
 ได้ทั่วถึง ครูผู้สอนอาจจะสอบถามจากเพื่อนครู ผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นที่เชื่อถือได้เพื่อนำข้อมูล
 มาตัดสิน

๔. ใช้การสัมภาษณ์โดยตรง ในกรณีที่ครูสอนต้องการทราบข้อมูลโดยตรงจากนักเรียน ซึ่งจำเป็นต้องใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ และจัดการสัมภาษณ์อย่างมีกระบวนการพอสมควร

๓. การตรวจผลงาน เป็นเครื่องมือวัดความสามารถซึ่งนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานหลังจากเกิดความเข้าใจในการเรียนการสอนแล้ว โดยใช้วิธีจัดอันดับคุณภาพและปริมาณเปรียบเทียบผลงานของนักเรียนเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม หรือเป็นรอบก็ได้ตามความเหมาะสม

หลักการให้คะแนนการตรวจผลงานของนักเรียนควรพิจารณา ๓ ด้าน คือ

๑. ปริมาณของการปฏิบัติใช้เวลาากน้อยเพียงใด ปริมาณงานเหมาะสมกับเวลาหรือไม่

๒. คุณภาพของงาน มีความเรียบร้อย และคุณภาพากน้อยเพียงใด

๓. วิธีปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอนหรือไม่ เลือกใช้เครื่องมือเหมาะสมกับหน้าที่ของเครื่องมือนั้นเพียงใด

๔. การทดสอบ เป็นการวัดความสามารถหรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน ซึ่งอาศัยการสัมภาษณ์และแบบทดสอบ หรือชุดของข้อสอบเป็นเครื่องมือในการวัด

การประเมินผลการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา

การประเมินผลการสอนตามแนวของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ต้องการประเมินความผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการสอนแล้วมากน้อยเพียงใด เช่น ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีวินัยและมีคุณธรรม ตลอดจนนำสิ่งที่เรียนรู้แล้วไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ ทั้งนี้จะต้องครอบคลุมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการอีกด้วย การประเมินผลการเรียนการสอนมิใช่เป็นการสอนเพื่อสอบแต่เพียงอย่างเดียว จะต้องสอบเพื่อสอนด้วย นั่นคือจะตองนำสิ่งที่บกพร่องมาปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดไปเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่หลักสูตรพึงประสงค์นั่นเอง

ระเบียบการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนกำหนดให้โรงเรียนประเมินผลการเรียน
ทุกชั้น และมีหน้าที่ตัดสิน และอนุมัติผลการเรียนทุกชั้นดังนี้ คือ

๑. การประเมินผลการเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เช่น
  - ๑.๑ การตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียนที่สอน
  - ๑.๒ การประเมินผลความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น
ซึ่งเป็นการประเมินผลในลักษณะสอบไปสอบไปเพื่อที่นักเรียนมีความรู้ความพหุพิสัย จิตพิสัย
ทักษะพิสัย และกระทำสิ่งต่าง ๆ เน้นกระบวนการหรือไม่
    - ๑.๓ การประเมินผลปลายภาคเรียน นอกจากจะเป็นการประเมินผลให้
ครอบคลุมตามต่าง ๆ ตามข้อ ๑.๒ แล้ว ยังเป็นการสรุปผลการเรียนให้เด็กครองทราบอีกด้วย
๒. การประเมินผลเพื่อตัดสินการเรียน โดยพิจารณาจากหัวข้อต่อไปนี้
  - ๒.๑ การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งจะท่องผ่านจุดประสงค์ไม่น้อยกว่า
ร้อยละ ๖๐ ของจุดประสงค์ทั้งหมดของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ยกเว้นกลุ่มประสบการณ์พิเศษ
ให้โรงเรียนแยกประเมินต่างหาก เพื่อศึกษาความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
และไม่นำมาพิจารณาตัดสินผลการเรียน
    - ๒.๒ การประเมินผลปลายปี เป็นการประเมินผลเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา
เลื่อนชั้น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖
  ๓. การตัดสินผลการเรียน มีเกณฑ์ในการตัดสินดังนี้
    - ประเพณีที่ ๑, ๓ และ ๕ นักเรียนจะต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
และผ่านจุดประสงค์แต่ละกลุ่มประสบการณ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔
และ ๖ นอกจากมีเกณฑ์เหมือนกับชั้น ป.๑, ๓ และ ๕ แล้ว ยังต้องมีผลการสอบปลายปี
ได้ระดับผลการเรียนไม่ต่ำกว่า ๑ จึงจะเลื่อนชั้นได้ (แต่ยังมีข้อละเอียดปลีกย่อยอีกให้ศึกษา
รายละเอียดได้จากระเบียบการประเมินผลของกระทรวงศึกษาธิการ)

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) พ.ศ. ๒๕๓๓

โดยที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ รก ๖๑๑/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงเป็นการสมควรที่จะกำหนดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ให้สอดคล้องกับคำสั่งดังกล่าว

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒๓ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕ กระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) พ.ศ. ๒๕๓๓"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๔ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) พ.ศ. ๒๕๓๓ บรรดาระเบียบ ขอมังคัม หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือขัดแย้งหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ให้ใช้ระเบียบนี้ควบคุมหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

ข้อ ๕ ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด ๑

หลักการในการประเมินผลการเรียน

ข้อ ๖ ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผล ทักษะ และอ้อมิทธิผลการเรียนทุกชั้น

ข้อ ๗ ให้มีการประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสิน

ผลการเรียน

ข้อ ๘ ให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษา และกรมวิชาการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ

หมวด ๒

วิธีการประเมินผลการเรียน

ข้อ ๙ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

๙.๑ แจงให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู วิธีประเมินผล
เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู และเกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ก่อนทำการสอน

๙.๒ จุดประสงค์การเรียนรู จะทองครอบคลุมพฤติกรรมตามพุทธิสัย
จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเนนกระบวนการ

๙.๓ ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะทองประเมินผลก่อนเรียน
เพื่อตรวจสอบความรูพื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน

๙.๔ ระหว่างภาคเรียน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็น
ระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรูที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียน
และเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์

๙.๕ เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียนการสอนทุก
กิจกรรมแล้ว ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือก ประเมินเฉพาะจุดประสงค์
ที่สำคัญ ให้ครอบคลุมทั้งตามพุทธิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเนนกระบวนการ เพื่อตรวจสอบ
ความรูความสามารถ ตามที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้น

ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนทุกภาค ทุกกลุ่มประสบการณ์
 เว้นแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ ไม่ต้องประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนสุดท้าย
 แต่ให้เป็นการประเมินผลปลายปี

ข้อ ๑๐ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตามข้อ ๕.๓, ๕.๔
 และ ๕.๕ ถ้านักเรียนมีความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของจุดประสงค์ใหญ่สอน
 วินิจฉัยหาขอบเขตของนักเรียนแล้วสอนซ่อมเสริม โดยจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ
 ลักษณะการเรียนรู้ของ

ข้อ ๑๑ ให้ใช้ผลการประเมินตามข้อ ๕.๔ ในการตัดสินการผ่านจุดประสงค์ในแต่ละ
 ๑. กลุ่มประสบการณ์ และใช้ผลการประเมินปลายปีตามข้อ ๕.๕ ในการตัดสินผลการเรียนของ
 แต่ละกลุ่มประสบการณ์ เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖

ข้อ ๑๒ การประเมินผลการเรียนตามข้อ ๕.๕ ให้แจ้งผลเป็นระดับผลการเรียน
 ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนดังนี้

- ๔ หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
- ๓ หมายถึง ผลการเรียนดี
- ๒ หมายถึง ผลการเรียนปานกลาง
- ๑ หมายถึง ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด
- ๐ หมายถึง ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

ข้อ ๑๓ ให้โรงเรียนแจ้งผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใหญ่ปกครอง
 ทราบเป็น ระยะเวลา ๆ และแจ้งผลการประเมินผลการเรียนปลายภาคหรือปลายปี ให้ใหญ่ปกครอง
 ทราบทุกครั้ง

หมวด ๓

การตัดสินผลการเรียน

ข้อ ๑๔ การพิจารณาเลื่อนชั้นเรียนทุกชั้น ให้พิจารณาจากผลการเรียนกลุ่มทักษะ
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มकरणและพื้นฐาน
อาชีพเท่านั้น

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ให้โรงเรียนแยกประเมินผลต่างหาก เพื่อศึกษา
ความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน และไม่นำมาพิจารณาตัดสินผลการเรียน

ข้อ ๑๕ เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

นักเรียนที่จะได้รับการพิจารณาให้เลื่อนชั้นได้จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

๑๕.๑ มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด

๑๕.๒ ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น ไม่น้อยกว่า
ร้อยละ ๖๐ ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

๑๕.๓ เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ การประเมินผลการเรียน
ปลายปีจะต้องได้รับผลการเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ตั้งแต่ "๑" ขึ้นไป

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่นักเรียนขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งตามข้อ ๑๕ โรงเรียนอาจใช้
ดุลยพินิจให้เลื่อนชั้นได้ หากพิจารณาเห็นว่า

๑๖.๑ นักเรียนมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ ๘๐ อันเนื่องจากสาเหตุ
จำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย และมีคุณสมบัติตามข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

๑๖.๒ นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ไม่ถึงร้อยละ ๖๐
ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงเล็กน้อย และเห็นว่าสามารถสอนซ่อมเสริมได้ในปี
การศึกษาถัดไปและมีคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

๑๖.๓ เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ นักเรียนได้รับผลการ
เรียน "๐" ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในการประเมินผลการเรียนปลายปี แต่มี
คุณสมบัติในข้ออื่น ๆ ดีมาก

ข้อ ๑๓ ถ้านักเรียนไม่ได้เข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปี เพราะสาเหตุ
จำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย โรงเรียนอาจจัดให้นักเรียนเข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปีใน
ภายหลังก็ได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่า นักเรียนมีคุณสมบัติตามข้อ ๑๕.๑ และ ๑๕.๒ ครบถ้วน

ข้อ ๑๔ ถ้าโรงเรียนพิจารณาเห็นว่า ในระหว่างปีนักเรียนคนใดมีผลการเรียน
อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และมีฐานะเหมาะสมที่จะเลื่อนไปเรียนชั้นสูงขึ้น ให้โรงเรียนวัดและ
ประเมินผลควยวิธีการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น
ถ้านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดก็สั่งให้เลื่อนไปเรียนชั้นสูงขึ้นได้ภายในวันที่ ๑ กันยายน
ของปีการศึกษา นั้น

หมวด ๔

การย้ายที่เรียน

ข้อ ๑๕ นักเรียนคนใดจำเป็นต้องย้ายที่เรียน ให้นำหลักฐานการเรียนของนักเรียน
จากโรงเรียนเดิม ไปให้โรงเรียนใหม่

หมวด ๕

หน้าที่ของโรงเรียน

ข้อ ๒๐ ให้โรงเรียนจัดให้มีเอกสารการประเมินผลการเรียนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ๒๐.๑ สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (ป.๐๑)
- ๒๐.๒ แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.๐๒)
- ๒๐.๓ สมุดประจำชั้น (ป.๐๒-๒)
- ๒๐.๔ บัญชีเรียกชื่อ (ป.๐๓)
- ๒๐.๕ หลักฐานแสดงผลการเรียน เพื่อย้ายสถานศึกษาหรือได้รับการ
ยกเว้นหรือพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ แต่ยังไม่จบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.๐๔)
- ๒๐.๖ หลักฐานแสดงผลการเรียนเมื่อจบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.๐๕)
- ๒๐.๗ ระเบียบสะสม (ป.๐๖)

ให้กรมวิชาการกำหนดแบบและแนวปฏิบัติของเอกสารตามข้อ ๒๐.๑, ๒๐.๒, ๒๐.๓, ๒๐.๔, ๒๐.๕ และ ๒๐.๖ เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแบบเดียวกัน ส่วนเอกสารตามข้อ ๒๐.๗ หน่วยงานเจ้าสังกัดจะกำหนดแบบขึ้นใช้เองก็ได้ เพื่อให้สะดวกและสอดคล้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาในสังกัด

ข้อ ๒๑ การออกประกาศนียบัตรให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการออกประกาศนียบัตร

ข้อ ๒๒ แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๕ ให้ทำชั้นละ ๑ ชุด ใ้แก่ไว้เป็นหลักฐานที่โรงเรียน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ให้ทำ ๒ ชุด ใ้แก่รักษาไว้เป็นหลักฐานที่โรงเรียน ๑ ชุด อีก ๑ ชุด ใ้แก่รักษาไว้เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบที่หน่วยงานต่อไป

๒๒.๑ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ใ้แก่ไว้ที่หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน

๒๒.๒ โรงเรียนประถมศึกษานอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้ใ้แก่ไว้ที่สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ หรือสำนักงานศึกษาธิการกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒๓ ในการประเมินผลการเรียน ให้ใช้คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ประกอบระเบียบการประเมินผลการเรียนด้วย

หมวด ๒

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๔ ให้ใช้ระเบียบนี้กับนักเรียนในโรงเรียนรวมพัฒนาการให้หลักสูตรตามโครงการของกรมวิชาการทุกชั้น ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๓ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

พลเอกเทียนชัย สิริสัมพันธ์

(เทียนชัย สิริสัมพันธ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

คำอธิบายระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) พ.ศ. ๒๕๓๓

โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) จึงได้มีการปรับปรุงระเบียบการประเมินผลการเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบประเมินผลการเรียนเป็นไป โดยถูกต้องและเป็นแนวเดียวกันโดยตลอด ได้จัดทำคำอธิบายไว้ดังนี้

หลักการและเหตุผล

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เป็นหลักสูตร ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาท และหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองที่ดีสามารถระดมการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข โดยผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถปรับตัวได้เท่าทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อม มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและจิตใจ ทำงานเป็นและ ครอบครองชีวิตได้อย่างสงบสุข ดังนั้น วิธีการวัดผลและประเมินผลจึงต้องกำหนดให้สอดคล้องและ ครอบคลุมจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว

ตอนต้นของระเบียบ คือ ข้อ ๑, ๒, ๓, และ ๔ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับชื่อของ ระเบียบระยะเวลาการใช้ระเบียบ ขอบเขตของการใช้ระเบียบ และการกำหนดคุณลักษณะ การใช้ระเบียบ ซึ่งมีความชัดเจนแล้ว คือ

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผล การเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) พ.ศ. ๒๕๓๓"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้บังคัมตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๔ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วใน

ระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ให้ใช้ระเบียบนี้ควบคู่กับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

ข้อ ๕ ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด ๑ หลักการในการประเมินผลการเรียน

ในหมวดนี้มี ๓ ข้อ คือ ข้อ ๖, ๗ และ ๘ มีหลักการในการประเมินผลการเรียน ดังนี้

ข้อ ๖ ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผล ทักษะ และอนุัตผลการเรียนรู้ทุกชั้น

โดยที่หลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช ๒๕๓๓ มีจุดหมายที่จะห้อง ศึกษานูเรียนในคานพุทธิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และคานกระบวนการ ฉะนั้นในการตรวจสอบ ว่าผูเรียนได้พัฒนาไปตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่ ผูตรวจสอบจำเป็นตองอยู่ใกล้ชิดกับผูเรียน และศึกษาพฤติกรรมของผูเรียนมาโดยตลอด รูจักและเข้าใจผูเรียนในคานทาง เป็นอยางที่ สามารถวัดผลและประเมินผลได้ครบคูลตามจุดประสงค์ ฉะนั้นผูทำหน้าที่ได้ที่สุดก็คือ ครูผูสอน ฉะนั้น ระเบียบนี้จึงไดมอบอำนาจให้โรงเรียนทำหน้าที่ประเมินผลทักษะและอนุัตผล การเรียนทุกชั้น

ตามระเบียบนี้ โรงเรียนมีหน้าที่ดังนี้

๑. วัดผลและประเมินผลการเรียนของผูเรียนทุกประเภท ทั้งการประเมินผลก่อน เรียนการประเมินผลกลางจุดประสงค์การเรียนรู และการประเมินผลผลการเรียนปลายภาค หรือปลายปีทุกคูลประสภการณ์ ทุกชั้นเรียน

๒. ตัดสินผลการเรียนโดยพิจารณาจากเกณฑ์การตัดสินในเรื่องเวลาเรียน การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนปลายปี

๓. อนุมัติผลการเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ อนุมัติการเลื่อนชั้นเรียนและอนุมัติใหญ่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งถือเป็นการจบหลักสูตรประถมศึกษา

ข้อ ๙ ให้มีการประเมินผลการเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน เป็นกลไกอันที่จะปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนให้ดีขึ้นและบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ อีกทั้งใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น ระเบียบข้อนี้จึงระบุให้นำผลการประเมินมาทำหน้าที่ ๒ ประการ คือ

๑. เพื่อปรับปรุงการเรียน
๒. เพื่อตัดสินผลการเรียน

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน ควรกระทำอย่างต่อเนื่อง หรือเมื่อสิ้นสุดการสอนในแต่ละหน่วยย่อย เบื้องหน้าผู้เรียนคนใดมีความสามารถไม่ถึงเกณฑ์ของแต่ละจุดประสงค์ ควรจะได้ศึกษาว่า ผู้เรียนมีข้อบกพร่องหรือมีจุดอ่อนในเรื่องใด แล้วจึงทำการสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง จากนั้นจึงประเมินผลอีกครั้งหนึ่ง

ส่วนการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นกรณีของการประเมินที่ระเบียบนี้ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องพิจารณาในเรื่องใดบางนาคัดสิน

ข้อ ๘ ให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษา และกรมวิชาการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ

โดยที่การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อป้องกัน เป็นการศึกษายุ่งใหญ่เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ดังนั้น คุณภาพทางการศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ทำหน้าที่จัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงและพยายามหาทางให้โรงเรียน

จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ให้ได้ แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาชั้นประถมศึกษาที่มีขอบเขตการดำเนินการที่กว้างขวาง ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน มีโรงเรียนและหน่วยงาน วมกันจัดการศึกษาระดับนี้เป็นจำนวนมาก ความหลากหลายในเรื่องปัจจัยในการจัดการศึกษาซึ่งทำให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนแต่ละแห่ง มีคุณภาพทางการศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนสังกัดต่าง ๆ โดยอาจจะร่วมมือกันหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบในการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา

หมวด ๒ วิธีการประเมินผลการเรียน

ในหมวดนี้มี ๕ ข้อ คือ ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒ และ ๑๓ มีวิธีการประเมินผลการเรียนดังนี้

- ข้อ ๘ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ถือปฏิบัติดังนี้
- ๘.๑ แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมินผลเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และเกณฑ์การผ่านกลุ่มประเมินก่อนทำการสอน
  - ๘.๒ จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเนื้องาน
  - ๘.๓ ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน
  - ๘.๔ ระหว่างภาคเรียน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียน และเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์

๑.๕ เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียนการสอน ทุกกิจกรรมแล้ว ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเนื้องานกระบวนการเพื่อตรวจสอบ ความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้น

ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนทุกภาค ทุกกลุ่มประสบการณ์ในวัน เว้นแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ ไม่ต้องประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนสุดท้าย แต่ให้เป็นการประเมินผลปลายปี

ระเบียบข้อนี้ได้กำหนดกระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการประเมินผลการเรียนต่าง ๆ เพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน และวิธีการสอนของครู โดยมีข้อกำหนดดังนี้

๑.๖ แจงให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมิน เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ก่อนทำการสอน จุดมุ่งหมายของการศึกษานั้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ จุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร ดังนั้น ในการสอนแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ถือว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์เป็นเป้าหมายที่ผู้สอนจะต้องพยายามทำให้ผู้เรียนบรรลุและเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่า การเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติอย่างไร ดังนั้น ก่อนทำการสอนให้สอนแจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่าในแต่ละกลุ่มประสบการณ์จุดประสงค์การเรียนรู้อะไรบ้าง จุดประสงค์ข้อใดจะเรียนในภาคเรียนใด ผู้สอนจะดำเนินการสอนอย่างไร ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้าง การจัดผลและประเมินผลจะมีวิธีการอย่างไร เช่น จะสอบกี่ครั้ง สอบอะไรบ้าง ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติงานอะไรบ้าง และผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ความสามารถในระดับใดจึงจะผ่านเกณฑ์ของแต่ละจุดประสงค์ที่กำหนดให้ นอกจากนี้ครูยังต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบอีกด้วยว่า ในการตัดสินผลการเรียนปลายปี ผู้เรียนจะต้องผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ในจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ และถ้าเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ หรือ ๖ ในการประเมินผล

การโยนปลายปีจะต้องไต่ระดับคะแนนตั้งแต่ "๑" ขึ้นไปทุกกลุ่มประสบการณ์จึงจะได้รับการพิจารณาให้เลื่อนชั้นเรียนได้ เพื่อผู้เรียนจะได้เข้าใจและใช้เป็นข้อมูลสำหรับวางแผนการเรียนของตนให้บังเกิดผลดีดังกล่าวข้างต้น

๕.๒ จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิสัย

จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเนเนกร ะบวนการ

เนื่องจากหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายจะพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนั้นการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จึงต้องครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านพุทธิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเนเนกร ะบวนการ ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้

๕.๓ ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องประเมินผล

ก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความพร้อมพื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน

การประเมินผลก่อนเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของผู้เรียนว่า มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเริ่มเรียนในกลุ่มประสบการณ์นี้หรือไม่ โดยการให้ประเมินผลที่พฤติกรรมก่อนเรียนหรือพฤติกรรมที่จะต้องมีมาก่อน ถ้าผู้เรียนยังมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอให้ผู้สอนดำเนินการสอนซ่อมเสริมในจุดประสงค์ก่อนเรียนหรือพฤติกรรมที่ตองมีมาก่อนนั้น

การประเมินผลก่อนเรียนตามระเบียบนี้ไม่ได้หมายความว่าให้ประเมินทุกคาบที่ทำการสอน ในทางปฏิบัตินั้น ควรจะประเมินผลเมื่อจะเริ่มต้นการเรียนในบทเรียนใหม่หรือชั้นหน่วยใหม่ โดยพิจารณาว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ที่อยู่ในหน่วยการเรียนนั้นมีลักษณะอย่างไร การที่ผู้เรียนจะบรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว ผู้เรียนจะต้องผ่านจุดประสงค์ใดก่อน ดังนั้น การประเมินผลก่อนเรียนก็คือให้ประเมินจุดประสงค์ก่อนเรียนหรือจุดประสงค์ที่ตองมีมาก่อน แต่ถาในกรณีที่จุดประสงค์ในหน่วยการเรียนแรกหรือบทเรียนแรกเป็นพื้นฐานของจุดประสงค์ในหน่วยการเรียนหรือบทเรียนถัดไป ให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทันทีโดยไม่ต้องประเมินผลก่อนเรียน

การประเมินผลก่อนเรียนในอีกลักษณะหนึ่งเป็นการประเมินผลที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้ใ้ซึ่งผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์นั้นแล้ว หรือผู้เรียนผ่านแล้ว ผู้สอนอาจจะสอนทบทวนหรือให้ผู้เรียนคนนั้นผ่านจุดประสงค์นั้นได้เลย เพราะถ้านำจุดประสงค์นั้นมาใช้เป็นเป้าหมายการเรียนการสอนอีกก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและเสียเวลา ดังนั้นผลที่ได้จากการประเมินก่อนเรียนจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนคนใดบ้างที่สามารถจะผ่านจุดประสงค์ได้เลยโดยไม่ต้องเรียน ซึ่งก็เป็นไปตามหลักการของความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องความสามารถในการเรียน

สำหรับการประเมินผลก่อนเรียนนั้น มีหลายวิธีการ เช่น การสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบข้อมูลผลการเรียนที่ผ่านมา ผู้สอนพึงเลือกใช้วิธีการให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่จะประเมินผล

๘.๔ ระหว่างภาคเรียน ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียน และเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์

ในการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนโดยบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้นั้น ผู้สอนควรจะให้ผู้เรียนเรียนทีละหน่วยย่อย ๆ เรียงตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ ผู้เรียนได้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนแต่ละหน่วยซึ่งจะเป็นการเสริมแรงกระตุ้นให้เกิดความก้าวหน้าในการเรียน ดังนั้น เมื่อสอนจบแต่ละหน่วยให้ทำการประเมินผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยนั้นเป็นระยะ ๆ ตลอดภาคเรียน และนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ดังนี้

๑. เพื่อพัฒนาการเรียนของผู้เรียนจากการที่ผู้สอนได้ประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยย่อย ถ้าพบว่าผู้เรียนคนใดไม่ผ่านจุดประสงค์ในหน่วยนั้น ให้จัดสอนซ่อมเสริมและแนะนำให้ผู้เรียนปรับปรุงแก้ไขวิธีการเรียน แล้วประเมินผลซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น การเรียนการสอนและการประเมินผลจึงเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำต่อเนื่องควบคู่กันไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒. เพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื่องจากจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีจำนวนมาก ระเบียบนี้จึงให้เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เป็นจุดประสงค์ปลายทางหรือเป็นจุดประสงค์ที่สำคัญจำนวนหนึ่งไปกำหนดไว้ในเอกสาร ป.๑๒ เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ และใช้เป็นเป้าหมายการเรียนรู้ของแต่ละชั้น ดังนั้น เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว จะต้องประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ตามวิธีการที่กำหนดให้คำชี้แจงการจัดทำสรุปประจำชั้น ในการประเมินผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ตาม ป.๑๒ นั้น ถ้าพบว่าผู้เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมใด ครูจะต้องสอนซ่อมเสริมให้ทันที แล้วประเมินใหม่จนกว่าผู้เรียนจะผ่านจุดประสงค์ตามกิจกรรมนั้น โดยวิธีนี้ผู้เรียนจะได้พัฒนาความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ต่าง ๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

๔.๕ เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียนการสอนทุกกิจกรรมแล้ว ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ เพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้น

ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนทุกภาค ทุกกลุ่มประสบการณ์ เว้นแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ ไม่ต้องประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนสุดท้าย แต่ให้เป็นการประเมินผลปลายปี

ความรู้ความสามารถ ทักษะ และพฤติกรรมบางอย่างที่หลักสูตรกำหนดไว้นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาในชั้นสูง หรือเป็นสิ่งที่ต้องนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ดังนั้น เมื่อถึงปลายภาคเรียนหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นแล้ว โรงเรียนจะต้องจัดให้มีการประเมินผลปลายภาคเรียน ครูผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และพฤติกรรมที่สำคัญเหล่านั้นหรือไม่

การประเมินผลปลายภาคเรียนให้ เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ โดยจะครอบคลุมพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเนื้องาน การ ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมของนักเรียนในภาคเรียนนั้น

ในการประเมินผลการเรียนปลายภาค ผู้สอนควรจะต้องวางแผนการประเมินตั้งแต่ต้นปี เพราะจุดประสงค์บางจุดประสงค์ โดยเฉพาะจุดประสงค์ด้านค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม จะต้องใช้ระยะเวลาในการสังเกตพฤติกรรมในจุดประสงค์นั้นได้ หรือ จุดประสงค์ด้านทักษะพิสัยในส่วนที่เนื้องาน การ จะต้องสังเกตพฤติกรรมนำไปปฏิบัติจริงอย่างใกล้ชิด ผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจในจุดประสงค์ต่าง ๆ ที่จะจัดกิจกรรมการเรียน การสอนอย่างไร และจะวัดผลประเมินผลอย่างไร การประเมินผลปลายภาคเรียนและการ ประเมินผลระหว่างภาคเรียนมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน จึงใช้หน้าผลการประเมินระหว่างภาค มาใช้ในการประเมินผลปลายภาคเรียน

อนึ่ง เนื่องจากระเบียบประเมินผลฉบับนี้ กำหนดให้เกณฑ์การเลื่อนชั้นเรียน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ จะต้องพิจารณาจากผลการประเมินผลการเรียน ปลายปีด้วย ดังนั้น เพื่อให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาคเข้าชองกับการประเมินผลการเรียน ปลายปี จึงให้ชั้นเรียนดังกล่าวในภาคเรียนสุดท้ายไม่ต้องทำการประเมินผลการเรียนปลายภาค แต่ให้ทำการประเมินผลการเรียนปลายปีแต่เพียงอย่างเดียว โดยในการประเมินผลการเรียน ปลายปีนั้นให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการประเมินผลการเรียนปลายภาคทุกประการ

ขอ ๑๐ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตามขอ ๘.๓, ๘.๔ และ ๘.๕ ถ้านักเรียนมีความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของจุดประสงค์ ในผู้สอนวินิจฉัย หาขอบற்றองของนักเรียน แล้วสอนซ่อมเสริม โดยจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะ การเรียนรู้ของนักเรียน

ในการประเมินผลการเรียนทุกครั้งไปว่าจะเป็นการประเมินผลก่อนเรียน การประเมิน ผลระหว่างภาค การประเมินผลปลายภาค หรือการประเมินผลปลายปีผู้สอนจะต้องนำผลการ ประเมินมาพิจารณาเป็นรายจุดประสงค์ว่าผู้เรียนคนใดมีความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์

ในจุดประสงค์ข้อใด แล้วจัดการสอนซ่อมเสริมให้คนผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและพฤติกรรมต่าง ๆ ตามเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์นั้นอย่างครบถ้วน แต่ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการสอนซ่อมเสริม ผู้สอนควรจะวินิจฉัยหาขอบบพร่องของผู้เรียนว่าเกิดจากสาเหตุใด แล้วดำเนินการแก้ไขให้ตรงขอบบพร่องนั้น ซึ่งบางครั้งก็อาจจะต้องปรับปรุงการสอนของครูด้วย

การกำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ นั้น เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะเป็นผู้พิจารณาจากจุดประสงค์ที่มีความสำคัญซึ่งผู้เรียนจะต้องนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตหรือจุดประสงค์ที่เป็นพื้นฐานในการเรียนต่อไปก็อาจจะกำหนดเกณฑ์ไว้สูง

จุดประสงค์ทั้งเกณฑ์ไว้ต่ำก็แสดงว่าคุณภาพของผู้เรียนในเรื่องนั้นจะต่ำไปด้วย
 ข้อ ๑๑ ให้ใช้ผลการประเมินตามข้อ ๕.๔ ในการตัดสินการผ่านจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ และให้ใช้ผลการประเมินปลายปี ตามข้อ ๕.๕ ในการตัดสินผลการเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖

ระเบียบข้อนี้ได้กำหนดให้นำผลการประเมินไปใช้ดังนี้

๑. ให้ใช้ผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ (ตามข้อ ๕.๔)

ซึ่งได้ทำการประเมินผลในระหว่างภาค มาสรุปรวมเพื่อใช้พิจารณาตัดสินผลการเรียนตามเกณฑ์ที่วางควยการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งกำหนดไว้ว่าผู้เรียนจะต้องผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

๒. ให้ใช้ผลการประเมินผลการเรียนปลายปี (ตามข้อ ๕.๕) ซึ่งเป็นการประเมินผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ โดยเฉพาะไปใช้ในการพิจารณาตัดสินผลการเรียนตามเกณฑ์ที่วางควยการประเมินผลการเรียนปลายปี ซึ่งกำหนดไว้ว่าเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ การประเมินผลการเรียนปลายปีจะต้องไ้กับการเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ตั้งแต่ "๑" ขึ้นไป

ข้อ ๑๒ การประเมินผลการเรียนในข้อ ๙.๕ ให้แจ้งผลเป็นระดับผลการเรียน
ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนดังนี้

- ๔ หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
- ๓ หมายถึง ผลการเรียนดี
- ๒ หมายถึง ผลการเรียนปานกลาง
- ๑ หมายถึง ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
- ๐ หมายถึง ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

ระดับผลการเรียนที่ใช้ตามระเบียบฉบับนี้แบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ "๔" "๓"
"๒" "๑" และ "๐" ระดับผลการเรียน ๑ หมายถึง ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้
สำหรับเกณฑ์ให้ถือปฏิบัติในที่นี้หมายถึง ร้อยละ ๕๐ ของคะแนนการสอบปลายภาคหรือปลายปีนั้น
ส่วนช่วงระดับผลการเรียนอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลพินิจของโรงเรียนในการที่จะยืดหยุ่นได้ตามความ
เหมาะสม เช่น อาจะกำหนดดังนี้

ระดับผลการเรียน	ความหมาย	ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ
๔	ผลเรียนดีมาก	๘๐-๑๐๐
๓	ผลเรียนดี	๗๐-๗๙
๒	ผลเรียนปานกลาง	๖๐-๖๙
๑	ผลเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด	๕๐-๕๙
๐	ผลเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ	๐-๔๙

ข้อ ๑๓ ให้โรงเรียนแจ้งผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใหญ่ปกครอง
ทราบเป็นระยะ ๆ และแจ้งผลการประเมินผลการเรียนปลายภาคหรือปลายปีใหญ่ปกครอง
ทราบทุกครั้ง

ระเบียบข้อนี้มีจุดมุ่งหมายให้โรงเรียนและบ้านได้รับรู้สภาพทางการเรียนและพัฒนา
การต่าง ๆ ของผู้เรียนรวมกัน พร้อมทั้งร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียน หรือรวมกัน
ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปตามความสามารถของผู้เรียน ดังนั้น เมื่อโรงเรียนได้ทำการ
ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนแล้ว จะต้องแจ้งผลการประเมินใหญ่ปกครองของผู้เรียนได้ทราบ
โดยเร็ว เพื่อผู้ปกครองจะได้ร่วมมือกับทางโรงเรียน ช่วยแก้ไขหรือให้การสนับสนุนผู้เรียนได้
ทันการ ถ้าเป็นการประเมินผลการตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อโรงเรียนได้จัดการเรียน
การสอน และทำการประเมินผลการตามจุดประสงค์ไปได้จำนวนหนึ่งก็ควรแจ้งผลการประเมิน
ใหญ่ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ จนครบทุกจุดประสงค์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองได้ทราบสภาพ
การเรียนระหว่างภาคของผู้เรียน สามารถจะช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ตลอดภาค
เรียน ส่วนการประเมินผลการเรียนปลายภาค หรือการประเมินผลการเรียนปลายปีนั้น
โรงเรียนก็จะต้องรีบแจ้งผลการประเมินใหญ่ปกครองทราบโดยเร็ว เช่นเดียวกันทุกครั้ง
ถ้าโรงเรียนสามารถแจ้งผลการประเมินใหญ่ปกครองทราบในระยะเวลาที่โรงเรียนยังปิดเทอมอยู่ก็จะ
เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะผู้ปกครองจะได้ใช้เวลาระหว่างปิดเทอมนี้ปรับปรุงแก้ไขหรือให้
การสนับสนุนผู้เรียนได้

หมวด ๓ การตัดสินผลการเรียน

ในหมวดนี้มีข้อกำหนดไว้ ๕ ข้อ คือ ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗ และ ๑๘ มีรายละเอียด
ดังนี้

ข้อ ๑๔ การพิจารณาเลื่อนชั้นเรียนทุกชั้น ให้พิจารณาจากผลการเรียน กลุ่มทักษะ
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มภาระงานและพื้นฐานอาชีพ
เท่านั้น

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ให้โรงเรียนแยกประเมินต่างหาก เพื่อศึกษาความ
ก้าวหน้าจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน และไม่นำมาพิจารณาตัดสินผลการเรียน

ตามระเบียบข้อนี้กำหนดให้การพิจารณาเลื่อนชั้นของนักเรียน ต้องพิจารณาจากผล
การเรียนกลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่ม
 ework และพื้นฐานอาชีพเท่านั้น หมายความว่า การเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียนทุกคน ตั้งแต่
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ ให้พิจารณาจากผลการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ที่กำหนดไว้เพียง
 ๔ กลุ่มเท่านั้น เฉพาะในระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ จะมีการเรียนกลุ่มประสบการณ์
 ก็ตามก็ไม่ตองนำมาพิจารณาข้อกำหนดนี้ครอบคลุมทั้งเกณฑ์การประเมินการผ่านจุดประสงค์
 การเรียนรู และเกณฑ์การประเมินผลการเรียนปลายปี

ส่วนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งต้องทำการประเมินผลระหว่างภาคและปลายภาค
 เช่นเดียวกับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ นั้น ให้ถือเป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า
 จากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนเท่านั้น ซึ่งโรงเรียนอาจจับตาคำความก้าวหน้าของนักเรียน
 ในลักษณะต่าง ๆ เช่น เข้าร่วมกิจกรรม หรืองาน ใฝ่งาน หรือบันทึกเป็นระดับผลการเรียน
 เป็นต้น

ข้อ ๑๕ เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

นักเรียนที่จะได้รับการพิจารณาให้เลื่อนชั้นได้ จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

๑๕.๑ มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด

๑๕.๒ ผ่านจุดประสงค์การเรียนรูที่กำหนดไว้ในสรุปประจำชั้น

ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

๑๕.๓ เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ การประเมินผลการ
 เรียนปลายปี จะต้องมีระดับผลการเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ตั้งแต่ "๑" ขึ้นไป

การพิจารณาตัดสินผลการเรียนเพื่อการเลื่อนชั้นของนักเรียนนั้น ให้พิจารณา
 จากเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๓ และ ๕ ให้พิจารณาจากเวลาเรียน
 กับผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖

ให้พิจารณาจากเวลาเรียน ผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และผลการประเมินผล
การเรียนปลายปี โดยมีแนวทางในการพิจารณาแต่ละเกณฑ์ดังนี้

๑๕.๑ มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด

ระเบียบข้อนี้ มีเจตนารมณ์ต้องการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านความรู้และทักษะ

การอบรมบ่มนิสัย การพัฒนาทางคุณลักษณะ การอยู่รวมในสังคม ตลอดจนได้รับประสบการณ์
ต่าง ๆ ดังนั้น ผู้เรียนทุกคนจึงต้องมีเวลาเรียนตลอดปี ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียน
ทั้งหมด

ในการพิจารณาเรื่องเวลาเรียนนี้ โรงเรียนจะตองคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

๑. โรงเรียนจะตองเปิดวันทำการสอนให้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ คือ
เปิดทำการสอนอย่างน้อยปีละ ๒๐๐ วัน

๒. การคำนวณเวลาเรียนร้อยละ ๘๐ ให้คิดจากวันเปิดทำการสอนจริง ๆ
ถ้าโรงเรียนเปิดทำการสอน ๒๑๐ วัน ก็ตองคำนวณจากจำนวน ๒๑๐ วัน

๑๕.๒ ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสรุปประจำชั้นไม่น้อยกว่า
ร้อยละ ๖๐ ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

ตามระเบียบข้อนี้ ผู้เรียนจะตองเข้าเรียนเนื้อหาสาระในกลุ่มประสบการณ์
ต่าง ๆ ให้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ และจะตองผ่านการประเมินผลตามจุดประสงค์
การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสรุปประจำชั้นทุกจุดประสงค์ แต่ในการที่ผู้เรียนจะผ่านเกณฑ์การเลื่อนชั้น
ข้อนี้ ผู้เรียนจะตองผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสรุปประจำชั้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐
ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

๑๕.๓ เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ การประเมินผลการเรียน
ปลายปี จะตองได้ระดับผลการเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ตั้งแต่ "๑" ขึ้นไป

ตามระเบียบข้อนี้ให้พิจารณาจากผลการประเมินผลปลายปี เป็นเกณฑ์ที่เพิ่มขึ้น
มาสำหรับใช้พิจารณาตัดสินผลการเรียนเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ เท่านั้น

โดยแยกพิจารณาเป็นรายกลุ่มประสบการณ์แต่ละกลุ่มผู้เรียนจะคงใ้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ "๑" ขึ้นไป ทุกกลุ่มประสบการณ์จึงจะผ่านเกณฑ์ข้อนี้

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่นักเรียนขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งในข้อ ๑๕ โรงเรียนอาจใช้ดุลพินิจให้เลื่อนชั้นได้ หากพิจารณาเห็นว่า

๑๖.๑ นักเรียนมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ ๘๐ อันเนื่องจากสาเหตุจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย แต่มีคุณสมบัติตามข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

๑๖.๒ นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ไม่ถึงร้อยละ ๖๐ ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงเล็กน้อย และเห็นว่าสามารถสอนซ่อมเสริมได้ในไม่การศึกษาถัดไป และมีคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

๑๖.๓ เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ นักเรียนใ้ระดับผลการเรียน "๐" ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในการประเมินผลการเรียนปลายปี แต่มีคุณสมบัติในข้ออื่น ๆ ดีมาก

เนื่องจากหลักการของการประเมินผลการเรียนเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ระเบียบนี้จึงให้โรงเรียนได้ใช้ดุลพินิจที่จะผ่อนผันให้ผู้เรียนที่มีขอบพวบางประการเพียงเล็กน้อย เลื่อนชั้นได้ เพื่อผู้เรียนจะได้ไม่ต้องเสียเวลาเรียนซ้ำชั้นและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทั้งยังจะเป็นการส่งเสริมกำลังใจให้ผู้เรียนได้มีโอกาสดแก้ไขปรับปรุงตนเองอีกด้วย

แนวทางในการพิจารณาผ่อนผันที่ระเบียบกำหนดไว้มีดังนี้

๑๖.๑ นักเรียนมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ ๘๐ อันเนื่องจากสาเหตุจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย แต่มีคุณสมบัติตามข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

ข้อผ่อนผันนี้ใช้ในกรณีที่ผู้เรียนมีขอบพวเกี่ยวกับเวลาเรียนไม่ครบร้อยละ ๘๐ ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีสาเหตุต่าง ๆ เช่น ต้องขาดเรียนด้วยความจำเป็น

หรือควยเหตุสุดวิสัยจนมีเวลาเรียนไม่ครบตามเกณฑ์ อาจเนื่องจากเจ็บป่วย ต้องดูแลผู้ปกครอง ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ หรือเกิดภัยพิบัติทางบ้าน เป็นต้น โรงเรียนก็อาจจะใช้ดุลพินิจ ให้เลื่อนชั้นเรียนได้โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้เรียนผู้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

ถ้าเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๓ และ ๔ จะต้องมีผลการประเมินผ่าน จุดประสงค์การเรียนรู้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐ ของจำนวนจุดประสงค์ทุกกลุ่มประสบการณ์

ถ้าเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ นอกจากจะต้องมีผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่นเดียวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๓ และ ๕ แล้วยังต้องมีผลการประเมินผลการเรียนปลายปีได้ระดับคะแนนตั้งแต่ "๑" ขึ้นไปทุกกลุ่มประสบการณ์อีกด้วย

๑๖.๒ นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ไม่ถึงร้อยละ ๖๐ ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงเล็กน้อย และเห็นว่าสามารถสอนซ่อมเสริมได้ในปี การศึกษาถัดไป และมีคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

ขอผ่อนผันนั้น จะใช้ในกรณีที่ผู้เรียนมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับเกณฑ์การผ่าน จุดประสงค์การเรียนรู้ กล่าวคือ ผู้เรียนมีผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ถึงร้อยละ ๖๐ เงื่อนไขที่โรงเรียนจะขอผ่อนผันนั้น มีอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. ผู้เรียนมีผลการประเมินผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ไม่ถึง ร้อยละ ๖๐ เพียง ๑ กลุ่มประสบการณ์เท่านั้น ถ้ามมากกว่า ๑ กลุ่มก็ไม่สามารถจะผ่อนผันได้

๒. ความบกพร่องในกลุ่มประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีผลการประเมิน การผ่านจุดประสงค์ไม่ถึงร้อยละ ๖๐ นั้น จะต้องบกพร่องเพียงเล็กน้อย โดยผ่านจุดประสงค์ใกล้ ร้อยละ ๖๐ ของจำนวนจุดประสงค์ในกลุ่มนั้น โรงเรียนจะต้องพิจารณาอีกด้วยว่า ผู้เรียน มีโอกาสจะแก้ไขข้อบกพร่องนั้นในปีการศึกษาถัดไปได้ด้วย ดังนั้นถ้าผู้เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ ที่สำคัญ อันเป็นหัวใจของกลุ่มประสบการณ์นั้นเป็นจำนวนมากจนแน่ใจว่าจะไม่สามารถแก้ไขได้ ในปีการศึกษาถัดไป และมีแนวโน้มจะเป็นปัญหาต่อการเรียนของเขาต่อไปเรื่อย ๆ โรงเรียน ก็ไม่ควรจะผ่อนผันให้

๓. ผู้เรียนจะต้องมีคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ครบถ้วน หมายความว่าผู้เรียนที่จะได้รับการพิจารณาขอผ่อนผันตามข้อ ๑๖.๒ นี้ ถ้าเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๓ และ ๕ จะต้องมีเวลาเรียนตลอดปีไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด และถ้าเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ นอกจากจะต้องมีเวลาเรียนตลอดปีไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดแล้ว ยังต้องเขาทำการประเมินผลการเรียนปลายปี และได้ผลการประเมินเป็นระดับคะแนนไม่ต่ำกว่าระดับ "๑" ทุกกลุ่มประสบการณ์อีกด้วย

ผู้เรียนที่จะได้รับการผ่อนผันจะต้องมีคุณสมบัติตามเงื่อนไขครบถ้วนทั้ง ๓ ประการ ขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้

๑๖.๓ เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ นักเรียนได้ระดับผลการเรียน "๐" ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในการประเมินผลการเรียนปลายปี แต่มีคุณสมบัติในข้ออื่น ๆ คีมาก

ขอผ่อนผันนี้ ใ้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ โดยเฉพาะในกรณีผู้เรียนเข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปี แล้วได้ระดับผลการเรียน "๐" ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เงื่อนไขที่โรงเรียนจะพิจารณาขอผ่อนผันนี้คือ

๓ ประการ คือ

๑. ผู้เรียนเข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปี แล้วได้ระดับผลการเรียน "๐" เพียง ๑ กลุ่มประสบการณ์เท่านั้น ถ้าได้ระดับผลการเรียน "๐" มากกว่า ๑ กลุ่มประสบการณ์ ก็ไม่สามารถจะผ่อนผันได้

๒. ผู้เรียนจะต้องมีเวลาเรียนตลอดปีไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด

๓. ผู้เรียนจะต้องมีผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ดีมาก กล่าว คือ จะต้องมึผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์ในเกณฑ์ดีมากทุกกลุ่มประสบการณ์ และเกณฑ์ "ดีมาก" นั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของโรงเรียน แต่จะให้เกณฑ์เป็นไป

อย่างมีหลักเกณฑ์โรงเรียนก็อาจจะใช้เกณฑ์ "ดีมาก" ที่ระเบียบประเมินผลนี้แนะนำก็ได้ คือ
 ต้องได้ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป (ระดับผลการเรียน ๔ หมายถึงผลการเรียนดีมาก ได้คะแนนร้อยละ ๘๐
 ขึ้นไป)

ผู้เรียนที่จะได้รับการผ่อนผันจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดเงื่อนไขทั้ง ๓ ประการ
 จะขาดข้อใดข้อหนึ่งมิได้

ข้อ ๑๓ ถ้านักเรียนไม่ได้เข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปี เพราะสาเหตุ
 จำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย โรงเรียนอาจจกให้นักเรียนเข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปี
 ในภายหลังก็ได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่า นักเรียนมีคุณสมบัติตามข้อ ๑๕.๑ และ ๑๕.๒ ครบถ้วน
 ระเบียบข้อนี้กำหนดให้มีการผ่อนผันให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔
 และ ๖ ที่ไม่ได้เข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปีด้วยสาเหตุอันจำเป็นอย่างแท้จริง เช่น
 เจ็บป่วย ครอบครัวได้รับภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น ใ้มีโอกาสรับการประเมินผลการเรียน
 ปลายปีภายหลังจากที่ผู้เรียนอื่น ๆ ได้รับการประเมินเสร็จสิ้นไปแล้ว เงื่อนไขที่ผู้เรียนจะมีสิทธิ์
 ได้รับการประเมินผลการเรียนปลายปีเป็นกรณีพิเศษมี ๓ ประการ คือ

๑. ผู้เรียนจะต้องไม่ได้เข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปีที่โรงเรียน
 จัดตามปกติ ด้วยสาเหตุอันจำเป็นอย่างแท้จริง

๒. ผู้เรียนจะต้องมีเวลาเรียนตลอดปีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลา
 เรียนทั้งหมด

๓. ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ไม่ต่ำกว่า
 ร้อยละ ๖๐ ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ทั้ง ๔ กลุ่ม

ผู้เรียนที่จะได้รับการผ่อนผันให้ประเมินผลการเรียนปลายปีเป็นกรณี
 พิเศษใ้คน นี้ จะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขทั้ง ๓ ประการ จะขาดข้อใดข้อหนึ่งมิได้

โรงเรียนจะต้องจัดการประเมินผู้เรียนให้ม่ลักษณะและคุณภาพของการ
 ประเมินผลการเรียนปลายปีโดยครบถ้วนทุกประการ และต้องจัดให้เสร็จสิ้นไปภายในเวลา
 พอสมควร แต่ต้องไม่ช้ากว่า ๒ สัปดาห์แรกของปีการศึกษาต่อไป

ข้อ ๑๕ ถ้าโรงเรียนพิจารณาเห็นว่าในระหว่างปี นักเรียนคนใดมีผลการเรียน อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และมีวุฒิภาวะเหมาะสมที่จะเดินทางไปเรียนชั้นสูงขึ้น ให้โรงเรียนวัดและประเมินผล ด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น ถ้านักเรียนผ่าน เกณฑ์ที่กำหนด ก็สั่งให้เดินทางไปเรียนชั้นสูงขึ้นได้ ภายในวันที่ ๑ กันยายน ของปีการศึกษานั้น

ระเบียบข้อนี้กำหนดขึ้นเพื่อสนับสนุนผู้เรียนที่มีสติปัญญาและความสามารถ คือเลิศสามารถเรียนรู้ได้เร็วเป็นพิเศษให้มีโอกาสก้าวหน้าไปตามระดับความสามารถของตน โดยเปิดโอกาสใหญ่เรียนรู้ได้เดือนขึ้นระหว่างปีการศึกษาได้ โดยมีเงื่อนไขในการสนับสนุน ๓ ประการ ดังนี้ คือ

๑. มีผลการเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมาดีมาก และมีผลการเรียนระหว่างปีอยู่ในเกณฑ์ดีมากด้วย

๒. มีวุฒิภาวะเหมาะสมที่จะเรียนในชั้นที่สูงขึ้น

๓. ผ่านการประเมินผลเพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ในปีการศึกษามาถึงขั้นที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นกรณีพิเศษ โดยผ่านจุดประสงค์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

ถ้าผู้เรียนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขทั้ง ๓ ประการ โรงเรียนก็สามารถสั่งให้เดินทางไปเรียนชั้นสูงได้ ๑ ชั้น โดยต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นไปภายในวันที่

๑ กันยายน ของปีการศึกษานั้น

หมวด ๔ การย้ายที่เรียน

ในหมวดนี้กำหนดไว้ ๑ ข้อ คือ ข้อ ๑๕ ดังนี้

ข้อ ๑๕ นักเรียนคนใดจำเป็นต้องย้ายที่เรียน ให้นำหลักฐานการเรียนของนักเรียน จากโรงเรียนเดิมไปให้โรงเรียนใหม่

ระเบียบข้อนี้กำหนดให้โรงเรียนที่ประสงค์จะย้ายสถานที่เรียนในขณะที่ยังเรียนไม่จบหลักสูตรประถมศึกษา จะต้องนำหลักฐานการเรียนของผู้เรียนจากโรงเรียนเดิมไปให้โรงเรียนใหม่ หลักฐานการเรียนดังกล่าว คือ เอกสารหลักฐานแสดงผลการเรียน (ป.๐๔) ที่จะออกให้กับผู้เรียนที่ประสงค์จะขอย้ายสถานที่เรียน ในเอกสารนั้นจะรวมข้อมูลที่สำคัญคือ ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของผู้เรียน ชั้นที่เรียน ผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรูของกุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ผลการประเมินผลการเรียนปลายภาคหรือปลายปี ข้อมูลเหล่านี้โรงเรียนใหม่จะนำไปพิจารณาคำเนินการต่อจากโรงเรียนเดิม ผู้เรียนจึงจำเป็นจะต้องนำหลักฐานดังกล่าวไปให้โรงเรียนใหม่ เพื่อจะได้ดำเนินการต่ออย่างถูกต้อง และใช้เป็นหลักฐานในการย้ายสถานที่เรียนด้วย

หมวด ๕ หน้าที่ของโรงเรียน

ในหมวดนี้กำหนดไว้ ๔ ข้อ คือ ข้อ ๒๐, ๒๑, ๒๒ และ ๒๓ ดังนี้

ข้อ ๒๐ ให้โรงเรียนจัดให้มีเอกสารการประเมินผลการเรียนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๒๐.๑ สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (ป.๐๑)

๒๐.๒ แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.๐๒)

๒๐.๓ สมุดประจำชั้น (ป.๐๒-๒)

๒๐.๔ บัญชีเรียกชื่อ (ป.๐๓)

๒๐.๕ หลักฐานแสดงผลการเรียน เพื่อย้ายสถานศึกษาหรือได้รับการยกเว้น หรือพ้นเกณฑ์การศึกษาระดับบังคับ แต่ยังไม่จบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.๐๔)

๒๐.๖ หลักฐานแสดงผลการเรียนเมื่อจบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.๐๕)

๒๐.๗ ระเบียบสะสม (ป.๐๖)

ให้กรมวิชาการกำหนดแบบและแนวปฏิบัติของเอกสารตามข้อ ๒๐.๑, ๒๐.๒, ๒๐.๓, ๒๐.๔, ๒๐.๕ และ ๒๐.๖ เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแบบเดียวกัน ส่วนเอกสารในข้อ ๒๐.๗

หน่วยงานเจ้าสังกัดจะกำหนดแบบขึ้นใช้เองก็ได้ เพื่อให้สะดวกและสอดคล้องกับการบริหาร และ
และการจัดการศึกษาในสังกัด

ระเบียบข้อนี้ กำหนดให้โรงเรียนจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการประเมินผล
การเรียนดังต่อไปนี้

๒๐.๑ สมุครายงานประจำตัวนักเรียน (ป.๑๑)

เอกสารนี้ใช้สำหรับสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับบุคคลหรือ
แจ้งผลการเรียนและความเป็นไปของผู้เรียนให้แก่แต่ละฝ่ายได้รับทราบ ในเอกสารนี้จะมีข้อมูล
เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียน ข้อมูลทางบ้าน ระดับพัฒนาการของร่างกาย เวลาเรียนใน
รอบปี ผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการประเมินผลการเรียนปลายภาค
ปลายปี ความเห็นของโรงเรียน และความเห็นทางบ้าน

เอกสารนี้กรมวิชาการเป็นผู้กำหนดแบบและปฏิบัติ แต่ไม่บังคับว่า
โรงเรียนจะต้องใช้แบบของกรมวิชาการ โรงเรียนอาจจะออกแบบใหม่ได้ แต่จะต้องมีข้อมูล
ต่าง ๆ ตามที่กรมวิชาการกำหนดอย่างครบถ้วน

๒๐.๒ แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.๑๒)

เอกสารนี้ใช้สำหรับกรอกข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน
และการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน เป็นหลักฐานการศึกษาที่สำคัญ ที่โรงเรียนจะต้องเก็บ
รักษาไว้ตลอดไป เพื่อให้ตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว

เอกสารนี้กรมวิชาการเป็นผู้กำหนดแบบและบังคับให้ทุกโรงเรียน
ต้องใช้แบบของกรมวิชาการ ที่จัดพิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นแบบเดียวกัน เอกสารนี้
กำหนดโดยกรมเป็นเดิมเดียวกับเอกสาร ป. ๑๒-๒ คือ ส่วนหนึ่งของเอกสาร

๒๐.๓ สมุคประจำชั้น (ป.๑๒-๒)

เอกสารนี้ใช้สำหรับกรอกข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน
ต่าง ๆ ในเอกสารนี้จะใช้กรอกข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียน ผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์

การเรียนรู้ของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ผลการประเมินผลการเรียนปลายภาค ปลายปี และการ
ตัดสินผลการเรียน

เอกสารนี้กรมวิชาการเป็นผู้กำหนดแบบ โดยแยกเป็นรายชั้นและกำหนด
ให้ทุกโรงเรียนต้องใช้แบบของกรมวิชาการ ที่จัดพิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นแบบเดียวกัน
เอกสารนี้จำหน่ายโดยรวมเป็นเล่มเดียวกับเอกสาร ป.๐๒

๒๐.๔ บัญชีเรียกชื่อ (ป.๐๓)

เอกสารนี้ใช้สำหรับบันทึกเวลาเรียนของผู้เรียนเป็นรายห้อง
กรมวิชาการเป็นผู้กำหนด และกำหนดให้ทุกโรงเรียนต้องใช้แบบของกรมวิชาการ ที่จัดพิมพ์โดย
กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นแบบเดียวกัน

๒๐.๕ หลักฐานแสดงผลการเรียนเพื่อย้ายสถานศึกษาหรือได้รับการ
ยกเว้นหรือพ้นเกณฑ์การศึกษาก่อนวัยอันควร แต่ยังไม่จบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.๐๔)

เอกสารนี้ใช้เป็นหลักฐานแสดงผลการเรียน สำหรับผู้เรียนที่ประสงค์
จะย้ายสถานศึกษาหรือใช้เป็นหลักฐานแสดงผลการเรียน สำหรับผู้เรียนที่จะออกจากโรงเรียน ขณะที่
ยังไม่จบหลักสูตร เพราะได้รับการยกเว้นหรือพ้นเกณฑ์การศึกษาก่อนวัยอันควร ได้เฝ้ารักษาไว้เป็น
หลักฐานการเรียนของตน

ในเอกสารนี้จะบรรจุข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียน เวลาเรียน ชั้นเรียน
การประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้อุปกรณ์ประสบการณ์ การประเมินผลการเรียน
ปลายภาค ปลายปี ทุกกลุ่มประสบการณ์ กรมวิชาการเป็นผู้กำหนดแบบของเอกสารนี้ และ
กำหนดให้ทุกโรงเรียนต้องใช้เอกสารตามแบบของกรมวิชาการ ที่กระทรวงศึกษาธิการจัดพิมพ์ให้
เป็นแบบเดียวกัน การจัดทำเอกสารนี้ให้เป็นไปตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ

๒๐.๖ หลักฐานแสดงผลการเรียนเมื่อจบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.๐๕)

เอกสารนี้ใช้เป็นหลักฐานแสดงผลการเรียนสำหรับผู้เรียนที่จบหลักสูตร
ประถมศึกษา เอกสารนี้จะกรอกข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียน การประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียน
รู้อุปกรณ์ประสบการณ์ การประเมินผลการเรียนปลายภาค ปลายปี ทุกกลุ่มประสบการณ์

กลุ่มประสบการณ์พิเศษที่ผู้เรียนเลือกเรียน และความรู้ความสามารถพิเศษของผู้เรียน
กรมวิชาการเป็นผู้กำหนดแบบของเอกสารนี้ และกำหนดค่าให้ทุกโรงเรียน
ต้องใช้เอกสารตามแบบของกรมวิชาการ ที่กระทรวงศึกษาธิการจัดพิมพ์ขึ้นให้เป็นแบบเดียวกัน
การจัดซื้อเอกสารนี้ให้เป็นไปตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ

๒๐.๗ ระเบียบสะสม (ป.๐๖)

เอกสารนี้ใช้สำหรับกรอกข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคลซึ่งจะ
ใช้ประโยชน์ในการแนะแนว กรมวิชาการเป็นผู้กำหนดแบบและข้อมูลที่สำคัญ โรงเรียนอาจ
นำไปดัดแปลงเพิ่มเติมข้อมูลได้ตามความเหมาะสมกับความต้องการ และสภาพของการบริหาร
ของโรงเรียนแต่ละสังกัดได้

ข้อ ๒๑ การออกประกาศนียบัตร ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยการออกประกาศนียบัตร

การออกประกาศนียบัตร โรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวง
ศึกษาธิการ ว่าด้วยการออกประกาศนียบัตร

ข้อ ๒๒ แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๕
ให้ทำชั้นละ ๑ ชุด เก็บไว้เป็นหลักฐานที่โรงเรียน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
ให้ทำ ๒ ชุด เก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานที่โรงเรียน ๑ ชุด อีก ๑ ชุด ให้เก็บรักษาไว้
เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบที่หน่วยงานต่อไป

๒๒.๑ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ให้เก็บไว้ที่
หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน

๒๒.๒ โรงเรียนประถมศึกษานอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้เก็บไว้ที่
สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ หรือสำนักงานศึกษาธิการกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี

เนื่องจากแบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.๐๖) เป็นเอกสารสำหรับกรอกข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนและการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน เป็นเอกสารที่ใช้สำหรับตรวจสอบว่าผู้เรียนเคยได้เรียนอยู่ชั้นใด ปีการศึกษาใด ได้เข้ารับการเรียนและมีผลการเรียนเป็นอย่างไร จึงเป็นเอกสารที่มีความสำคัญ ที่จะต้องเก็บรักษาไว้สำหรับตรวจสอบตลอดไป แม้เมื่อผู้เรียนจบออกจากโรงเรียนไปแล้ว ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับหลักฐานการศึกษาที่อาจจะกลับไปตรวจสอบได้เสมอ ระเบียบข้อนี้จึงกำหนดให้โรงเรียนต้องจัดทำเอกสารแบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปีอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง และเก็บรักษาไว้ในสถานที่ปลอดภัย ไม่ให้เกิดการสูญหาย หรือมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลใด ๆ โดยกำหนดให้ทำเอกสารนี้ ดังนี้

๑. แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี ของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๕ ให้จัดทำชั้นละ ๑ ชุด แล้วเก็บรักษาไว้ที่โรงเรียน

๒. แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี ของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ให้โรงเรียนจัดทำ ๒ ชุด โดยเก็บรักษาไว้ที่โรงเรียน ๑ ชุด ส่วนอีก ๑ ชุด นั้นโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน ส่วนโรงเรียนนอกเขตกรุงเทพมหานครให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานศึกษาธิการอำเภอหรือสำนักงานศึกษาธิการกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี

ผู้ที่เก็บรักษาเอกสารแบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี จะต้องเก็บเอกสารไว้ในที่ปลอดภัยไม่ให้เอกสารสกปรก ฉีกขาด ชำรุดเสียหาย หรือข้อมูลลบเลือน และจะต้องควบคุมไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเกิดขึ้น

ข้อ ๒๓ ในการประเมินผลการเรียน ให้ใช้คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ประกอบระเบียบการประเมินผลการเรียนด้วย

เนื่องจากข้อความในระเบียบการประเมินผลไม่สามารถอธิบายรายละเอียด
 อย่างชัดเจนทุกวรรคตอนได้ ดังนั้น จึงให้ใช้คู่มือการประเมินผลควบคุมไปด้วยเพื่อผู้ปฏิบัติจะได้
 ที่ความได้ตรงกัน และมีแนวปฏิบัติอย่างเดียวกัน

หมวด ๖ บทเฉพาะกาล

ในหมวดนี้กำหนดไว้ ๑ ข้อ คือ ข้อ ๒๔ ดังนี้

ข้อ ๒๔ ให้ใช้ระเบียบนี้กับนักเรียนในโรงเรียนรวมพัฒนาการให้หลักสูตรตาม
 โครงการของกรมวิชาการทุกชั้น ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๓ เป็นต้นไป

ระเบียบฉบับนี้ ให้เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๔ เป็นต้นไปแต่เนื่องจาก
 ในปีการศึกษา ๒๕๓๓ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
 ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กับโรงเรียนรวมพัฒนาการให้หลักสูตรตามโครงการของ
 กรมวิชาการ พร้อมกันทุกชั้นเรียน ดังนั้น จึงให้ใช้ระเบียบฉบับนี้กับนักเรียนในโรงเรียนที่เข้า
 รวมโครงการดังกล่าว

เอกสารประกอบหลักสูตร ความเชื่อมโยงของหลักสูตรและแหล่งวิทยาการ

เอกสารประกอบหลักสูตร

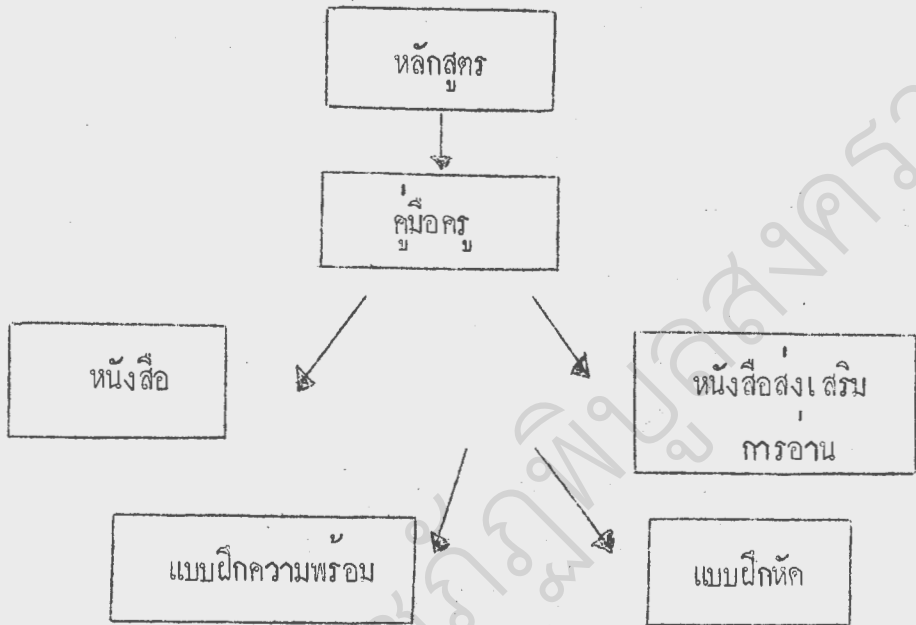
เอกสารหลักสูตรประถมศึกษา ที่กรมวิชาการได้จัดทำไว้แล้ว มีดังนี้

๑. หลักสูตร
๒. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา
๓. คู่มือการประเมินผลการเรียน
๔. หนังสือเรียน
๕. คู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียน
๖. แบบฝึกหัด
๗. บัตรงาน
๘. แผนภาพ
๙. หนังสือส่งเสริมการอ่าน

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าเอกสารทั้งหมดนี้แบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ เอกสารสำหรับครู ได้แก่ หลักสูตร คู่มือประเมินผลการเรียน และคู่มือหนังสือเรียน เอกสารสำหรับนักเรียน มีหนังสือเรียน แบบฝึกหัด บัตร แผนภาพ และหนังสือส่งเสริมการอ่าน ครูจะทองทำความเข้าใจเพื่อให้ใช้ได้อย่างไม่สับสน และได้ผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

เอกสารที่จัดทำไว้แยกได้ตามเนื้อหาวิชาที่เรียน ดังแผนภูมิและรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงการใช้เอกสารหลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย

๑. หลักสูตร

ศึกษาหลักสูตรส่วนที่ว่าด้วยภาษาไทย ซึ่งกำหนดเนื้อหาเพื่อสอนและฝึกทักษะทั้ง ๔ พัง พุค อ่าน และการรู้จักคิดให้แก่วัยเรียน โดยให้สัมพันธ์กันในลักษณะของการใช้ภาษา และการเข้าใจภาษา เพื่อพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในการเรียนภาษาขึ้นตามลำดับชั้นเรียน ตั้งแต่ ป.๑-๖ ทุกเนื้อหาจะกำหนดความคิดรวบยอด ซึ่งเป็นสาระสำคัญของเนื้อหานั้น และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อกำหนดทิศทางในการสอนให้แก่วัยสอน และเป็นแนวทางในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนด้วย

๒. คู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนภาษาไทย

เป็นเครื่องช่วยครูในการสอนภาษาไทยในหนังสือเรียนแต่ละบทในคู่มือครู จะมีคำแนะนำแนวการสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา อาทิ การสอนภาษาไทยโดยให้ ประสบการณ์ทางภาษา การสอนภาษาไทยโดยให้หนังสือเรียน การสอนภาษาไทยโดยวิธี

การทางหลักภาษา การสอนภาษาไทยโดยการอ่านหนังสือเป็นรายบุคคล และการสอนภาษาไทยแบบผสมผสาน และการสอนซ่อมเสริม เป็นต้น ในการสอนแต่ละบทจะประกอบด้วย จุดประสงค์ของบทเรียน เนื้อหาของบทเรียน แนวคิดของเรื่อง แนวการสอนบทเรียน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยเฉพาะขั้นแนวการสอนบทเรียนจะประกอบด้วย กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางภาษาทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตลอดจนฝึกให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วย เช่น การสร้างประสบการณ์ทางเนื้อหา การสร้างประสบการณ์การสะกดคำ การอ่านในใจบทเรียน การอ่านสะกดคำแลแจกลูกในบทเรียน การอ่านออกเสียงในบทเรียน การใช้ภาษา ฝึกการแต่งประโยค กิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษา และการอ่านเป็นรายบุคคล เกมเพลง การสอนซ่อมเสริม ฉะนั้นก่อนที่ครูจะลงมือสอนจะต้องอ่านและศึกษาจากคู่มือครูก่อน และเตรียมจัดหาสื่อและเกมให้พร้อมก็จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยบรรลุจุดประสงค์เป็นอย่างดีอีกด้วย

๓. หนังสือเรียน

เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะในด้าน การอ่านเพิ่มพูนขึ้น การแต่งหนังสือเรียนภาษาไทยโดยยึดความรู้ที่กำหนดไว้เพื่อการอ่านเป็นหลัก และแต่งเป็นชุดต่อเนื่องกันไป ทั้งในด้านหลักเกณฑ์ภาษาและเนื้อเรื่องคำใหม่ในบทเรียน การอ่านเสริมบทเรียน ตลอดจนสอดแทรกทฤษฎีหรือกรอแงาย ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนานและปลุกฝังความรู้สึกในรสของภาษาคด้วย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำที่ใช่ ได้กำหนดคำในแต่ละชั้นเป็นเกณฑ์อย่างจำไว้ ดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑	ให้คำอย่างน้อย	๔๕๐ คำ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒	ให้เรียนรคำเพิ่มจาก ๒.๑ อีก	๔๐๐ คำ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓	เพิ่มขึ้นอีก	๑,๒๐๐ คำ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔	เพิ่มขึ้นอีก	๑,๕๕๐ คำ

รวมทั้งสิ้น ป.๑-๔ เด็กจะเรียนรู้อำนาจ ๔,๐๐๐ คำ สำหรับในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ มิได้กำหนดไว้เพราะเห็นว่าเด็กสามารถรู้คำต่าง ๆ มากพอที่จะสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้อ่านคำอื่น ๆ ได้ คำต่าง ๆ ที่กำหนดนี้ ได้นำมาแต่งเป็นหนังสือเรียนแต่ละบท โดยคำนึงถึงการพัฒนาคำขึ้นไปเป็นขั้น ๆ โดยผูกเป็นเรื่องราวในหาอ่าน ผู้เรียนจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและฝึกฝนความรู้และทักษะในการอ่านไปพร้อมกันด้วย

ในการสอนหนังสือเรียนแต่ละบท ครูควรศึกษาคู่มือหนังสือเรียนก่อนที่จะกำหนดสอน เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมการสอนและให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ครูที่สอนภาษาไทยพึงรำลึกไว้เสมอว่า หนังสือเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยฝึกทักษะด้านการอ่านให้แก่เด็ก ไม่ควรยึดหนังสือเรียนเพียงเล่มเดียวในการสอนภาษาไทยทั้งหมด ทั้งนี้ผู้เรียนจะทงอใหญ่เรียนสามารถเ้าภาษาไทยได้อย่างดีในชีวิตได้

๔. แบบฝึกหัด

เป็นสิ่งช่วยใ้ห้เรียนเพ็พพนทักษะในการอ่านและเขียน เมื่อผู้เรียนได้อ่านบทเรียน ฝึกฝนทักษะบางอย่างเพื่อการอ่านตามที่กำหนดไว้ในคู่มือหนังสือเรียนแล้ว ควรได้ทำแบบฝึกหัดเพื่อฝึกฝนทักษะการเขียนควบคู่ไปกับการอ่าน ทั้งนี้เป็นการตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องที่เรียนพอเพียงหรือไม่ และทำให้ผู้เรียนมีทักษะคล่องแคล่วยิ่งขึ้น

๕. หนังสือส่งเสริมการอ่าน

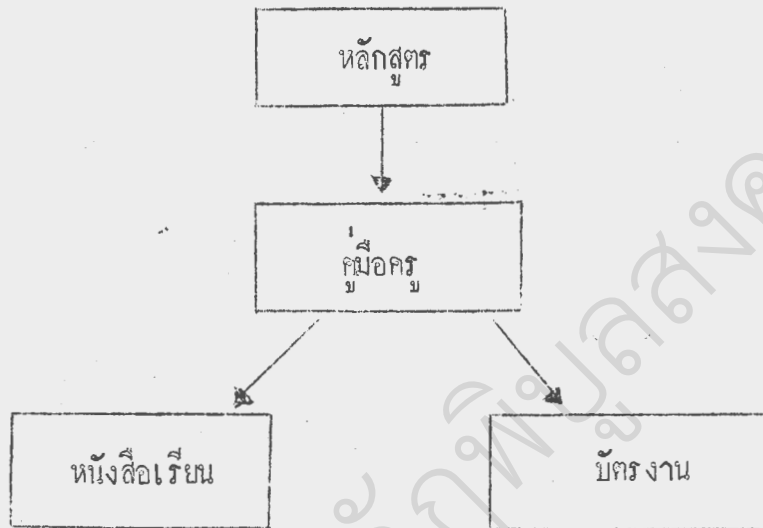
การฝึกฝนทักษะทางภาษานั้น ถ้าผู้เรียนได้ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้เกิดความแตกฉานและสามารถลงสภาพสิ่งที่ต้องการไว้ได้ การใ้ห้เรียนอ่านหนังสือเรียน ฝึกฝนทักษะที่ตองการเน้นในแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน ตลอดจนใ้ห้ทำแบบฝึกหัดแล้ว คาดว่าจะช่วยใ้ห้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องนั้น ๆ พอสมควร แต่หากจะใ้ห้ผู้เรียนบรรลุผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงจะช่วยส่งเสริมใ้ห้มีความแม่นยำและแตกฉานยิ่งขึ้น ทั้งยังจะช่วยส่งเสริมใ้ห้มีด้านความคิด ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองต่อไป

หนังสือส่งเสริมการอ่านที่ได้เขียนขึ้นให้สอดคล้องกับหนังสือเรียนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ตามหลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑ ได้แก่

๑. ยาของมานี
๒. เจ้าโต
๓. หนังสือหัดอ่านภาษาไทย เล่ม ๑ (ชุดสระ พยัญชนะ)
๔. หนังสือหัดอ่านภาษาไทย เล่ม ๒ (ชุดสัตว์ต่างๆ)
๕. หนังสือหัดอ่านภาษาไทย เล่ม ๓ (ดอกไม้และผัก)

สำหรับหนังสือเสริมการอ่านตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ กรมวิชาการ ยังมีได้จัดทำสำหรับภาษาไทย แคมป์จัดทำสำหรับกลุ่ม สปช. เช่น เรื่อง โทนกับเถิดเทิง เป็นหนังสือเสริมความเข้าใจ เรื่อง โรคพิษสุนัขบ้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหนังสือส่งเสริมการอ่านของกรมวิชาการ ซึ่งคณะกรรมการวางแผนการสอนและสื่อการเรียนได้คัดเลือกแล้วอีกประมาณ ๒๒ เล่ม ดังนี้ อยากรู้ปิก ความรักของแม่ ขอแม่ให้ลูกนก นกกระจาปช่วยกัน โรงเรียนใหม่ นกแก้ววอดแกง บ้านใหม่ กระต่ายทาสสัน เป็นอะไรดี นิทานคำกลอน กระต่ายเหี้ยเสื่อ แม่ไก่สีแดง ผลไม้ไทย ลูกหมูสามตัวกับหมาป่า เด็กชายเบ๊ย ยายกะต่า เจ้าคาง หนูหล่อไปโรงเรียน สัตว์เลี้ยงคำกลอนสอนเด็ก ภาพภาษาไทยประโยคประถมศึกษา ตอนต้น ครอบครัวของเรามีความสุข และเมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก

แผนภูมิแสดงการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร กลุ่มทักษะฯ คณิตศาสตร์

๑. หลักสูตร

ศึกษาเฉพาะส่วนที่วาดด้วยคณิตศาสตร์ ซึ่งกำหนดไว้เป็นช่วง ช่วงละ ๒ ปี คือ ป.๑-๒ ป.๓ และ ป.๕-๖ ซึ่งในหลักสูตรได้กำหนดจุดประสงค์หลักการ และเนื้อหาที่จะต้องให้เด็กได้ไว้ออกคละง่อกัน

๒. คู่มือครู

จัดไว้เป็นบท ๆ ตรงกับหนังสือเรียนของนักเรียนทุกชั้น แต่ละบทจะประกอบด้วย

- ๒.๑ แผนภูมิการสอน
- ๒.๒ ความคิดรวบยอด/หลักการ
- ๒.๓ จุดประสงค์
- ๒.๔ คำใหม่

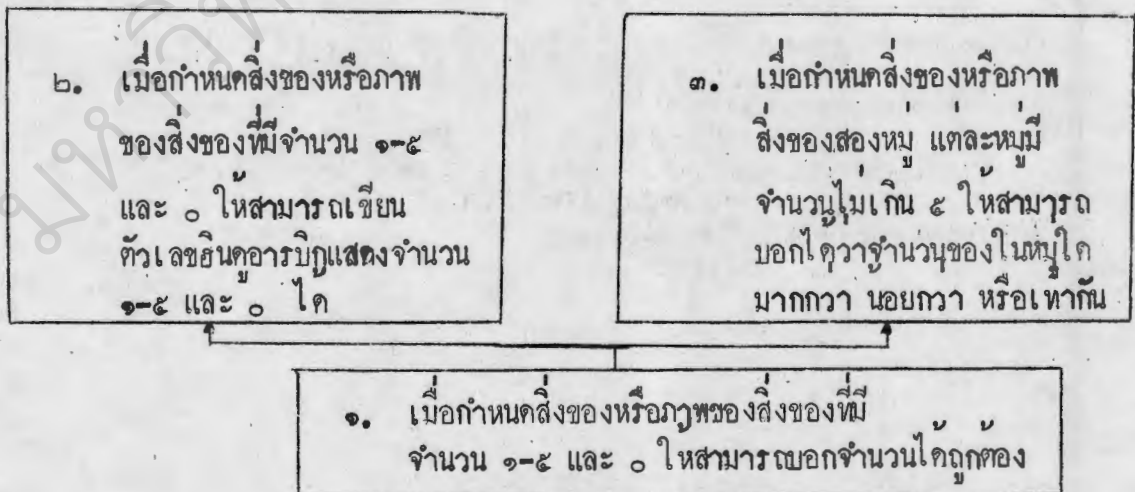

- ๒.๕ สัญลักษณ์
- ๒.๖ สื่อการเรียนการสอน
- ๒.๗ เวลาที่ใช้สอน
- ๒.๘ วิธีสอนและกิจกรรมรวมทั้งกิจกรรมเสริม
- ๒.๙ เฉลยคำตอบแบบฝึกหัด

ความสำคัญของแผนภูมิการสอน

คู่มือครูคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาในแต่ละบทเรียน จะนำจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อมาเขียนความสัมพันธ์ไว้ในแผนภูมิการสอน การจัดทำแผนภูมิสอนนั้นได้คำนึงถึงลำดับขั้นของการเรียนรู้จากพฤติกรรมที่กระทำได้ง่ายไปหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนปฏิบัติได้ยากไปตามลำดับ จนถึงพฤติกรรมสุดท้าย นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมสุดท้ายโดยที่ครูสอนจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามตามจุดประสงค์ตามลำดับพฤติกรรมย่อยที่เป็นพื้นฐาน แผนภูมิการสอน จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนนั้น ๆ มีความต่อเนื่องกันไม่เกิดความสับสนและไปซ้ำสำคัญขั้นการเรียนรู้ทั้งตัวอย่างจากบทเรียน บทที่ ๒ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เรื่อง จำนวน ๑-๕ และ ๐ ดังนี้

แผนภูมิการสอน จำนวน ๑-๕ และ ๐

จุดประสงค์ ของทุกบทตั้งแต่ ป.๑-ป.๖ ได้จัดไว้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งสิ้น เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าในการสอนบทนั้น ๆ มีจุดประสงค์ที่จะให้นักเรียนได้รับอะไรบ้าง สามารถวัดความรู้ของเด็กได้อย่างเที่ยงตรงมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าจุดประสงค์ข้อ ๑ เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ก่อนที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ข้อ ๒ และจุดประสงค์ข้อต่อ ๆ ไป เป็นต้น

สัญลักษณ์ อาจมีแปลกและใหม่ไปจากความรู้เดิม ๆ ของแต่ละบท เช่น สัญลักษณ์ มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน ไม่เท่ากัน สัญลักษณ์ คือ เป็นต้น

สื่อการเรียนการสอน เสนอแนะไว้ให้ผู้สอนเลือกหาและเตรียมไว้ก่อนทำการสอน สื่อบางอย่างที่เสนอแนะไว้อาจหาไม่ได้ในท้องถิ่น ผู้สอนควรคิดค้นแปลงวัสดุที่มีในท้องถิ่นที่ประโยชน์ใช้สอยเหมือนกันเอามาใช้แทน เช่น ใช้ใบไม้ กิ่งไม้ เมล็ดผลไม้ เป็นต้น เป็นต้น

เวลาที่ใช้สอน ได้กำหนดเวลาโดยประมาณให้พอเหมาะกับเนื้อหาวิชาของแต่ละบท แต่ก็อาจยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและนักเรียนได้

วิธีสอนและกิจกรรม ได้เสนอแนะไว้อย่างกว้าง ๆ ให้ผู้สอนเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น กิจกรรมบางเรื่องก็มุ่งให้นักเรียนได้ปฏิบัติและสรุปด้วยตนเอง เนื้อหาบางเรื่องต้องการฝึกทักษะเป็นพิเศษ จึงควรอยู่ในดุลยพินิจของผู้สอนว่า ควรจะใช้เวลาใดเพิ่มทักษะให้กับนักเรียนจนเป็นอัตโนมัติได้ เช่นการจำสูตรคูณ สูตรบวก มาตรา ซึ่ง ทวงวัด ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

เฉลยคำตอบแบบฝึกหัดครู มีไว้เพื่อช่วยผู้สอนไม่ต้องเสียเวลามากคิดคำตอบ สามารถตรวจงานที่นักเรียนทำมาส่งได้ทันที

ดังนั้นก่อนที่ผู้สอนจะเข้าทำการสอน จึงจำเป็นต้องศึกษาคู่มือครูอย่างละเอียด ทำความเข้าใจกับวิธีสอนและกิจกรรมที่เสนอแนะไว้ เพื่อจะนำมาใช้โดยถูกต้องหรืออาจทำการดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและนักเรียนก็จะได้มีโอกาสเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนทำการสอน ตลอดจนการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนเพื่อให้หยิบใช้ได้ง่ายและสะดวกขณะสอน จะทำให้เกิดผลดีกับ การเรียนการสอนอันจะส่งผลไปถึงนักเรียน

๓. หนังสือเรียน

ประกอบด้วยแบบฝึกหัดเป็นบท ๆ บทแรกของชั้น ป.๒ - ป.๖ จะเป็น บททบทวนความรู้ในชั้นที่ตามมา เพื่อผู้สอนจะได้ทราบว่านักเรียนมีความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ที่เรียนมาแล้วมากน้อยเพียงใด ก่อนที่จะให้เรียนความรู้หรือเรื่องราวใหม่ ๆ ต่อไป หนังสือเรียนชุดนี้มุ่งให้เป็นหนังสือเรียนจริง ๆ มิใช่เป็นสมุดแบบฝึกหัดที่ให้เรียนทำลงในหนังสือ เพราะถ้าทำเช่นนั้นจะเกิดผลที่ไม่สมควรหลายประการ เช่น

๑. เป็นการสิ้นเปลืองมากเกินไป เพราะหนังสือที่พิมพ์ใช้กระดาษดีเพื่อให้ความคงทนไม่ขาดง่าย ราคาพิมพ์จึงสูงกว่าสมุดแบบฝึกหัด
  ๒. นักเรียนได้ฝึกทักษะในการเขียนน้อยไป เฉพาะอย่างยิ่งในชั้น ป.๑-๒
  ๓. เมื่อทำผิดไม่มีโอกาสได้แก้ไขให้ถูกต้อง เพราะเนื้อที่ในหนังสือเรียนมีจำกัด ดังนั้นผู้สอนจึงควรให้นักเรียนหาสมุดเพื่อทำแบบฝึกหัดต่างหากควบคู่กันไปกับหนังสือเรียนแบบฝึกหัดที่มีในหนังสือเรียนบางบท เช่น การเตรียมความพร้อม การขัง การทรว และการวัด ใน ป.๑ มีไว้ด้วย ทั้งนี้ก็เพราะต้องการให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากของจริงในการสังเกตเปรียบเทียบ และคาดคะเนจนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สรุปผลการปฏิบัติได้แล้ว จึงให้ทำแบบฝึกหัดเพียงเพื่อเป็นการช่วยเตือนความจำของนักเรียนเท่านั้น
- ถ้าผู้สอนคิดว่าแบบฝึกหัดที่มีไว้ในหนังสือเรียนยังน้อยไป นักเรียนควรจะได้ฝึกทักษะให้มากกว่านี้ ก็จะทำให้ทำแบบฝึกหัดเสริมได้จากชุดคัมภีร์งานประจำชั้น

ก่อนที่ผู้สอนจะให้เด็กเรียนทำแบบฝึกหัดจากหนังสือเรียนทุกครั้ง ควรจะได้นำความเข้าใจแก่นักเรียนเสียก่อน ในเรื่องของคำสั่งและวิธีทำ ไม่ควรปล่อยให้เด็กเรียนทำตามความเข้าใจของแต่ละคน นักเรียนอาจปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง หรือไม่ตรงกับจุดประสงค์ที่จะให้ทำ

๔. บัตรงาน

บัตรงานของทุกชั้น ได้จัดไว้เป็น ๓ ประเภทด้วยกัน คือ

๔.๑ ยากกว่าแบบเรียน ใจช่วยส่งเสริมนักเรียนฉลาดที่สามารถเรียนและทำงานได้รวดเร็วช่วยลดความวุ่นวายในห้องเรียน โดยแจกบัตรงานให้ทำเป็นรายบุคคลหรือทำเป็นกลุ่ม

๔.๒ ง่ายกว่าแบบเรียน ใจช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนไม่ทันเพื่อน ยังไม่สามารถทำตามแบบเรียนได้ ให้ทำงานเพิ่มเติมจนกว่าจะสามารถติดตามงานในแบบเรียนได้

๔.๓ เสริมแบบฝึกหัดในแบบเรียนที่ผู้สอนคิดว่าแบบฝึกหัดในแบบเรียนมีไม่เพียงพอที่จะฝึกนักเรียนให้เกิดทักษะได้ ผู้สอนควรมีหัวใจเลือกไว้เป็นบท ๆ เพื่อให้สะดวกที่เลือกหยิบมาใช้ให้พอเหมาะกับสภาพของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ก็จะเกิดประโยชน์เป็นอันมาก

เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหลัก

หลักสูตร

องค์ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ คู่มือขยายของเนื้อหาวิชา จุดประสงค์และความคิดรวบยอดที่หลักสูตรกำหนดไว้ คู่มือความติดต่อกับเนื้อหาในแต่ละช่วงชั้นเรียน คือ ช่วง ป.๑-๒ ช่วง ป.๓-๔ และช่วง ป.๕-๖ เบื้องเรียนจบแต่ละช่วงนักเรียนจะได้รับการประโยชน์ตามที่จุดประสงค์กำหนดไว้หรือไม่

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ประกอบด้วยวิชาเดิม ๓ วิชา คือ สังคมศึกษา (เวเนศตรกรรม) วิทยาศาสตร์ และสุขศึกษา กลุ่มนี้ว่าด้วยกระบวนการที่เกี่ยวกับชีวิตและสังคมซึ่งมีปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในค่านาง ๆ ที่จะทำให้ชีวิตดำรงอยู่และดำเนินต่อไปได้ด้วยดี ประสบการณ์ในกลุ่มนี้ จึงจักเอา ปัญหาและความต้องการของคนไทยทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต สุขภาพ ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ ซึ่งครอบคลุมเอาวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์บางส่วนเข้าไว้ด้วย การที่จัดกลุ่มนี้ขึ้น เพราะ

- ต้องการให้นักเรียนได้เรียนเนื้อหาให้สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันมากกว่าจะแยกเรียน เป็นรายวิชา แล้วไม่สามารถจะประยุกต์เอามาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการของชีวิตได้
- ต้องการให้นักเรียน ใช้ความรู้ที่ได้เรียนเอาไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากกว่า จะเรียนแคร์เนื้อหาวิชา เพราะในชีวิตของมนุษย์ทุกคนย่อมเต็มไปด้วยปัญหาที่จะต้องแก้เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุขและในการแก้ปัญหาจำเป็นต้องประมวลความรู้จากหลายวิชา เข้ามา สดมยสานกันแล้วเอาไปแก้ปัญหานั้น
- ต้องการขจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา เช่น เรื่องอากาศ เดิมมีความซ้ำซ้อน เพราะมีอยู่ทั้งในภูมิศาสตร์และวิทยาศาสตร์ให้เรียนอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพียงครั้งเดียว เป็นการทุ่น เวลาและสะดวกในการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนด้วย

คู่มือการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ได้จัดทำเป็นแผนการสอน ชั้นละ ๑ เล่ม โดยจัดสัมพันธ์เนื้อหาวิชาของกลุ่ม สร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพเข้าด้วยกันเท่าที่สามารถผสมผสานหรือ บูรณาการได้ ส่วนที่บูรณาการไม่ได้ก็จัดแยกเป็นแผนชั้นต่างหาก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษา หาความรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้นเพียงพอแก่การพัฒนาชีวิตของตนเอง

ครอบครัว และสังคม ทั้งปัจจุบันและอนาคตได้จัดเรื่องให้นักเรียนได้ศึกษา เริ่มตั้งแต่เรื่องที่
ใกล้ชิดกับตัวนักเรียนเอง และขยายเขตกว้างขวางขึ้นตามวัยและระดับชั้น ระดับ ป.๑-๒
มี ๕ หัวข้อเรื่อง ระดับ ป.๓-๔ มี ๘ หัวข้อเรื่อง ระดับ ป.๕-๖ มี ๑๑ หัวข้อเรื่อง
นอกจากนี้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดทำ
คู่มือครู กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตขึ้นเพื่อเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อประโยชน์ใน
การเรียนการสอนอื่น ๆ แต่ละบทประกอบด้วยจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมลำดับแนว
ความคิดต่อเนื่อง สรุปแนวความคิดที่สำคัญภายในบท แนวการสอน คือ เวลาที่ใช้สอน
ขอเสนอแนะเพิ่มเติม

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ประกอบควยวิชาเดิม คือ จริยศึกษา (ศีลธรรม) พลละ ศิลปะ และดนตรีนาฏศิลป์
กลุ่มนี้ว่าควยกิจกรรมที่สร้างเสริมนิสัย ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่คุณภาพที่ดี

เอกสารประกอบหลักสูตรของกลุ่มนี้ กรมวิชาการได้จัดทำเป็นแผนการสอนขึ้นละ
๑ เดิม ส่วนการจัดกิจกรรม ตลอดจนเนื้อหาวิชา เปิดโอกาสให้กลุ่มโรงเรียนและครูผู้สอนได้
จัดกิจกรรมและประสบการณ์รวมทั้งจัดสร้างสื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

กลุ่มผลงานและพื้นฐานอาชีพ

กลุ่มนี้ว่าควยประสบการณ์ในการทำงานและพื้นฐานในการประกอบอาชีพ มุ่งให้รู้จัก
ช่วยครอบครัวในการทำงานต่าง ๆ ให้ทำงานเป็น มีนิสัยรักการทำงาน และมีการปรับปรุงงาน
อยู่เสมอ มีอยู่ ๓ งาน คือ งานบ้าน งานเกษตร และงานเล็ก
(งานประดิษฐ์ งานช่าง และงานอื่น ๆ)

เอกสารประกอบหลักฐานของกุ่มนี้ กรมวิชาการได้เขียนไว้ ชั้นละ ๑ เชน
นอกจากนี้ยังได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้จัดทำแผนขึ้นเอง เพื่อจัดกิจกรรมและประสภการณ
ให้สอดคล้องกับความตองการของสภาพท้องถิ่นอีกด้วย

แหล่งวิทยาการเสริมหลักสูตร

แหล่งวิทยาการเสริมหลักสูตร หมายถึงแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่ให้ความรู้หรือประสภการณ
ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตร
ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และ
เจตคติ ในสิ่งที่เรียนได้คือทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ และทำให้กระบวนการเรียนการสอนมี
ประสิทธิภาพและประสภิผลดียิ่งขึ้น สมเจตนาารมณของหลักสูตร

ประโยชน์ของแหล่งวิทยาการเสริมหลักสูตร

แหล่งวิทยาการเสริมหลักสูตร มีประโยชน์ ดังนี้

๑. แหล่งวิทยาการ ช่วยส่งเสริมสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับการสอนกับชีวิตความเป็น
อยู่ของชุมชนและชีวิตประจำวันของนักเรียน นักเรียนสามารถนำความรู้จากโรงเรียนมาใช้
ในการพัฒนาคุณภาพของชีวิตและชุมชนได้เป็นอย่างดี

๒. แหล่งวิทยาการ ช่วยให้ครูและนักเรียนมีความรู้เรื่องของแหล่งวิทยาการ และสามารถนำ
ความรู้ที่ได้จากแหล่งวิทยากรนี้มาใช้ประโยชน์ในห้องเรียน และช่วยพัฒนาประสิทธิภาพ
ของการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

๓. แหล่งวิทยาการ ช่วยครูใหม่ในการแก้ปัญหาในเรื่องการขาดแคลนความรู้
ประสภการณและสื่อการเรียน

๔. แหล่งวิทยาการ ช่วยให้นักเรียนได้รับประสภการณตรง ช่วยเร่งเร้าความ
สนใจ ทำให้บทเรียนมีชีวิตชีวาสนุกสนานน่าสนใจ และช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้รวมกิจกรรม
การเรียน

๕. แหล่งวิทยากร จะช่วยลดปัญหาการขาดแคลนวิทยากร สื่อการเรียน
ห้องเรียน การปกครอง และการขาดระเบียบวินัยของนักเรียน

๖. แหล่งวิทยากร จะช่วยนำครูและนักเรียนให้คิดหรือกระทำกิจกรรมการเรียน
ใหม่ ๆ ที่ต่อเนื่องจากการใช้แหล่งวิทยากร เช่น การศึกษาค้นคว้า การรายงาน การอภิปราย
การจัดนิทรรศการ การศึกษาออกสถานที่ การสะสม การทดสอบ การสาธิต และการทดลอง
เป็นต้น

๗. แหล่งวิทยากร จะช่วยให้หลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร
มีความหมายมีชีวิตชีวา มีความสมจริงและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๘. แหล่งวิทยากร ส่งเสริมให้ครูสอนคนมากกว่าการสอนหนังสือ เพื่อช่วยให้
นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และมีคุณธรรม

๙. แหล่งวิทยากร จะช่วยลดบทบาทการสอนของครูลง แต่จะเพิ่มบทบาท
นักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนให้มากขึ้นและชัดเจนยิ่งขึ้น

๑๐. แหล่งวิทยากร ช่วยประสานความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้ความสัมพันธ์
สอดคล้องกันและชัดเจนยิ่งขึ้น (หาญชัย สงวนใจ, ๒๕๒๕ : ๔๖)

ประเภทของแหล่งวิทยากรเสริมหลักสูตร

แหล่งวิทยากรเสริมหลักสูตร มี ๔ ประเภท คือ

๑. แหล่งวิทยากรในโรงเรียน ได้แก่ สิ่งต่าง ๆ ที่ส่งเสริมหรือทำให้นักเรียน
เกิดการเรียนรู้ มีดังนี้ คือ

๑.๑ ครู ครูเป็นแหล่งวิทยากรที่มีความสำคัญและมีค่ามากสำหรับนักเรียน
ครูจึงควรแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ที่ทันสมัยอยู่เสมอ

๑.๒ ห้องสมุด เป็นสถานที่รวบรวมหนังสือ ตำรา หนังสือประกอบการเรียน การสอนสำหรับครูและนักเรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โรงเรียน จึงควรจัดให้มีห้องสมุดและหนังสือที่มียุคเก่า

๑.๓ สื่อการเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้การเรียนการสอน บรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนจึงควรจัดให้มีสื่อการเรียนที่มีคุณค่าและห้องเก็บ รักษาสื่อการเรียน

๑.๔ ห้องวิชาต่าง ๆ เช่น ห้องคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ศิลปศึกษา วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

๑.๕ ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน เรือนเพาะชำ

๒. แหล่งวิทยากรในกลุ่มโรงเรียน การบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดร่วมกับ อำเภอและกิ่งอำเภอจัดแบ่งโรงเรียนที่มีสภาพภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกัน อยู่ในตำบลเดียวกัน หรือ สามารถติดต่อกันได้สะดวก ออกเป็นกลุ่มโรงเรียน ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนจะประกอบด้วย โรงเรียน ๕-๑๐ โรง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการบริหารบุคลากรและการบริหารด้านวิชาการ โดยแต่งตั้งประธานกลุ่มโรงเรียน และรองประธานกลุ่มโรงเรียน ให้เป็นผู้บริหารและรับผิดชอบ งานของกลุ่มโรงเรียน แหล่งวิทยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนแต่ละแห่ง ควรพยายาม ประสานงานและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกัน เช่น ประสาน งานในการใช้ครู ห้องสมุด สื่อการเรียน ห้องวิชาต่าง ๆ ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน เป็นต้น

๓. แหล่งวิทยากรในท้องถิ่น หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่อยู่ในท้องถิ่นสิ่งเหล่านี้สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของครูและนักเรียน แหล่งวิทยากรในท้องถิ่น มี ๓ ประการ คือ

๓.๑.๑ วิทยากรท้องถิ่น ได้แก่ ผู้มีถิ่นฐานบ้านเรือน และประกอบอาชีพ อยู่ท้องถิ่นนั้น ๆ ได้แก่ ข้าราชการ พ่อค้า ขาวนา ขาวสวน ขาวไร่และพระสงฆ์ ฯลฯ

๓.๑.๒ วิทยากรเฝ้าเยี่ยม ใ้แก่บุคคลในท้องถิ่นเฝ้าเยี่ยมหรือเป็น
แขกของชุมชนครั้งคราว ครูควรพิจารณาเชิญบุคคลเหล่านั้นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน
เป็นครั้งคราว เช่น การศึกษานานาชาติ ศึกษานอก และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เป็นต้น

๓.๒ ทรัพยากรธรรมชาติ ใ้แก่สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งครู
สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน โดยทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ
มีเจตคติที่ถูกต้อง และซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งนั้น เช่น แม่น้ำ ลำคลอง อ่าว ทะเล ป่าไม้
ภูเขา ดิน หิน แร่ น้ำตก พืช สัตว์ ในท้องถิ่น เป็นต้น

๓.๓ ทรัพยากรสังคม หมายถึงสิ่งใด ๆ ที่สังคมสร้างขึ้นไว้อย่างมีจุดประสงค์
เช่น เพื่อความรู้ ความเข้าใจ ความสุข และความเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์
ต่อการเรียนการสอนและการอบรม ซึ่งได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น วัด โบสถ์
สุเหร่า สมาคมต่าง ๆ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน และสถานประกอบการต่าง ๆ ฯลฯ

๔. แหล่งวิทยากรนอกท้องถิ่น หมายถึง แหล่งวิทยากรที่อยู่นอกท้องถิ่นซึ่งครู
ควรสนใจพิจารณานำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน แหล่งวิทยากรที่อยู่นอกท้องถิ่นได้แก่
สถานทูต สำนักงานแดงขาว องค์กร สมาคม มูลนิธิ บริษัท โรงงาน พระราชวัง
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สวนสัตว์และวนอุทยาน ฯลฯ (วิจัย ราษฎร์ศิริ, ๒๕๒๒ : ๒๓ - ๒๔)

หลักการใช้แหล่งวิทยากรเสริมหลักสูตร

หลักการใช้แหล่งวิทยากรเสริมหลักสูตร มีดังนี้ คือ

๑. ใช้เป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างหรือใช้ประสบการณ์เฉพาะ เพื่อให้มีกิจกรรมใน
การแก้ปัญหา หรือศึกษาค้นคว้า

๒. ควรเป็นประโยชน์และมีความสำคัญแก่นักเรียนในชุมชนหรือสังคม

๓. ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเห็นคุณค่า

๔. เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการสอนหรือเป้าหมายของการสอน

๕. เป็นสิ่งช่วยให้นักเรียนได้คิด ทบทวนอง อกิปรายและศึกษาคุณค่า
๖. สิ่งที่ทำมาต้องมีส่วนช่วยแก้ปัญหา และเสริมกิจกรรมของนักเรียน
๗. เสนอความคิดที่มีความแน่นอนและทันสมัย
๘. สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน (อุดมสัน อรรถพนธ์).

๒๕๕๒ : ๒๐๒)

การใช้แหล่งวิทยาการเสริมหลักสูตร

การใช้แหล่งวิทยาการเสริมหลักสูตร มี ๔ ชั้น ดังนี้ คือ

๑. ชั้นเตรียม การใช้แหล่งวิทยาการเสริมหลักสูตร จะต้องเตรียมการ ดังนี้
  - ๑.๑ สำรวจแหล่งวิทยาการที่มีในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ชุมชน นอกชุมชน และวิทยาการผู้ทรงคุณวุฒิ

- ๑.๒ วางแผนการใช้แหล่งวิทยาการเสริมหลักสูตร โดยจัดทำเป็นขั้นตอนที่
ง่ายต่อการปฏิบัติ

- ๑.๓ ติดต่อขออนุญาตหรือขั้คหมาย หัวหน้าสถานที่ราชการ เจ้าของผู้จัดการ
บริษัท ห้างร้าน โรงงาน หักรม ำนา สวน ฯลฯ เพื่อขออนุญาตขมกกิจกรรม หรือรับฟัง
การบรรยายตามกำหนด เวลา สถานที่ที่ขั้คหมาย

- ๑.๔ ติดต่อเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นวิทยากร โดยกำหนดขั้คหมาย วัน เวลา
สถานที่ที่แน่นอน

- ๑.๕ เตรียมการประชุมขั้คหมายผู้ร่วมงาน นักเรียนใหญ่และเข้าใจถึงหลักการ
และกิจกรรมที่จะต้องกระทำขณะทำการศึกษาในแหล่งวิทยาการและหลังจากกลับจากแหล่งวิทยาการ

- ๑.๖ เตรียมการเดินทาง กำหนดการ ยานพาหนะ สัมภาระ และค่าใช้จ่าย
ต่างๆ ที่ใช้ในการเดินทางไปศึกษาในแหล่งวิทยาการ

๒. ขั้นตอนการ เมื่อเตรียมการเรียบร้อยแล้วเมื่อถึงกำหนดการก็ให้ปฏิบัติตามแผนการ ดังนี้

๒.๑ เดินทางถึงแหล่งวิทยากร ติดต่อพบกับเจ้าของสถานที่หรือผู้อำนวยการหรือวิทยากร

๒.๒ ศึกษาหาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งวิทยากร และวิทยากร

๒.๓ จดบันทึก ถ่ายภาพ บันทึกเสียง เกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ที่ได้พบเห็นจากแหล่งวิทยากรไว้เป็นหลักฐานในการศึกษา

๓. ขั้นการเสนอผลงาน เมื่อนักเรียนเดินทางกลับจากการศึกษา จากแหล่งวิทยากรแล้วให้นักเรียนนำเสนอผลงานจากการศึกษา เช่น การอภิปราย รายงาน แสดงผลงาน นิทรรศการ และการประเมินผลการศึกษาแหล่งวิทยากร เป็นต้น

๔. ขั้นการประเมินผล เป็นขั้นที่จะประเมินผลว่าการศึกษจากแหล่งวิทยากรได้บรรลุผลตรงตามจุดหมายของการเรียนการสอนไว้มากหรือน้อยเพียงใด โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ ทดสอบ และตรวจสอบผลงาน แล้วประเมินการศึกษาจากแหล่งวิทยากรและเก็บผลไว้เป็นหลักฐาน หรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาครั้งต่อไป (หาญชัย สงวนให้, ๒๕๒๕ : ๘๘ - ๙๐)

ความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบ

เดิมมีความเชื่อว่านักเรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาแล้วก็สามารถออกไปดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่เนื่องจากในปัจจุบันสังคมและวิทยาการต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกไปแล้วจึงจำเป็นต้องฝึกฝนตนเองและหาความรู้ประสบการณ์เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ และยิ่งกว่านั้นขณะที่ผู้เรียนได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน ก็ควรจะแสวงหาความรู้โดยรับการศึกษานอกระบบควบคู่กันไป เป็นการเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียนนอกเวลาเรียน เช่น การรับฟังข่าวสารของทางราชการ ทางวิทยุ โทรทัศน์

การอ่านหนังสือจากหนังสือประชาชน และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน การสมัครเข้า
เรียนวิชาชีพในหน่วยฝึกฝนอาชีพ ฯลฯ ความเชื่อเดิมที่ว่าเมื่อเรียนสำเร็จการศึกษาจาก
โรงเรียน หรือสถาบันอุดมศึกษาแล้วก็ไม่จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติม
จึงเป็นอันตกไปและทำให้ได้แนวคิดเรื่อง "การศึกษาตลอดชีวิต" ขึ้นใหม่ คือ การนำการศึกษา
ในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบมารวมกัน โดยให้ การศึกษาทั้ง ๒ ระบบ เชื่อมโยง
และสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพราะเมื่อมีความจำเป็นที่จะก่อให้เกิดการศึกษาแก่ประชาชนของชาติ
แล้ว ไม่อาจจะเลือกระบบใดระบบหนึ่งได้ การศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นความจำเป็นที่เป็น
พื้นฐานของประเทศในการพัฒนากำลังคน และความมั่นคงของชาติ ในขณะเดียวกัน การศึกษา
นอกระบบ ก็มีความจำเป็นต่อเนื่องในการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของชาติให้มีประสิทธิภาพ
สูงขึ้น

แนวความคิดดังกล่าวจึงเป็นที่มาของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ ดังข้อความ
ในหมวด ๓ เรื่อง "ระบบการศึกษา" ซึ่งกล่าวว่า "การศึกษาดำเนินไปทั้งแผนการศึกษา
เป็นสิ่งที่ต้องจัดทำต่อเนื่องกันตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน"

ความเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรประถมศึกษาและการศึกษานอกระบบ

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนอย่างหนึ่ง จึงมีความเชื่อมโยง
กับการศึกษานอกระบบ เช่นเดียวกับความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียน
กับการศึกษานอกระบบ จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของ
ของการศึกษาระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้ "เป็นการศึกษาที่มุ่งให้เด็กมีความรู้ความสามารถขั้น
พื้นฐานและให้สามารถคงสภาพการอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพ
ได้ตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดี ในระบอบการปกครอง
แบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข"

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์

บรรณานุกรม

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การประถมศึกษา ๒๕๒๖. กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์การศึกษา, ๒๕๒๗.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการสัมมนาการประเมินโครงการพัฒนา
คุณภาพการประถมศึกษา. ม.ป.ท., ๒๕๒๖.

จารุณี สุกะบุตร. "วิวัฒนาการประถมศึกษา." สารพัฒนาหลักสูตร. (๗๖) : ๔-๖ ;
กรกฎาคม ๒๕๓๑.

จิตรา ทองเกิด. "การพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ." สารพัฒนาหลักสูตร. (๗๖) : ๑๖-๑๘
กรกฎาคม ๒๕๓๑.

ทัศนีย์ สุาเมธี. หลักสูตรและการจัดการประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๒๖.

ชำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร. พระนคร : มงคลการพิมพ์, ๒๕๐๔.

ธีรบุษย์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. ระบบการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สื่อสาร
มวลชน, ๒๕๒๓.

นพคุณ คุณาชีวะ. การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน. กรุงเทพมหานคร : ภาคนหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๑

ัญจน อินทรกำแหง. การเลือกหนังสือและสื่อทัศนวัสดุ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๕.

วิจิตร ศรีสะอาด. ปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา,
๒๕๑๘.

วิชัย ราชบุรีศรี. หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๒๖.

วิชัย สงฆ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม,
๒๕๒๓.

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม